

Täysistunto

Tiistai 25.10.2016 klo 14.04—20.39

Täysistunto alkoi klo 14.04. Täysistunto päättyi klo 20.39.

Puhetta johtivat puhemies Maria Lohela (14.04—16.31), ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen (16.31—19.11) ja toinen varapuhemies Arto Satonen (19.11—20.39).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. U-asiat

Valtioneuvosto on 20.10.2016 toimittanut eduskunnalle Euroopan unionin asian U 57/2016 vp, ja puhemies on lähettänyt sen käsiteltäväksi suureen valiokuntaan, jolle talousvaliokunnan on annettava lausunto.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle Pariisin sopimuksen hyväksymisestä ja sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Hallituksen esitys HE 200/2016 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 11/2016 vp

Osittain ainoa, osittain toinen käsittely

Puhemies Maria Lohela: Osittain ainoaan, osittain toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Ensin päätetään ympäristövaliokunnan mietinnön YmVM 11/2016 vp pohjalta ainoassa käsittelyssä sopimuksesta ja sitten toisessa käsittelyssä lakiehdotuksesta.

Keskustelu

14.04 **Anne Kalmari kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Minusta on hienoa ja tärkeää se, että tämä mietintö yksimielisesti on ympäristövaliokunnassa hyväksytty ja näin olemme vahvasti viemässä Pariisin ilmastositomusta myös Suomen osalta eteenpäin. Yhtä tärkeää on kuitenkin se, että yhdessä veisimme Suomesta sen viestin, että voimme tehdä niitä ilmastotekoja, voimme käyttää metsiämme kestävästi ja kun hoidamme metsiämme, saamme metsien kasvun jatkumaan, kuten viime vuosinakin. Siksi vetoaisin eduskuntaan, että esimerkiksi LULUCF:ssä ottaisimme kaikki yhteisesti luonnontieteen perusteeksi sille, miltä

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

pohjalta politiikkaa teemme, emmekä katsoisi minkään muiden silmälasien läpi näitä asioita. Elikkä kun viemme tätä ilmastomuutosasia eteenpäin ja määrittelemme kriteereitä, olisi tärkeää, että myös tässä asiassa olisimme yhtenä rintamana.

14.06 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Nyt kun ympäristövaliokuntakin vuolaasti kiittelee tätä Pariisin ilmastopimusta ja toteaa sen olevan historiallinen, niin haluan lausua yleisen varoituksen tästä monia koskettavasta kunnianhimosta ja suunnan näyttämisestä, mitä tulee ilmastomuutoksen vastaiseen taisteluun ja pienen, velkaantuvan, hyvinvoinnista ja työpaikoista taistelevan Suomen asemaan siinä.

Tänään Helsingin Sanomat kirjoitti pääkirjoituksessaan, että metsistä voi tulla Suomelle päästöjä. Minua tämä huolestuttaa aivan tavattomasti. Hallitus aivan oikein kaavailee ainoan merkittävän resurssimme, metsän, voimakasta lisähyödyntämistä. Jokaiselle Suomessa asuvalle on päivänselvää, että metsä on hiilinielu, mutta jos komission nieluja koskevat laskentatavat toteutuvat, niin metsistä voi tulla Suomelle rasite ja laskennallinen päästölähde. Eihän tämä näin voi mennä.

Arvoisa puhemies! Toivon hallitukselle ja vastaavalle ministerille erityistä tarkkuutta tässä toivottoman tuntuudessa taistelussa Brysselin byrokraattien järjettömyyttä vastaan, jotka näemmä yrittävät muuttaa hiilinielunkin päästölähteeksi. Ei voi olla niin, että huonon edunvalvonnan ja vihreän lobbauksen takia suomalainen joutuu taas maksumieheksi.

14.07 Kari Kulmala ps: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Pariisissa joulukuussa vuonna 2015 tehdyn Pariisin sopimuksen, joka on Yhdistyneiden kansakuntien ilmastopuitesopimuksen alainen. Pariisin ilmastopimoksen aikaansaaminen on historiallinen saavutus, ja on hyvä, että se tulee nopeasti voimaan ja on laajasti ratifioitu. On myös myönteistä, että maailman pahimmat kasvihuonekaasujen päästäjät, Yhdysvallat ja Kiina, ovat sitoutuneet Pariisin sopimukseen tämän vuoden syyskuussa. Myös monet muut kansainvälisen ilmastopolitiikan kannalta keskeiset valtiot, kuten Kanada, Brasilia ja Intia, ovat sitoutuneet sopimukseen. Yhdysvallat ei ole ratifioinut Kioton pöytäkirjaa eikä ole osallistunut sen ensimmäisen ja toisen velvoitekauden päästövähennyssitoumusten täyttämiseen, ja se onkin nyt ensimmäistä kertaa mukana näissä päästövähennystoimissa. Suuren ja mahtavan Venäjän nimi listoilta edelleen puuttuu. Hallituksen esityksen tavoitteena on hankkia eduskunnan hyväksyntä Pariisin sopimukselle. Sen ei pitäisi olla vaikeaa, koska eduskunnassa näyttäisi olevan yhteisymmärrys sen tarpeellisuudesta. Pariisin sopimuksen tavoitteena on pitää maapallon keskilämpötilan nousu selvästi alle 2 celsiusasteessa ja pyrkiä rajoittamaan keskilämpötilan nousu 1,5 celsiusasteeseen suhteessa esiteolliseen aikaan.

Olen kuullut myös väitteitä, joiden mukaan maapallon ilmasto ei tutkimusten mukaan olisi keskimäärin noussut 19 vuoteen, vaikka hiilidioksidin määrä on kasvanut. Mutta sopimuksella pyritään vahvistamaan sopeutumiskykyä ja ilmastokestävyyttä sekä suuntaamaan rahoitusvirrat kohti vähäpäästöistä kehitystä. Jos katsomme Suomen ilmaston tilanetta ja sitä, miten se on muuttunut vuosikymmenien aikana, niin ainakin talvet ovat lämmenneet, mutta kesät eivät välttämättä ole enää lämpöisiä. Muualla maailmassa merenpinta on noussut ja tulvat ovat pahentuneet, ja se uhkaa matalia saarivaltioita. On myös enemmän trooppisia myrskyjä ja kuivuutta, sekä maapallon jäätiköiden pelätään sulavan. Napajäätiköiden ja Grönlannin on arvioitu sulavan, mutta siinä menee todennäköisesti vielä kymmeniätuhansia vuosia. Afrikassa ja Aasiassa uhkaa vesipula nälänhädän lisäksi, ja voi

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

hyvin ajatella, että tästä johtuu osaltaan sieltä tuleva pakolaisvirta, jolle ei näy loppua. Voi-kin hyvin ajatella, että onko näihin maihin viety kehitysapu mennyt oikeisiin kohteisiin ja asioihin. Suomessa saattaa kasvukausi pidentyä, mikä on mielestäni vain hyvä asia. Ehkä saamme tulevaisuudessa kaksi satoa vuodessa.

Ilmaston lämmetessä ja kiintojään sulaessa Luoteis- ja Koillisväylän avautuminen herättää suuria toiveita myös merireittien lyhentymisestä esimerkiksi Aasian ja Euroopan välillä. Luoteisväylä on hyvä esimerkki merialueesta, jossa jääolot ja matalat vedet häiritsevät merenkulkijoita. Jos Luoteisväylä saataisiin kunnolla avattua, se lyhentäisi merimatkaa esimerkiksi Shanghaista Rotterdamiin noin 2 200 merimailia Panaman kanavan kautta kulkuun verrattuna. Viime vuonna Luoteisväylän kautta kulki vain 13 alusta. Samanlaista voisi odottaa Koillisväylän suhteen. On arvioitu, että esimerkiksi Kiinan ulkomaankaupasta kulkisi Koillisväylää pitkin 5—15 prosenttia jo vuonna 2020. Viime vuonna Koillisväylää kulki 18 alusta. Ihan vertailun vuoksi totean, että samaan aikaan Panaman kanavan kautta kulki lähes 14 000 ja Suezin kanavan kautta lähes 18 000 alusta. Tästä voikin tehdä johtopäätöksen, että varustamot satsaavat merireittien luotettavuuteen ja turvallisuuteen, joten ne eivät innostu reiteistä, jotka ovat käytössä vain osan vuotta jääolosuhteista johtuen. Arktisten alueiden vakuutusmaksut ovat myös 50—100 prosenttia korkeammat kuin muualla, jolloin kustannussäästöt Luoteis- ja Koillisväyliä käyttämisestä valuvat korkeisiin vakuutusmaksuihin. Selvää on joka tapauksessa, että jäiden sulaminen lisää arktisten alueiden vesien käyttöä energia- ja raaka-ainealoilla. Viime vuosina monet yritykset ovat investoineet miljardeja Alaskan öljynporausoikeuksiin.

Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esityksessä kerrotaan taloudellisista vaikutuksista Suomeen hyvin vähän. Arviot vaikutuksista Suomeen on tehty EU:n päästövähennystavoitteiden mukaisten toimenpiteiden ja kansallisesti valittavien toimien yhteydessä. Pariisin sopimus velvoittaa teollisuusmaita jatkamaan kehitysmaiden ilmastotoimien tukemista ja antamaan siitä tietoja. Itse sopimuksessa en huomannut sanottavan mitään ilmastorahoituksen tasosta. Pariisin sopimus on niin sanottu sekasopimus, joka sisältää sekä EU:n että sen jäsenvaltioiden toimivaltaan kuuluvia määräyksiä. Mielestäni tämä taakanjako eli 39 prosentin päästötavoite on liian korkea. Suomen on voitava jatkossakin itse päättää metsä- ja energiapolitiikastaan. Emme saa sitoutua sellaisiin sopimuksiin, jotka heikentävät edelleen maamme taloutta ja työllisyyttä. Se ei ole Suomen etu. Onko se Suomen etu, että energiatehokasta teollisuutta lakkautetaan Suomesta ja siirretään Aasiaan vapaamman saastuttamisen alueille? Mielestäni ei.

Toivon kuitenkin, että kaikki maat, myös suuri ja mahtava Venäjä, sitoutuvat tähän Pariisin sopimukseen ja kaikkia kohdellaan tasapuolisesti. Sen pitää olla jokaisen maan ja kansan tahto, mikäli todella halutaan parantaa ilmastonmuutosta.

14.13 Satu Hassi vihr: Arvoisa puhemies! Esittelin viime perjantain täysistunnossa ympäristövaliokunnan yksimielisen mietinnön enkä rupea nyt sitä puheenvuoroa tässä toistamaan. Tuon vain nyt tässäkin kokouksessa esille sen, että valiokunta näkee ilmastonmuutoksen hillintätoimet Suomen kannalta myönteisenä mahdollisuutena ja tuo esille sen, että ympäristöteknologia, cleantech, on jo kasvanut merkittävän kokoiseksi teollisuudenalaksi Suomessa ja tämän alan kysyntä maailmassa kasvaa. Se tarjoaa Suomelle hyvän tilaisuuden, ja tätä kehitystä Pariisin sopimus myös osaltaan vauhdittaa.

Ympäristövaliokunta tuo esille myöskin sen, että Sitran tekemän selvityksen mukaan Suomen ja EU:n päästövähennystahdin itse asiassa pitäisi olla nopeampi kuin se tahti, mi-

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

hin EU tähän mennessä on vuoteen 2030 mennessä sitoutunut. Sitran mukaan vuonna 2030 EU:n päästövähennystavoitteen tulisi olla suuruusluokkaa 60 prosenttia vähennystä eikä 40 prosenttia, niin kuin EU:ssa on hyväksytty, jotta koko päästövähennysurakka tehtäisiin taloudellisesti fiksuimmalla tavalla.

Sitä, miten suuri on tämä Pariisin sopimuksen myötämieli maailmassa, kuvaa se, että viime viikon lopulla Pariisin sopimuksen ratifioineita maita oli 81, tänään niitä on jo 85. Ja tosiaan Pariisin sopimus on tulossa voimaan aivan ennätysmäisen nopealla vauhdilla, nopeammin kuin yksikään kansainvälinen sopimus tätä ennen.

Metsistä, arvoisa puhemies, toteaisin lopuksi sen, että kun tässä puhutaan metsistä hiilinieluna, niin luonnontieteen nimissä täytyy ottaa huomioon myöskin se, että nielua voidaan pienentää tai suurentaa, ja jos me pienennämme merkittävästi Suomen metsien sisältämää hiilinielua, se on ilmaston kannalta huono juttu.

14.15 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! On arvokasta, että saadaan tämä Pariisin sopimus käsiteltyä yksimielisessä hengessä. Se on hyvä asia. Mutta se, mihin haluaisin kiinnittää erikoista huomiota, on se, miten sitä sitten täytäntöön pannaan, eli eri laisten sääntöjen ja lakien ja direktiivien kautta tulevien määräysten, mitä Suomeen tulee, sekasopimuksestahan tässä on kysymys. Tämän takia meidän edunvalvonnan Euroopan unionissa tulee olla aukotonta ja kansalliset edut huomioivaa. Tässä voisi sanoa ruotsalaisille, naapureille tuolla lännessä ja meidän kollegoillemme siellä, että he ovat kyllä tämän edunvalvonnan hoitaneet esimerkillisesti. Heille tällaisia pommeja... Jos esimerkiksi puuta ja turvetta käyttäville voimaloille yllättäen tulee valtavia maksuja — mahdollisesti, jos tämä nyt parhaillaan neuvottelussa oleva asia on Euroopan unionissa menossa siihen suuntaan, miltä tällä hetkellä näyttää — niin tällaiset pitää pystyä välttämään, koska suomalainen energiantuotanto on yksi maailman puhtaimpia, ellei puhtain, ja kaiken kukkuraksi vielä käytämme omia raaka-aineitamme emmekä kuljeta niitä pitkiä matkoja ulkomailta laivalla tai junalla tai jollakin muulla keinolla. Eli meidän suomalaisten energiantuotanto on puhdasta, ja meidän ei tarvitse kenenkään edessä hävetä sitä.

Kun ministeri Kimmo Tiilikainen on paikalla tässä, niin käytän tilaisuutta hyväkseni ja kysyn: Onko näissä Suomen kannalta tärkeissä asioissa, kuten uusiutuvan energian kestävyyskriteeriä koskien, samoin näitä voimalaitoskysymyksiä koskien, meillä sellainen edunvalvonta Euroopan unionin komissiossa, yleensä Euroopan unionin tasolla, että meille ei tule tällaisia yllättäviä pommeja, joista voisi langeta satojen miljoonien kustannukset kotimaisilla, uusiutuvilla raaka-aineilla käyville voimaloille? Tämähän on ennenkuulumatonta, jos näin käy. Onko meillä siellä edunvalvontaa? Ruotsalaiset tässä osaavat tämän homman kiitettävän hyvin. Meidän suomalaisten olisi syytä mennä tässä asiassa pikkuisen kurssia käymään tuonne länsinaapuriin. Mutta kysyn Tiilikaiselta, onko tämä edunvalvonta meillä ajan tasalla.

14.17 Hanna Kosonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tässä salissa on useaan kertaan puhuttu cleantech-alan mahdollisuuksista Suomessa tämän Pariisin sopimuksen seurauksena. Puhutaan myös siitä, että fossiilisista uusiutuvaan tulee ohjautumaan 16 000 miljardin euron rahavirrat ja investointien huippu tulee olemaan noin vuonna 2030. Tämä tarkoittaa tietenkin sitä, että nyt on aika innovoida ja kehittää ratkaisuja, jotta ne ovat valmiina sitten 14 vuoden kuluttua.

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

Harvardin yliopiston Michael Porter on tutkimuksissaan selvittänyt sitä, millä tavalla tällainen kiristynyt ympäristöohjaus vaikuttaakaan yritysten ja valtion toimintaan, ja selvityksessä on tullut tuloksena se, että kiristynyt ympäristöohjaus johtaa yritysten voittojen kasvuun uusien innovaatioiden ja edelläkävijyyden tuomien etujen myötä. Tässä meidän ilman muuta tulee olla mukana.

Nyt kun meillä on hieno tilaisuus, kun ministeri Tiilikainen on täällä paikalla — ja vielä häntä kiitän Pariisin sopimuksen erinomaisesta läpiviennistä — niin kysyisinkin Pohjoismaiden yhteisestä roolista. Millaisia yhteisiä toimia ja millainen tahtotila Pohjoismailla on tuolla Marrakechin neuvotteluissa ja yleensä energia- ja ilmastoaloilla? Meillähän on esimerkiksi Pohjoismaiden neuvostossa valmistunut raportti, jossa olemme yhteisesti toivoneet läpinäkyvyyden ja laskettavuuden juuri näissä laskentakehikoissa toteutuvan, kehitysmaiden toimintaedellytysten valmiuksien kehittämistä yhdessä, biomassan yhteisiä tavoitteita ja sitten yhteisten sähkömarkkinoiden edelleen parantamista.

Puhemies Maria Lohela: Ennen ministeriä vielä edustaja Sirén.

14.20 Saara-Sofia Sirén kok: Arvoisa puhemies! Haasteita tästä maailmasta ei puutu, mutta ilmastonmuutos on ehdottomasti aikamme suurin haaste. Siinä mielessä tämä Pariisin sopimus on positiivinen asia ja iso mahdollisuus. Sen merkittävydestä voidaan tietenkin olla montaa mieltä, mutta joka tapauksessa nyt ensimmäistä kertaa maailmalla vaikuttaa olevan jonkinlainen yhteinen visio siitä, millä tavalla tähän valtavaan haasteeseen vastataan. Positiivista tietenkin on, että tämä ratifiointikynnys ylittyi näinkin nopeasti. Keskeistä on, että tämä seuranta on mukana sopimuksessa.

Haluaisin korostaa, niin kuin valiokuntakin, nimenomaan näitä positiivisia puolia, mitä tässä aikaisemmatkin puhujat ovat nostaneet esille. Nämä tiukat päästövähennystavoitteet edistävät teknologian syntyä ja luovat kotimarkkinoita, mikä on tärkeää, että päästään myöskin sinne maailmanmarkkinoille. Cleantech on yksi meidän kärkialoista, ja me olemme siinä kärkimaita, ja tämä on yksi maailmalla vahvasti kasvava ala.

Lopuksi vielä muistuttaisin siitä, että jotta tähän alle 2 asteen tavoitteeseen voidaan päästä, niin kunnianhimon tason on oltava korkea ja vielä jopa korkeampi kuin mistä nyt puhutaan. Suomella on hyvät edellytykset kunnianhimoisempiin päästötavoitteisiin, ja ministeriltä voisin vielä tässä yhteydessä kysyä, miten hän näkee Suomen mahdollisuudet vieläkin kunnianhimoisempiin tavoitteisiin päästöjen vähentämiseksi.

Puhemies Maria Lohela: Seuraavaksi ministeri Tiilikainen, 3 minuuttia.

14.21 Maatalous- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen: Arvoisa puhemies! Kiitän ensinnäkin eduskuntaa, sen ympäristövaliokuntaa ja asiaa käsitelleitä muita valiokuntia yksimielisestä mietinnöstä. Se antaa hyvän selkänojan ja tuen eteenpäin.

Pariisin sopimus oli käännekohta kansainvälisissä ilmastoneuvotteluissa, koska käytännössä kaikki kynnelle kykenevät maat sen hyväksyivät. Tuskin kukaan silloin vajaa vuosi sitten uskoi, että se voisi näin nopeasti myös tulla ratifioitua, mutta onneksi Kiina ja Yhdysvallat suurimpina päästäjinä ja saastuttajina halusivat olla tässä tiiviisti mukana. Itse asiassa se olikin EU, jolle tuli nyt sitten vähän kiire ja hoppu, että sopimus ei luiskahda voimaan vahingossa ennen kuin EU on sen ehtinyt ratifioida, jolloin EU:lla ei olisi vielä välttämättä puhevaltaa seuraavassa ilmastokokouksessa. No, nyt todellakin runsaat 80 maata

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

on ratifioinnin vienyt läpi ja se kattaa yli 60 prosenttia maailman päästöistä. Sopimus siis tulee voimaan.

Tässä edustajat esittivät lukuisia hyviä näkökulmia. Otan tämän cleantech-näkökulman seuraavaksi käsittelyyn.

Meillä on kauan puhuttu puhtaan teknologian mahdollisuuksista. Hallitus asettaa tavoitteen Suomelle olla biotalouden, kiertotalouden, puhtaitten ratkaisuitten edelläkävijämaa. Oikeastaan tuo Pariisin sopimus tarkoittaa sitä, että meillä on nyt vuosikymmeniksi eteenpäin hyvin vakaa ja ennustettava toimintaympäristö, jossa korostuu uusiutuva energia, energiatehokkuus, vähäpäästöinen tekniikka niin teollisuudessa kuin energiantuotannossakin, ja ylipäänsä tällainen puhtaan teknologian markkina on aivan uudenlaisien mahdollisuuksien edessä. Kilpailu sillä saralla on kovaa, mutta suomalaisilla on halutessaan siinä kisassa mahdollisuudet pärjätä, ja toivon, että se käytetään täysimääräisesti hyväksi.

Metsät nousivat joittenkin edustajien puheenvuoroissa esille. Itse asiassa Pariisin sopimuksessa, mitä nyt ratifioidaan, metsät on otettu erittäin hyvin huomioon. Uskallan sen sanoa sen takia, että satuin itse olemaan siinä neuvottelevassa työryhmässä, joka nuo metsäkysymykset viimein hyväksyi. Tärkeä asia on se, että Pariisin sopimus ei puhu pelkästään päästöjen vähentämisestä vaan se tunnistaa nielujen merkityksen, muun muassa metsien merkityksen. Tavoitteena on, että päästöt ja nielut ovat tasapainossa tämän vuosisadan jälkipuoliskolla eli 35 vuoden kuluttua. Tämä tarkoittaa sitä, että meillä on kannuste hyvään metsänhoitoon maailmanlaajuisesti. Mutta EU:n nyt antamassa 20–30:tä vuotta kestävässä ilmastopaketissa tämä ei näy mitenkään, vaan EU:n paketti on vielä ikään kuin sitä Kioton aikaista maailmaa, (Puhemies koputtaa) ja tämä on ilman muuta tärkein Suomen vaikuttamispyrkimys saada tämä metsien käsittely sillä tavoin, että myös EU:ssa alkaa tulla kannusteita metsien hyvään hoitoon ja myös nielujen kasvattamiseen sitä kautta. (Puhemies: Nyt on kyllä...)

Arvoisa puhemies! Tässä oli lukuisia kysymyksiä, joihin toivon mukaan ehdin vielä vastata hetken kuluttua.

Puhemies Maria Lohela: Saatte toisen puheenvuoron kyllä myöhemmin.

14.25 Olavi Ala-Nissilä kesk: Arvoisa puhemies! Oli hyödyllistä kuulla ministeri Tiilikaisen puheenvuoro. Todella, niin kuin edustaja Kosonen täällä, pitää kiittää siitä työstä, mitä Tiilikainen teki Pariisissa osana EU:n neuvottelukuntaa, ja myöskin tämän koko ilmastomuutoksen torjunnan kokonaisuudesta täällä kotimaassa. Oikeastaan mieli tekisi kysyä, vaikka tässä ollaan yksimielisiä, mihin me oikein tarvitsemme vihreitä, kun meillä ministeri Tiilikainen edustaa tätä reaalista vihreyttä niin oivallisella tavalla.

Mutta todellakin tämä on iso kysymys, ja on todella vaara se, että tämä ilmastomuutos alkaa ruokkia itseään enemmän. Sen takia tässä varmasti tarvitaan vielä lisääkin toimia ja kansainvälistä yhteistyötä tulevaisuudessa. Todella pitäisi lähteä siitä, että saastuttaja aina maksaa, ja sitähän nämä järjestelmät eivät vielä riittävästi toteuta. Mutta totta kai Suomen pitää hyödyntää nämä omat mahdollisuudet cleantechissä, niin kuin tässä todettiin, ja se vaatii todellakin hallituksen kärkihankkeena vahvoja ponnisteluja.

14.26 Veera Ruoho ps: Arvoisa puhemies! Liikenne on yksi suurimmista päästöjen lähteistä. Kuten todettu, tarvitaan nopeita ratkaisuja päästöjen rajoittamiseen, jolloin myös parempien polttoaineiden kysyntä lisääntyy. Meidän suomalaisten iloksi ja hyödyksi Neste

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

pystyy vähentämään kuljetusliikenteen päästöjä teollisessa mittakaavassa uusiutuvilla NEXBTL-polttoaineilla. Näillä polttoaineilla voidaan suoraan korvata tavanomaisia polttoaineita. Erittäin positiivista kehitystä ilmastoasioissa on tapahtunutkin jo, sillä monien suuryritysten ydinstrategioissa on hiilijalanjäljen hallinta ja hiilidioksidipäästöt ovatkin tärkeä liiketoiminnan arviointiperuste.

Arvoisa puhemies! Markkinoilla tarvitaan myös parempia ja puhtaampia fossiilisia polttoaineita, joista esimerkkinä vähärikkiset laivapolttoaineet. Näidenkin polttoaineiden osalta on polttoaineiden alalla suomalaisella Nesteellä pitkä ja hyvä historia.

Arvoisa puhemies! Itse kuulun Nesteen neuvottelukuntaan ja sen vuoksi osaan kertoa näitä hyviä esimerkkejä sieltä. Heillä on myöskin jätteiden ja tähteiden uudelleenkäsittelystä erilaista osaamista, esimerkiksi biomuovia, joka sitoo hiiltä itseensä ja rajoittaa hiilidioksidipäästöjen syntymistä.

14.28 Ville Niinistö vihr: Arvoisa puhemies! Haluan minäkin kiittää siitä panoksesta, minkä ympäristöministeri Tiilikainen on Pariisin ilmastoneuvotteluissa antanut. Itse olin vetämässä Suomen delegaatiota kolmessa näistä viidestä ilmastoneuvottelusta, joissa tähän sopimukseen valettiin viimeisen viiden vuoden aikana pohjaa, ja olen saanut kiittävää palautetta myös ministeri Tiilikaisen osuudesta Pariisissa. Mutta tämä on nyt se kehikko, jolla lähdetään päästöjä vähentämään ja johon kaikki maat ovat sitoutuneet. Me olemme saaneet mukaan kaikki maailman maat — ei enää mietitä teollisuusmaiden ja kehitysmaiden roolia erikseen, vaan kaikki yhdessä pyrkivät ottamaan käyttöön puhdasta teknologiaa ja vähentämään päästöjään, hyppäämään hiili-intensiivisen vaiheen yli.

Mutta me tiedämme myös sen, että ne sitoumukset, joita Pariisissa on yhdessä annettu, eivät vielä riitä siihen, että ilmaston lämpeneminen voitaisiin rajoittaa edes 2 asteeseen, puhumattakaan tavoitteena olevasta 1,5 asteesta. Me tiedämme, että seuraavan viiden vuoden aikana tullaan arvioimaan sitä, miten eri maat ovat päästövähennyksissään edenneet, ja kiristämään näitä päästövähennystavoitteita. Eli suunta on se, että EU:n 2030-tavoite itsessään on pohja ja sitä olisi syytä kiristää, niin kuin jo edustaja Satu Hassi toi esille.

Miten Suomi on varautunut nyt oikeasti panemaan toimeen näitä päätöksiä ja tunnistamaan sen, että kaikki asiantuntijatieto sanoo, että kannattaisi ennakoivasti toteuttaa päästövähennystavoitteita etupainotteisesti ja huomioida jo vuosi 2050, pitkän aikavälin tavoite, eikä lähteä hitaasti jälkijunassa, koska silloin meidän teollisuus ja teknologiakehitys ei olisi se, joka ensimmäisenä ottaa puhtaita ratkaisuja käyttöön ja pääsee viemään niitä maailmalle, vaan me olisimme konservatiivisia sopeutujia? Tässä muut maat tekevät tällä hetkellä todella paljon.

Minun kysymykseni ministeri Tiilikaiselle on se, että jos Norja harkitsee polttomoottorien kieltoa jo 2025, Saksa 2030, monissa maissa aletaan kieltää kivihiilen käyttö lailla, onko Suomi tekemässä meidän ilmastolain mukaisessa menettelyssä sekä ilmasto- ja energiastrategiassa oikeasti kunnianhimoisia toimia, joilla uusiutuvaa energiaa ja (Puhemies koputtaa) vähäpäästöisiä ratkaisuja otetaan käyttöön nyt eikä vain puhuta niistä.

14.30 Riitta Myller sd: Arvoisa puhemies! On kyllä tärkeää korostaa sitä, miten iso askel globaalisti on otettu, kun tällä hetkellä ne, jotka esittävät, että ikään kuin mitään ei tapahtuisi, ovat kovin selitysvellollisia, joutuvat selittämään sen, miten he tähän ilmastomuutokseen suhtautuvat. Eli on selvää mainstreamiä se, että meidän on ryhdyttävä mieluummin nopeasti kuin myöhemmin toimiin. Myös ympäristövaliokunta toteaa, että Suomella

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

on hyvät edellytykset nykyistä kunnianhimoisempien päästövähennystavoitteiden toteuttamiseen. Töitä kuitenkin pitää tässäkin suhteessa edelleen tehdä, vaikkakin toisaalta jo on todettu, että esimerkiksi uusiutuvien energioiden osalta meillä on jo kaikki valttikortit kädessä. Kysymys on siitä, miten näitä otetaan käyttöön.

Tässä tämän prosessin nopeuttamisessahan meillä on väline tässä Pariisin ilmastositomuksessa, ja se on nämä viisivuosittain tehtävät tarkistukset. Mielestäni Suomi koulutettujen ihmisten maana — toivottavasti vielä enemmän koulutukseen panostavana ja innovaatioihin panostavana — on sellainen alusta osaamiselle, jonka pitää todella tarttua näihin mahdollisuuksiin, mitä cleantech ja myös kaikki ne energiatehokkaat palvelut, mitä tulevaisuus meiltä edellyttää, tarjoavat, niin että me olemme niitä, jotka ottavat nämä käyttöön nimenomaan siellä eturintamassa. Tämä on itse asiassa ainoa mahdollisuus Suomen kaltaisille maille pärjätä, myöskin kasvun ja työllisyyden näkökulmasta, globaalissa kilpailussa.

14.32 Mikko Savola kesk: Arvoisa rouva puhemies! Pariisin ilmastositomuksen synty on tärkeä asia, ja on hyvä, jos niihin kunnianhimoisiin tavoitteisiin, mitkä siinä ovat, päästään. Ja se, että niin usea maa siihen on sitoutunut, on äärimmäisen tärkeää.

Meillä Suomessa toimitaan esimerkillisesti. Meillä yleensä halutaan tehdä kaikki etupainotteisesti. Meillä on metsissä valtava voimavara sekä sen suhteen, että me pystymme niitä taloudellisesti hyödyntämään, että myös hiilinielujen näkökulmasta.

Edustaja Niinistö nosti minun mielestäni äärimmäisen olennaisen asian esiin: kivihiilivuorien purkamisen tästä maasta. Kysyisinkin ministeriltä, millä toimenpiteillä me voisimme nopeuttaa kivihiilen käytön vähentämistä Suomessa ja korvata sen kotimaisella energialla, metsähakkeella ja sen tukipolttoaineella turpeella, joka myös työllistää mutta on huomattavasti ympäristöystävällisempi tapa tuottaa energiaa kuin kivihiilivuoret, mitä meillä täällä on.

Rouva puhemies! Tämä sopimus on ratifioitu nyt yli 80 maassa, ja on hyvä, että Kiina ja Yhdysvallat ovat siinä mukana, mutta huoli tietysti näitten jättien osalta on aina suuri, tulevatko he toteuttamaan ne lupaukset, mitkä ovat antaneet. Tässä pieni Suomi esimerkillisesti toimii, mutta toimivatko isot? Kysyisinkin vielä tästä, kuinka tätä vaikutusarviointia aiotaan nyt sitten tulevaisuudessa tehdä, että kaikki, jotka nyt ovat sopimuksen allekirjoittaneet, myös sen toteuttavat.

14.34 Ari Torniainen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Pariisin sopimus on todella tärkeä asia yhteiskunnallemme, ja on erittäin hyvä, että täällä eduskunnassakin siitä vallitsee näin laaja yksimielisyys, että Suomi on tässä mukana. Suomi on aina myös hoitanut, ja vastuullisesti, oman osuutensa niissä sopimuksissa, joissa Suomi on mukana — niin varmasti myöskin tässä Pariisin sopimuksessa. Toivottavasti myös muut sopimuksen allekirjoittaneet, ne yli 80 maata, ovat siinä todella sitoutuneita, kun allekirjoittavat sen. Kaiken kaikkiaan vasta tosiasiallisesti konkreettiset toimenpiteet tulevana vuosina osoittavat, miten kaikki sopijamaat sitten tähän sopimukseen suhtautuvat.

Täällä salissa on puhuttu paljon siitä, että Suomen metsät ovat hiilinielu. Ne ovat todellakin hiilinielu ja myöskin Suomelle suuri mahdollisuus tulevaisuudessa. Suomessa on yleensäkin hoidettu metsiä nimenomaan kestäväällä tavalla, ja varmasti niin myös tulevaisuudessa.

Pariisin sopimus on myös suuri mahdollisuus Suomelle ja suomalaisille yrityksille, tuotekehitykselle, cleantechille, niin kuin täälläkin on jo tullut esille. Uusiutuvan energian va-

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

raan rakentuva tulevaisuus on tämän päivän teknologialla todellakin mahdollista jo nyt ja tulevaisuudessa. Kun täällä on puhuttu eri energiamuodoista, niin itse haluaisin nostaa myöskin aurinkoenergian ja sen mahdollisuuden tulevaisuudessa. Se on myöskin Suomelle iso mahdollisuus, vaikka me olemmekin täällä pohjoisessa, mutta siinä se, miten saadaan sähköä varastoitua, on se iso haaste.

Kaiken kaikkiaan, koska ympäristöministeri on täällä paikalla, haluan kysyä, miten itse näette, minkälainen mahdollisuus tässä Pariisin sopimuksessa on suomalaisille yrityksille tulevaisuudessa.

14.36 Leena Meri ps: Arvoisa rouva puhemies! On tärkeää, että kaikki sopimusmaat toteuttavat ja tekevät niitä asioita, joista on yhdessä sovittu. Muuten siinä ei ole mitään järkeä. On totta kai hyvä aina, että osa tekee, mutta kyllä, jos me maapalloa kokonaisuudessaan ajattelemme, kaikkien tulee tehdä.

Sanoisin vielä tuosta hiilinielusta sen verran, että kävin Metsäakatemian ja siellä oli ministeri Tiilikainen pitämässä meille avauspuheenvuoroa tästä hiilinielusta ja sain itse hyvää koulutusta ja suosittelen kaikille tätä Metsäakatemiasa, koska ainakin minulla avautuivat silmät tästä metsätaloudesta ja hiilinielusta ihan eri lailla, kun sai kerrankin oikein keskittyä siihen eikä ole sitten ihan vain lööppien varassa.

Mutta haluaisin muistuttaa sellaisesta asiasta, joka liittyy tähän kokonaisuutena, eli maapallon väestön räjähdysmäisestä kasvusta ja sitä kautta tulevasta ylikulutuksesta. Meillä oli 8.8. tänä vuonna maailman ylikulutuspäivä. Se oli taas viikkoa aikaisemmin kuin edellisenä vuonna. Kun katselin tässä Maailman luonnonsäätiön WWF:n sivuja, niin me kulutamme tällä hetkellä 1,6 maapallon verran luonnonvaroja jatkuvasti. Kun jossakin yhteydessä kovasti keskusteltiin ja oli trendikästä puhua myös tästä väestönkasvusta — että jos se kasvaa, niin me tarvitsemme tietysti lisää elintarvikkeita ja tuotteita — niin onko tästä miten syvällisesti keskusteltu? En enää ole huomannut siitä kauheasti keskustelua, se tuntuu semmoiselta ehkä vähän kiusalliseltakin joskus aiheena, ja ymmärränkin sen sinänsä. Mutta jos ajatellaan esimerkiksi niin, että jos ihmisiä on todella paljon, niin tarvitaan elintarvikkeita, ja täällä WWF:n sivuilla on myös tästä, että vähintään 70 prosenttia maailman maatalousmaasta käytetään eläinperäisen ruuan tuotantoon ja esimerkiksi Amazonin sademetsässä lihakarjan laidunmaiden ja rehun viljelymaan leviäminen ovat keskeisiä syitä metsien häviämiseen. Haluaisin kuulla vähän ministerin ajatuksia tästä. Mitä tälle asialle voitaisiin tehdä?

Puhemies Maria Lohela: Ja vielä ennen ministeriä edustaja Pirttilahti.

14.38 Arto Pirttilahti kesk: Arvoisa rouva puhemies! Pariisin sopimus on hyvä, ja olisi nyt hyvä, että saadaan se mahdollisimman kattavaksi ja saataisiin kaikki maat siihen mukaan. Tietenkin yhdyn tässä kiitoksiin ministerille ja myös sitten valiokunnalle tästä nopeasti ja hyvin valmistellusta lausunnosta.

Mutta kuitenkin maailma on valitettavasti vielä hyvin fossiilinen. Öljy, kaasu ja kivihiihi muodostavat noin 78 prosenttia tällä hetkellä koko maailman energiavaroista ja -käytöstä, ja meillä uusiutuvien osuus on vain 19. On arvioitu, että 2010–2035 kaasun, öljyn ja kivihiihiin osuus kasvaa vielä 20 000 terawattituntia vuodessa. Eli näihin toimenpiteisiin me tarvitsemme siis kaikki maat mukaan, ja siinä, miten me saamme vähemmän fossiiliseksi tämän maailman, on kovin paljon tehtävää.

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

Mutta onko se EU:n suunta nyt tällä hetkellä sitten oikein, ja onko se reilua? Esimerkiksi taakanjaossakin me annamme paljon helpommat ja huokeammat mahdollisuudet esimerkiksi Puolassa tuprutella kivihiiltä. Ja siellähän ei voi pelkästään katsoa, että se on valtion köyhyydestä kiinni, koska siellä on myös kansainvälisiä yhtiöitä, eli pitäisi myös velvoittaa näitä kansainvälisiä toimijoitakin yhtä lailla.

Toinen, mikä ei tällä hetkellä tunnu kovin reilulta, on juuri edustaja Savolan esiin otta-
ma turve, mutta myös meidän hakkeen hiukkaspäästöjen osuus. Eli kivihiilelle hiukkaspäästöjen pudotus on noin 10 prosenttia, (Ville Niinistön välihuuto) ja tämän jälkeen sitten näillä meidän kotimaisilla mennään puoleen siinä. Eli onko reilua sitten tehdä tämän suuntaista ilmastopäätöstä ja vääntöä? Näkisin, että tässä, jos vielä otetaan vaikka päästökauppakompensaatiokin lisäksi, sen pitäisi olla yhtäläinen kaikille ja tehdä mahdollisimman paljon Euroopan sisällä kilpailurajoja ja olla jopa mielestäni vielä enemmänkin maa-
ilmanlaajuinen.

Puhemies Maria Lohela: Ministeri Tiilikainen, 3 minuuttia.

14.40 Maatalous- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen: Kiitos, arvoisa puhemies! Edustaja Niinistö kysyi, miten Suomi on ennakoanut tulevia sopimustiukennuksia, onko meillä kunnianhimoisia tavoitteita. On. Hallitusneuvotteluissa listasimme tavoitteet, nostaa uusiutuvan energian osuus yli 50 prosenttiin, päästä eroon kivihiilestä, puolittaa tuontiöljyn käyttö ensi vuosikymmenen aikana, (Ville Niinistö: Mitä on tehty?) ja nämä toimenpiteet ja tavoitteet konkretisoidaan ilmasto- ja energiastrategiassa ja keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelmassa tulevan talven aikana. Ja huomautettakoon tästä etupainotteisesta linjasta, että tämä hallitus päätti nopeuttaa vuoden 2020 tavoitteiden toimeenpanoa niin, että ne saavutetaan jo tällä vaalikaudella. (Riitta Myller: EU kokonaisuutena on jo saavuttanut! — Ville Niinistön välihuuto) — Edustaja Niinistö, Vanhasen hallitus hyväksyi EU:n 2020-ilmastopaketin. Siinä välissä tekin ehditte olla hallituksessa tiukentamatta noita tavoitteita grammallakaan. Tämä hallitus, Sipilän hallitus, tiukensi Suomen 2020-tavoitteita aikatauluttaen ne aikaisempaan. Olen erittäin ylpeä tästä työstä, mitä nykyhallitus tekee. (Välihuutoja)

Tässä moni kysyi, miten voidaan varmistaa, että kaikki maat toimivat. Pariisin sopimuksessa juuri tuo läpinäkyvyys laskentasaäntöjen ja seurannan osalta on tärkeä juttu. Aiemmissa sopimuksissa velvoitteet ovat yleensä koskeneet teollisuusmaita ja köyhemmät maat ovat olleet saajien puolella. Nyt tämä jyrkkä kahtiajako on rikottu ja myös tässä päästöjen vähentämisessä, raportoinnissa, seurannassa, läpinäkyvyydessä siirrytään kohti yhdenvertaisempaa järjestelmää, ja se on tärkeää toimeenpanon uskottavuuden kannalta.

Mitä tulee tähän maailman ylikulutuspäivään, minkä edustaja Meri otti esille, että 1,6 kertaa luonnonvarat on käytetty, itse asiassa siinäkin on pääosin kyse juuri fossiilisen energian suunnattoman suuresta osuudesta maailmassa. Se on se merkittävin komponentti siellä ylikulutuksen tekijöiden joukossa, ja juuri siitä eroon pääsemistä koko tämä eduskunta varmasti toivoo ja vaatii.

Tähän liittyy sitten myös edustaja Pirttilahden nostama kysymys EU:n sisäisestä päätöksenteosta. Onneksi meillä on päästökauppa, joka on keskeinen päästöjen vähentämiseen ohjaava tekijä, ja siinä pelisäännöt ovat täsmälleen samat Puolassa, Suomessa, Bulgariassa tai Saksassa. Eli on yksi yhteinen päästökaupparakenne, joka koskee teollisuutta ja joka koskee energiantuotantoa. Sitten tämän päästökaupan ulkopuolisten päästöjen vähentämi-

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

sessä tulivat nämä kansalliset tavoitteet, mitkä eroavat sen mukaan, kuinka rikas se jäsenmaa on. Siellä meillä on todellakin kunnianhimoiset tavoitteet, (Puhemies koputtaa) ja täytyy jatkoneuvotteluissa varmistaa, että noita joustomahdollisuuksia pystytään kustannustehokkuuden parantamiseksi (Puhemies koputtaa) käyttämään täysimääräisesti hyväksi. — Anteeksi, rouva puhemies, joudun kohta poistumaan. Jos saan käyttää 30 sekuntia?

Puhemies Maria Lohela: Sovitaan näin.

Nimittäin edustaja Meri otti tärkeän asian esille maankäytön kysymyksistä maailmanlaajuisesti, että raivataanko sademetsää laitumiksi. Olin viime viikolla vierailulla Ecuadorissa ja Perussa ja voin ilokseni kertoa, että näissä molemmissa maissa tavoite on, että noita aiemmin raivattuja laidunmaita aletaan itse asiassa mittavasti metsittää uudelleen. Tämä on hyvä merkki, että myös kehittyvät maat tarttuvat näihin ilmastotoimiin ja toteuttavat myös ilmastomuutoksen hillintään liittyviä juttuja eikä ole pelkästään sitä, että miten selviäisimme ja sopeutuisimme muuttuvaan ilmastoon.

Kaiken kaikkiaan, arvoisa puhemies, kiitän vielä kerran eduskuntaa yksimielisestä tuesta Pariisin sopimukselle. Siinä, miten EU taas toimeenpanee omaa lupastaan, varmasti meillä on vielä parannettavaa ja jäsenmaitten ja komission suuntaan väännettävää, ja sitä teen eduskunnan tuella sen, minkä pystyn. — Kiitoksia.

14.45 Ville Niinistö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Tiilikainen on oikeassa siinä, että hallitus laittoi ohjelmaansa sen, että puoli vuotta etuajassa saavutetaan 2020-tavoitteet, mutta hän jätti sanomatta sen, että aikataulu oli sellainen, että aiempien hallitusten toteuttaman politiikan ansiosta se oli joka tapauksessa jo toteutumassa. Te pistitte sen vain paperille, eli se ei ollut päästövähennysten toteuttamisen vauhdittamista vaan sen toteamista ääneen, että tältä näyttää. (Välihuutoja oikealta)

Nyt ilmastomuutoksen torjunta vaatii oikeasti konkreettisia toimia, ei vain höpinöitä, ja silloin puhutaan siitä, mitä ne konkreettiset toimet ovat, mitä tämä hallitus voisi tehdä. Te sanotte, että te olette tekemässä kaksi eri ohjelmaa, mutta te olette pian istuneet kaksi vuotta ja kauheasti ei ole vielä tapahtunut. Eli nyt tarvittaisiin konkreettisia päätöksiä liikenteen, asumisen, energiantuotannon päästöjen vähentämiseksi, ja ajatus siitä, että kaikki kotimaassa tuotettu energia olisi jotenkin puhdasta vain sen takia, että se on Suomen metsistä, ei ole kestävä, vaan tässä pitää kunnioittaa tiedettä ja pyrkiä ottamaan kaikkein kustannustehokkaimpia päästövähennysratkaisuja käyttöön nopeasti, jotta me saamme myös niitä vientimarkkinoita (Puhemies koputtaa) suomalaisille yrityksille.

14.46 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Niinistö peräsi täällä aikatauluja, ja minun mielestäni energiapolitiikan ja varsinkin suurten, mittavien investointien, mitkä energiapolitiikassa tehdään, täytyy myös nauttia jonkunmoista yhteiskunnan investointisuoja. Sellainen politiikka, että jos joku tekee 150 miljoonan investoinnin, niin me muutamme täällä eduskunnassa 3—4 vuoden kuluttua nämä tavoitteet ympäri, ei ole mahdollista, koska jokainen tietää, että nämä kaupungit, jotka näitä vastapainevoimaloita ovat tehneet, ovat tehneet sen siitä näkökulmasta ja siinä uskossa, että tämä polttoainehuolto toimii sitten vuosikymmenet tai vieläkin pitemmälle eteenpäin.

Mitä tulee tähän varsinaiseen asiaan energiapolitiikassa, niin pidän itse hyvänä sitä Tilastokeskuksen tilastoa, jossa kivihiilen käyttö on puolittunut 10 vuodessa Suomessa — se

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

on tietenkin sama, mitä me täällä salissa puhumme, minä ainakin itse luotan Tilastokeskuksen tilastoihin.

Mutta mikä on se kaikkein tärkein — valitettavasti ministeri täältä kerkisi lähteä — on se, että tähän saakka Suomi on pitänyt metsäpolitiikan (Puhemies koputtaa) omissa käsissään. Pariisin ilmastopöytäkirja on hyvä, mutta se nyt (Puhemies: Ja nyt on aika täynnä!) kuitenkin edellyttää, että politiikka pysyy omissa käsissä.

14.47 Anne Kalmari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuulostaa vähän siltä, että happamia, sanoi kettu pihlajanmarjoista. Vihreät ovat hallinneet kuntapolitiikkaa Helsingissä, ja täällä se politiikka on kivihiilenmustaa. Onneksi me pystyimme hallitusohjelmassa jo tekemään vahvoja linjauksia, niin että tiedetään, että tämän suunnan täytyy nyt muuttua. Meillä on tavoite siitä, että 2050 energiasta 50 prosenttia tulee uusiutuvasta ja autot liikkuvat 40-prosenttisesti uusiutuvalla. Nämä ovat tavoitteita, joihin se hallitus, missä vihreät istuivat, ei uskonut, ei pystynyt tällaisiin tavoitteisiin. Ensi vuoden aikana tulee hallituksen esityksiä, ja sitä ennen me käsittelemme yhdessä energia- ja ilmastostrategiaa, juuri kuten ministeri Tiilikainen tuossa kertoi. Minä olen ylpeä näistä asioista hallitusohjelmassa, samoin kuin olen ylpeä kiertotalouden osiosta, sillä on myös iso merkitys ilmastomuutoksen torjunnassa.

14.48 Ville Niinistö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskustalaisten kannattaa toivoa, että vihreät voittavat kuntavaaleissa Helsingissä entisestään, jotta päästään eroon lopuistakin kivihiilivoimaloista, (Välihuuto oikealta: Ei ole näkynyt!) koska vihreiden työn tuloksena Hanasaaren voimala päätettiin juuri tällä valtuustokaudella sulkea. Seurakkaa politiikkaa! (Anne Kalmarin välihuuto) Eli 2024 mennessä vihreiden ajaman politiikan ansiosta Helsinki investoi aurinkovoimaan, tuulivoimaan ja uusiutuviin energiamuotoihin, ja juuri tällaista tarvitaan. Me voimme tehdä Helsingistä ja Suomen suurista kaupungeista uusiutuvalla energialla näyteikkunoita, joita tullaan kansainvälisesti tänne katsomaan. Tämä on se suunnanmuutos, mikä Suomen pitää tehdä. Ei riitä, että puhutaan vain 2030-tavoitteesta, vaan meidän kunnat ja meidän kaupungit voivat olla suunnannäyttäjiä, ottaa käyttöön kotimaisia ratkaisuja, jotka ovat näyteikkunoita meidän yrityksille ja meidän viennille myös. Tähän mennessä kansainväliset vieraat ovat menneet Ruotsiin katsomaan suomalaisten yritysten teknologiaa, esimerkiksi Västeråsiin jätteidenkierrätysteknologiaa, koska meidän kunnat eivät ole investoineet tarpeeksi. Keskustalaiset hallitsevat monia Suomen kuntia, muuttakaa te politiikkaa siellä.

14.50 Anne Kalmari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ilokseni voin kertoa, että valtaosa Suomen kunnista lämpenee kotimaisella uusiutuvalla energialla, ja siihen toivomme myös niiden kuntien lähtevän, missä teillä, vihreät, on sanansija päätöksenteossa. Jotta nämä kunnat voisivat lämmitä tulevaisuudessakin uusiutuvalla ja jotta me saisimme entistä enemmän metsiämme hoidettua, vetoan myös siihen, että kuunnellaan Luonnonvarakeskuksen asiantuntijoita, uskotaan luonnontiedettä. Itse asiassa on hyvin yksinkertaista pohtia, ovatko metsät päästölähde vai sitovatko ne hiiltä. Kuvitellaan, että siellä metsissä kaadettaisiin kaikki puut ja laitettaisiin asfaltti päälle — ei ole päästöjä sen jälkeen, mutta varmasti menettäisimme sen hiilensidontapaikan, mikä arvokas metsä meillä nykyään on. Eli kun toimimme niin, että metsät kasvavat jatkossakin entistä enemmän, niin

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

saamme sitä hiiltä sidottua. Tämä on keskustan tavoite, tämä on hallitusohjelman tavoite, mutta se ei voi (Puhemies koputtaa) toteutua, jos emme niitä metsiä voi kestävästi käyttää.

Puhemies Maria Lohela: Palataan tuohon listalle, siinäkin on vielä useita pyydettyjä puheenvuoroja.

14.51 Satu Hassi vihr: Arvoisa puhemies! Nyt on syytä erottaa kaksi asiaa: toinen on sinänsä Pariisin sopimuksen ratifiointi, ja toinen on sitten se, millä tavalla vauhditamme EU:ssa ja Suomessa sitä ilmastotyötä. Kuten perjantain keskustelussa totesin, hallitusta ja ministeri Tiilikasta voi kiittää paitsi roolista Pariisin sopimuksen neuvottelussa myöskin myötävaikuttamisesta sen nopeaan ratifiointiin. Mutta kuten ympäristövaliokunta toteaa, Pariisin sopimuksen itse ilmastomuutoksen hillintää koskevien tavoitteiden toteutumiseksi, lämpenemisrajojen toteutumiseksi, sekä Suomen että EU:n päästövähennystavoitteita tulisi tiukentaa verrattuna tähän mennessä hyväksyttyihin.

Monet kollegat ovat tuoneet esille täällä eri osia suomalaisesta ympäristöteknologiasta eli cleantechistä. Haluan nyt tässä tuoda esille yhden asian, jota ei ole mainittu: älyverkko-teknologia, jossa suomalaisilla osaajilla on erittäin hyvät mahdollisuudet kehittää sellaisia ratkaisuja, mitä tarvitaan koko maailmassa, kun koko maailma kasvavasti tulee tuottamaan sähkönsä uusiutuvalla energialla. Uusiutuvan energian investoinnit maailmassa ovat kasvaneet erittäin voimakasta vauhtia, ja todennäköisesti juuri siitä johtuu, että energiantuotantoon liittyvät päästöt globaalisti eivät ole pariin vuoteen kasvaneet. Emme tiedä, onko tämä merkki siitä, että ne ovat jo kääntymässä laskuun, vai onko kysymyksessä vain tällainen tasanne, mutta se on kuitenkin erittäin myönteinen merkki.

Lopuksi haluaisin edustaja Merelle, joka otti väestönkasvun esille, tuoda esille sen, että väestönkasvun rajoittamisen tärkein keino olisi taata mahdollisuus perheille siihen, että ei tarvitsisi ei-toivottuja lapsia synnyttää. Suomen kehitysyhteistyössähän (Puhemies koputtaa) seksuaali- ja lisääntymisterveys, joka juuri tähän tähtää, on ollut tärkeä, (Puhemies: Nyt tuli jo siinä 2 minuuttia paikalta täyteen!) ja siksi kehitysyhteistyörahatkin ovat osa ilmastopolitiikkaa.

14.53 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Niinistö täällä totesi, että Helsinki luopuu kivihiilestä, ja niin ainakin itse olen lukenut, ja tämä on hyvä asia. Mutta voisitteko, edustaja Niinistö, tälle salille kertoa: Mitä Helsingissä todellisuudessa tapahtuu? Onko minun käsitykseni oikea, että Helsinki luopuu vastapainevoimasta? Vastapainevoima tarkoittaa sitä, että samalla kertaa tehdään lämpöä ja sähköä, ja silloin hyötysuhde on ylivoimainen. Nyt minun käsitykseni mukaan Helsinki ei enää rakenna vastapainevoimaloita, se luopuu sähkökomponentista ja Suomi menettää sähkötehoa. Kun meillä on tällä hetkellä jo vajetta parhailla pakkasilla yli 3 000 megawattia, niin tämä ongelma Suomessa pahenee. Eli onko kysymyksessä energiapoliittinen osaoptimointi, jolloin kivihiielen käyttöä kyllä vähennetään ja siitä luovutaan, mutta Suomi menettää sähkötehoa? Toivoisin, että vastaatte tähän energiapoliittiseen kysymykseen. Onko kolikolla kaksi puolta? Luovutteko te niistä vastapainevoimaloista, jotka ovat Suomessa ylivoimaisesti paras energiakeksintö ja ylivoimaisesti tehokkain tapa tuottaa sähköä?

Varsinainen asia koskee metsäpolitiikkaa: Tähän saakka Suomen tavoite on ollut pitää metsäpolitiikka omilla käsissä. Valitettavasti ministeri kerkisi täältä lähteä — olisin kysynyt, onko Suomen tavoite edelleen sama, että pidetään metsäpolitiikka omilla käsissä.

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

Ymmärrän Pariisin sopimuksen ja, niin kuin muutkin täällä, kehun sitä, niin pitää toimia, mutta siinä on ilmeinen vaara, että me tällä LULUCF-kirjainyhdistelmällä luomme Suomeen laskentabyrokratian, jolla ei todellisuudessa välttämättä ole tekemistä suhteellisuuden kanssa. Eli jos joku asia merkitsee, niin se merkitsee, että metsiä häviää, jolloin hiilinielua häviää, mutta en usko, että sillä, että jollakin aikajänteellä hakataan vähemmän tai enemmän, tulee olemaan globaalisti kovinkaan suurta merkitystä, mutta se pahimmillaan haittaa suomalaisen metsäteollisuuden kilpailukykyä.

14.55 Anders Adlercreutz r: Värderade talman! On syytä kiittää tämän prosessin nopeasta läpimenosta ja myöskin niistä hyvistä tavoitteista, joita hallitusohjelmassa on näitten asioiden suhteen. Kun mennään toteutukseen, pitää kuitenkin muistaa, että ne vaativat sitten harkintaa ja tiedepohjaista lähestymistapaa. Ne puheet turpeesta ratkaisuna, joita tässäkin keskustelussa on ollut, eivät valitettavasti viittaa tieteeseen vaan pitkälti aluepolitiikkaan. Jos se edellä mennään näitä ongelmia ratkaisemaan, niin hyvää jälkeä ei tule.

Edustaja Kulmala puhui alussa maataloudesta ja siitä, miten ehkä saadaan useampia satoja tulevaisuudessa. Näitten muutosten myötä tapahtuu kuitenkin paljon muitakin asioita: kapenevaa biodiversiteettiä, lämpimiä talvia, kylmempiä kesiä, suurempia säämuutoksia, rankkasateita, ääri-ilmiöitä kaiken kaikkiaan. Nyt ministeri Tiilikainen ei ole enää paikalla, jolloin ehkä ohjaan tämän kysymyksen edustaja Lepälle, että mikä hänen käsityksensä on siitä, mitkä ovat ne muuttuvat maatalouden olosuhteet ja haasteet ja riskit.

Tässä on puhuttu paljon myöskin nieluista ja puunkäytöstä osana sitä. Kun rakentaa puusta, niin yhteen kiloon kuivaa puuta sitoutuu lähemmäksi kaksi kiloa hiiltä. Puurakentamisen edistämiseksi hallitus on ilmeisesti tekemässä asioita, ja itse iloitsin edustajien Kosonen ja Honkonen erinomaisesta kirjoituksesta Hesariissa toissa viikolla. Kysyisinkin hallituspuolueiden jäseniltä: onko niin, että ensi vuonna puu palaa Suomessa yhtä heikosti kuin Ruotsissa? — Kiitos.

Puhemies Maria Lohela: Edustaja Kalmari, te pyysitte vastauspuheenvuoroa, mutta en myönnä sitä vaan varsinaisen puheenvuoron, koska olette seuraavana listalla.

14.57 Anne Kalmari kesk: Arvoisa rouva puhemies! Vielä haluan mennä tähän maankäyttöön, mutta sitä ennen vastaan edelliselle edustajalle siitä, onko se, että käytämme puusta kaikki osat järkevästi, ilmastoystävällistä vai ei. Ilman muuta se on ilmastoystävällistä, että emme hajotuta sitä loppuosaa puusta, mille ei ole järkevää käyttöä rakentamisessa tai vaikkapa sellun kautta biotuotteitten tekemisessä. On totta kai järkevää, että se puu palaa. Se olisi luonnonvarojen haaskausta, jos se puu ei palaisi.

Jos mietimme vielä sitä ajattelutapaa, mitä täälläkin monesti on pohdittu, eli ajatellaan, että se, että väki keskitetään isoihin keskuksiin, olisi jotenkin ympäristöystävällisempää, vaikka se keskus lämpiäisi sitten kivihiilellä, niin tällä ei ole uusimpien Aalto-yliopiston tutkimusten mukaan mitään perusteita. Jo Heinosen ensimmäisissä tutkimuksissa saatiin selville, että itse asiassa maaseudun väki jättää paljon pienemmän hiilijalanjäljen, kun siihen katsotaan kaikki, koko kokonaisuus, mitä ihminen tuottaa, eikä katsota pelkästään asumista ja ympäristöä.

Mutta siinä keskustelussa, minkä takia pyysin puheenvuoron, olivat maankäytön muutokset ja metsäkato. Aivan samoin kuin meillä on erilaisia tutkijoita maailmassa, jotkut tutkijat eivät hyväksy tai eivät vielä usko siihen, että ilmastonmuutosta edes tapahtuisi ja

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

siihen ihmiset voivat omilla teoillaan vaikuttaa, aivan samoin on tutkijoita, jotka eivät hyväksy valtatutkijoiden näkökulmaa siitä, että Suomen metsät ovat hiilinielu. Mutta ei meidän kannata ehkä yksittäisten tutkijoiden perään lähteä, vaan katsoa sitä luonnontieteellistä pohjaa, mihin valtaosa (Puhemies koputtaa) tutkijoista perustaa näkemyksensä. Ajatellen, että näin meidänkin tulisi ajatella.

15.00 Ville Niinistö vihr: Arvoisa puhemies! Jos olisin nyt keskustalainen, niin puhuisin tästä, mistä nyt ajattelin puhua. Eli silloin kun minä olin ympäristöministeri ja Durbanissa neuvoteltiin näistä Kioton toisen velvoitekauden säännöistä, niin silloinhan Suomi sai sellaisen ratkaisun, jossa metsiä voidaan hyödyntää, ja sitten siinäkin tilanteessa, jos metsäkatoa ei voinut enää loputtomasti kompensoida näitten hiilinielujen kasvattamisella, saimme siitä kompensaation EU:n sisäisessä taakanjaossa. Sen eteen tein paljon töitä ja toivon, että edustaja Leppä muistaa kunnioittaa sitä, koska nyt näyttää siltä (Välihuuto) — niin — että ministeri Tiilikainen ei ole edes saamassa tätä kompensaatiota nyt sitten EU:n sisäiseen taakanjakoon ensi kaudelle. Eli keskusta ajaa heikommin tavoitteitaan läpi kuin minä sain keskustan tavoitteita läpi Durbanissa ja viime kaudella. Tunnistan kyllä myös sen, että näissä olosuhteissa tämän kompensaation ajaminen läpi uudestaan voi olla vaikeaa, mutta tuon myös esille sen, että ajoin tehokkaammin keskustalaisten tavoitteita kuin teidän oma ministerinne näyttää niitä nyt ajavan.

Arvoisa puhemies! Olennaistahan olisi nyt tunnistaa se, miten Suomessa voitaisiin — siis kunnat, valtio ja kaikki meidän yrityssektorin toimijat — valjastaa mahdollisimman tehokkaasti eri sektoreilla tunnistamaan pitkän aikavälin tehokkaita päästövähennyskeinoja, niin että ei lähdetä muutaman vuoden syklillä ja talousarviolla tekemään 20—30 vuoden investointeja. Siinä edustaja Eestilä oli aivan oikeassa, että pitää katsoa pitkälle, ja sen takia tämän hallituksen pitäisi nyt toteuttaa sellainen kannustinjärjestelmien muutos, että vähäpäästöiset ratkaisut olisivat kannattavia jo nyt. Päästöoikeuden hinta EU:n markkinoilla on nyt liian alhainen, ja tämä hallitus ei ole saanut uusiutuvalle energialle mitään uutta kannustinjärjestelmää pystyyn. Nyt sitä tarvittaisiin, koska nyt ongelmana on se, että Suomessa eivät lähde liikkeelle uudet energiainvestoinnit ollenkaan. Me jämähdämme tähän vanhaan energiarakenteeseen, ja me tarvitsisimme tehokkaan huutokauppapohjaisen järjestelmän, jossa uusiutuvaa energiaa voitaisiin joka vuosi tuottaa markkinoille kustannustehokkaasti (Puhemies koputtaa) ja teknologianeutraalisti, toisin kuin syöttötariffeissa.

15.02 Sirkka-Liisa Anttila kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Niinistölle haluan lyhyesti todeta, että tiedämme tämän kompensaationeuvottelun, jonka olette käynyt, mutta se ei muuttanut sitä meidän perusongelmaa, joka pitää nyt saada ratkaisuksi: miten tieteellisesti todistettuja hiilinieluja käsitellään jatkossa tämän ilmastopoliittisuuden kohdalla. Siinä komissiossa tehdään työtä, mutta valitettavasti ongelma on se, että tämä boreaalinen havumetsävyöhyke Euroopan unionissa on suuressa vähemmistössä ja siellä helposti valmistelua tehdään sitten niitten eteläisen ja keskisen Euroopan maiden kulttuurin pohjalta. Tämä on se, mikä pitää meidän nyt vahtia, ja siinä tämä hallitus tekee varmasti kaikkensa.

Puhemies Maria Lohela: Puhujalistalle.

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

15.03 **Jari Leppä kesk:** Arvoisa rouva puhemies! On selvää, että Pariisin sopimus on käänteentekevä ja historiallinen sopimus, ja siitä iso, iso kiitos kuuluu tietenkin ministeri Tiilikaiselle, se on ihan päivänselvä asia.

Vihreille ja edustaja Niinistölle täytyy todeta, että kyllähän alun alkaen se Durbanin sopimus oli kaikkea muuta kuin hyvä, mutta onneksi siinä sitten jotakin vastaantuloa saatiin — se oli ihan hyvä, kiitos teille siitä — unionin tasolta. Tosin silloinkin se sidottiin sellaisiin elementteihin, jotka eivät käytännössä taloudellisesti meille juurikaan mitään tuoneet, mutta kyllä se periaatteessa (Ville Niinistön välihuuto) tapahtui näin, siinä olette oikeassa. Mutta nyt me olemme menossa ihan erilaiseen aikakauteen. Me haluamme siirtyä fossiilisesta taloudesta biotalouteen, ja tätä taustaa vasten ollaan nyt liikkeellä.

Ja tämä, mitä edustaja Anttila tässä edellä sanoi: Me olemme aivan liikaa menossa tuon eteläisen pallonpuoliskon periaatteiden mukaisesti metsäkadon osalta, sademetsien osalta. Tämä boreaalinen vyöhyke on aivan eri asia, ja siksi nämä asiat, joita luonnontieteellisiin nieluihin pohjautuva... Ja muuten sivumennen sanottuna me saimme tälle päivälle uutisen: vihreät kannattavat siis, näin ymmärsin, luonnontieteellistä nielua. Tätä ennen en ole havainnut tätä kannatettavuutta, mutta hyvä, että näin on nyt tapahtunut. Tämä on suuri suunnanmuutos, ja tervehdin tätä todella suurella mielihyvällä, että näin on tapahtunut, koska vain se takaa aidot ilmastovaikutukset ja hiilidioksidipäästöjen kaventamisen ja vähentämisen. Se on hyvä asia, ja näin pitää juuri toimia. Ja tässä Suomella on vielä iso työ saada komission pää kääntymään, että se ei ole mikään poliittinen nielu vaan että siellä tulee aito, oikea luonnontieteellinen nielu. Sitähän me kaikki täällä varmasti haluamme.

Ja mitä ruuantuotantoon, puhemies, tulee, niin on selvää, että ruuantuotannon osalta me olemme täällä etuoikeutetussa asemassa, koska meillä on riittävästi vettä, me pystymme entistä satoisampia lajikkeita käyttämään, emme ehkä saa useampia satoja vuodessa, (Puhemies koputtaa) mutta on satoisampia lajikkeita ja me teemme sen kaiken kestävästi.

15.05 **Ville Niinistö vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On varmaa, että suurella yleisöllä menevät nyt asiat jo aika sekaisin, kun aletaan puhua näistä eri käsitteistä, mutta edustaja Lepälle sanon sen, että vihreät haluaa korostaa metsien kestäväää käyttöä, että meillä Suomessa on tilaa metsien hyödyntämiselle. Me voimme lisätä jopa vuosittaisia hakkuumääriä, ja me voimme lisätä nieluja samaan aikaan, mutta meidän täytyy huomioida koko tieteen näkemys siitä, miten luonnon monimuotoisuutta, metsien kasvua ja metsien hiilinielua voidaan sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä mahdollisimman hyvin ylläpitää. Silloin tullaan siihen, että jos metsistä hakataan enemmän, niin pitää hakata sillä tavalla, että sinne jätetään kuitenkin metsien uusiutumisen kannalta kestävästi kasvupohjaa eikä kaikkea humusta oteta pois. Haluan vain sanoa sen, että meillä on mahdollista Suomessa kestävästi lisätä hakkuita jonkun verran, mutta se vaatii hyvää suunnittelua, ja tässä olisi tärkeää, että me kaikki yhdessä teemme töitä sen eteen. Se on aidosti tieteellisesti osoitettavissa, että me voimme sekä vahvistaa luonnon monimuotoisuutta että hyödyntää metsiä (Puhemies koputtaa) uusiutuvana energiana. Tämä on tämän salin yhteinen etu, ja toivon, että sen eteen kaikki tekevät töitä.

15.06 **Jari Leppä kesk** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Tämä on ihan hyvä, tällä samalla linjalla keskusta on ollut aina, eliikkä kestäväällä tavalla ja luonnontieteisiin perustuen me näitä uusiutuvia luonnonvaroja käytämme. Metsästä pitää muistaa aina se, että sen lisäksi, että se on monimuotoisuutta ja siitä pitää pitää huoli, metsä on aina sekä hiili-

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

nielu että hiilivarasto, se on kumpaakin. Tulee vaihe, jossa puussa ei tapahdu enää käytännössä muuta kuin pelkkä varastointi, ja on hyvä, että sen jälkeen se käytetään vaikkapa rakentamiseen taikka menee muuhun käyttöön. Se on ihan oikein, jotta me saamme uutta kasvua, joka taas sitten sitoo hiilidioksidia ja muita kasvihuonekaasuja, jolloinka se toimii aidosti nieluna. Eli kyllä tässä on erittäin suuret mahdollisuudet lisätä merkittävästi hakkuita ja tehdä se kestäväällä tavalla.

15.07 Sirkka-Liisa Anttila kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vielä vain sellainen lisäys tähän erittäin hyvään keskusteluun ja hyvään konsensuskseen, että meillähän metsät kasvavat merkittävän paljon enemmän kuin niitä edes kyetään kestäväällä tavalla hakkaamaan. Eli tämän me monta kertaa unohdamme tässä, että metsien kasvu on monta kymmentä miljoonaa kuutiota suurempi kuin se hakkuu vuosittain.

Puhemies Maria Lohela: Puhujalistalle.

15.07 Eerikki Viljanen kesk: Arvoisa puhemies! On erittäin hienoa, että käsittelyssämme on niin hyvin neuvoteltu Pariisin sopimus, että kaikki puolueet ovat olleet siitä yksimielisiä ympäristövaliokunnassa. Kiitokset ministeri Tiilikaiselle työstään sopimuksen aikaansaamiseksi ja kiitokset myös siitä, että ilmastopöytäkirjassa tunnustetaan nyt metsien merkitys ja metsien hyvän hoidon merkitys. Ja kuten ministeri täällä tänään totesi, metsien roolin tunnustamisessa on nyt EU saatava samalle sivulle tämän Pariisin sopimuksen kanssa, pois Kioton aikaisista juoksuhaudoista.

Suomen päästövähennysmahdollisuudet nojaavat vahvasti lisääntyvään ja monipuoliseen puunkäyttöön, ja metsien tilinpito- ja laskentasäännöt on EU:ssa kokonaisuudessaan suunniteltava ja toteutettava siten, että säännöt ovat tasapuoliset ja kannustavat metsien hiilinielun ylläpitoon mutta eivät kohtuuttomasti rajoita kestävää metsätaloutta tai bioenergia- ja puutuoteteollisuuden toimintaedellytyksiä. Suunniteltavan sääntelytoimeenpanon tulee olla myös selkeästi ja yksinkertaisesti toteutettavissa. Ja kuten maa- ja metsätalousvaliokuntakin, pidän välttämättömänä EU:n LULUCF-sektoria ja taakanjakoa koskevien ratkaisujen tekemistä siten, että Suomen kunnianhimoiset biotaloustavoitteet mahdollistetaan ja järjestelmä kannustaa kestäväan metsien kasvatukseen ja uudistamiseen. Metsien kasvua ja hoitoa tehostamalla voimme samanaikaisesti sekä lisätä puun ja puutuotteiden käyttöä että kasvattaa metsien hiilivarastoja, aivan kuten edustaja Anttila äsken totesi.

15.09 Satu Hassi vihr: Arvoisa puhemies! Kun tässä edustaja Leppä kritisoi Durbanin ilmastokokouksen päätöstä, niin haluan kuitenkin muistuttaa, että vuonna 2011 Durbanissa tehty päätös aloitti neuvottelut, jotka sitten saivat päätöksensä Pariisin sopimuksessa. Aivan samalla tavalla kuin lämpimästi haluan kiittää, ja edelleenkin, ministeri Tiilikaista hänen roolistaan Pariisin sopimuksen neuvotteluissa, niin aivan samalla lailla silloinen ministeri Niinistö ansaitsee kiitoksen Durbanissa vuonna 2011 tehdystä läpimurrosta tai silloinen Ahon hallituksen ympäristöministeri Sirpa Pietikäinen siitä, että hän oli aikoinaan laatimassa YK:n ilmastopuitesopimusta, johon tämä koko kansainvälinen ilmastopolitiikka perustuu.

Mutta metsistä: Haluaisin nyt edelleenkin selvittää tätä luonnontieteellistä nielua. Jos yhtenä vuonna jonkun maan metsät sitovat ilmakehästä miljoona tonnia hiilidioksidia, se on luonnontieteellinen nielu, mutta luonnontieteellinen nielu se on sittenkin, jos sidotaan

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

vain puoli miljoonaa tonnia tai yksi tonni. Se on edelleen nielu luonnontieteellisessä mielessä, mutta yhtä luonnontieteellistä on se, että se nielu on pienentynyt, ja se on ilmaston kannalta huono asia. Tämä asia meidän tulee myöskin ottaa vakavasti, kun keskustelemme näistä nieluasioista ilmastopolitiikassa. Kun täällä on viitattu siihen, että trooppiset metsät ja boreaaliset metsät olisivat aivan eri asia, ei niiden hiilensidonta ilmaston näkökulmasta ole eri asia. Eli tässäkin asiassa olisi hyvä muistaa vanha eettinen ohje: tee toisille samoin kuin heidän toivot tekevän itsellesi tai toimi sellaisella tavalla kuin toivoisit muidenkin tekevän.

15.11 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Käytyä keskustelua on ollut äärimmäisen mielenkiintoista seurata, ja mielestäni muutamissa puheenvuoroissa on, sanoisinko, ehkä tietoisesti tai jopa tietämättään johdettu hieman harhaan. Muutamia asioita on syytä pitää koko ajan mielessä.

Ensinnäkin tämä hiilinieluasia. Suomen metsät kiistatta ovat hiilinielu: vuodessa yli 100 miljoonaa mottia hiiltä sitoutuu uudeksi puuksi yhteyttämisen myötä.

Sitten edustaja Hassi äsken antoi ymmärtää, että jos metsää hakataan, niin se vähentää sitä nielua. Niinhän ei ole. Sehän ei pidä paikkaansa, arvoisa edustaja Hassi. Jos olisi 105 miljoonaa mottia ja Suomi päättäisikin — saisi markkinoita auki, ja saisimme vaikka uusia tuotteita markkinoille — että nykyisen 65 miljoonan motin sijaan hakkaisimme vaikka 85 miljoonaa mottia eli 20 miljoonaa mottia enemmän kuin tällä hetkellä, tänä vuonna, niin se tarkoittaisi ei metsän kasvun vähenemistä, arvoisa edustaja Hassi, vaan metsän kasvun lisääntymistä. Tässä teidän logiikkanne menee metsään, että heilahtaa. Miksi te ette tunnusta luonnontieteellisiä tosiasioita? Tämä on tietoista harhaanjohtamista, mitä te teette tuolla turuilla ja toreilla ja pelottelette ihmisiä. Tästä puuttuu enää, että pistätte pellenaamarin päähän ja sitten se on pelleilyä sen jälkeen. Minkä tautta te ette tunnusta tosiasioita? Se ei se tosiasia viidelläkymmenelläkään vastauspuheenvuorolla muutu miksikään. Jos metsät hoidetaan paremmin, ne kasvavat paremmin, ja tätä te ette pysty muuttamaan kauniilla poliittisella retoriikalla, vaikka 30 seuraavaa vuotta puheenvuoroja täällä käyttäisitte. Milloin te tämän tosiasian tunnustatte? Toivon, että jonain päivänä.

Toinen asia, metsäkato. Suomessahan ei ole metsäkatoa. Se on totta, että kun tänne Helsinkiin tai jollekin muulle paikkakunnalle rakennetaan puiston viereen kerrostalo, siinä menetetään muutama aari metsämaata, mutta metsätalouden puolella metsäkato ei ole mahdollinen. Suomen laki edellyttää, että uudistushakkuiden jäljet hoidetaan. Ellei hoideta, Metsäkeskus tarttuu asiaan ja teettää ne jälkihoitotyöt metsänomistajan kustannuksella, ja jos metsänomistaja ei sitä maksa, niin se lasku menee sitten ulosottoon. Eli hommat kyllä tehdään, ja metsänomistaja ei siitä vastuusta pääse. Eli tätäkään tietä te ette voi väittää, että meillä on metsäkatoa. Toivoisin, että jonain päivänä tunnustaisitte tosiasiat. Jos aikanaan Juho Kusti Paasikivi totesi, että kaiken viisauden alku on tosiasioiden tunnustaminen, toivoisin teille, edustaja Hassi ja teidän hengenheimolaisenne, että tunnustaisitte tämän tosiasian. On nimittäin aivan ihme, ja minussa herättää suorastaan ihmetystä se, että tämmöisiä perusasioita ei tunnusteta todeksi. Kyllähän maailmassa ihminen on mestari kääntelemään asioita nurin ja narin sitä mukaa kuin oma etu vaatii, mutta totuus ei siitä muutu yhtään miksikään.

Hiilinielut ja hiilivarastot säilyvät tässä maassa aina, ja me voimme tehdä niistä vieläkin parempia: Esimerkkinä vaikka nämä uudet lait, uudet esitykset Euroopan unionista, tämä uusi Pariisin sopimuksen, joka on sekasopimus, täytöntöönpano viisaasti. Sitten tulevat

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

nämä uusiutuvan energian kestävyyskriteerit, jotka ovat toki tärkeitä, ja ne on laitettava siten sellaiseen kuntoon, että suomalaista puuta voidaan käyttää, koska sehän vähentää fossiilisten polttoaineiden käyttöä. Kun metsästä hakataan vaikka kuitupuuta ja tuodaan sellutehtaalle, siitä otetaan ensin kuidut talteen, niistä tehdään paperia, viskoosia josta tehdään vaatteita, niistä tehdään kartonkia, niistä sitten mitä tulee, se mäntyöljy ja muu kemia, siitä tehdään komposiittia ja vaikka mitä, ja ihan se loppu, se jäteliemi, se musta mönjä, poltetaan kattilassa pois, jolloin koko puun kemiallinen koostumus on käytetty 100-prosenttisesti hyväksi. Hukkaan ei mene mitään, ei edes kuorta. Se ainut, mikä metsästä hakattavasta puusta tavallaan menee hukkaan, on se monitoimikoneen terästä lentävä sahanpuru, joka jää sinne metsään, mutta sekään ei mene hukkaan, koska sehän rikastuttaa luontoa ja sitten siellä syntyy jälleen jotain uutta.

Kun nyt jälleen on puhuttu siitä, että suomalainen metsäympäristö köyhtyy, eihän se köyhy. Koskaan Suomen historiassa ei ole tehty lahoppuuta Suomen metsiin enemmän kuin nyt tehdään. Aikoinaan, kun metsurit hakkasivat metsiä harventamalla, hehän kaatoivat vain sen puun, mikä oli tarkoituksin ottaa, ja oksat ja muu tavara jäivät sinne metsään, paitsi se hyödynnettävä runko ja rungon osat vietiin tienvarteen. Mutta nykyisin kun monitoimikone menee metsään, niin pelkästään telojen alle jauhautuu sellaista puuta, joka jää sinne metsään kuolemaan ja joka aikanaan olisi jäänyt sinne pystyyn. Lahoppuuta jää siis metsiin yhä enemmän moteissa mitattuna per hehtaari. Tämäkin on kylmä tosiasia. Toivoisin, että te nämä tosiasiat tunnustaisitte jonain päivänä. Minulla ei ole tästä alasta kuin 25 vuoden kokemus käytännön tasolta, ja uskon jotain siitä asiasta tietäväni — en tunnustaudu parhaaksi asiantuntijaksi, mutta sanotaanko, että kohtuullinen kokemus 25 vuoden ajalta on.

Lopuksi, arvoisa rouva puhemies, vielä tästä kotimaisesta toisesta luonnonvarasta, turpeesta: Kun nyt näitä kestävyyskriteerejä luodaan ja saimme juuri kuulla sen, että suomalaisille turve- ja puuvoimaloille on tulossa sakkorangaistuksia jopa satoja miljoonia, kun näitä uusia rajoituksia ilmaston takia Euroopan unionin alueelle luodaan, niin toivoisin, että tässäkin asiassa huomattaisiin tosiasiat. Onhan käsittämätöntä, että ruskohiilen ja kivihiilen polttajat pääsevät kuin koira veräjästä ja kotimaisilla raaka-aineilla toimivat voimalaitokset, jotka eivät kuljeta niitä tavaroita juurikaan, kun siinä lähialueella liikutellaan — siinäkin säästetään muuten fossiilisia polttoaineita, kun kuljetuskustannukset ovat pienet — joutuvat Suomessa rangaistavien listalle. Tässä asiassa suomalainen edunvalvonta kyllä menee metsään niin, että pauke käy.

Ihan oikeasti minä olen kateellinen ruotsalaisille, jotka ovat hoitaneet homman kiitettävän hyvin, ja meillä täällä Suomessa ihmeellisesti väännellään sormia ja asioita solmuun sillä keinoin, että minä ainakin joudun aina välillä ihan Kullervo Kuuselan metsäoppikirjaa lukemaan, että onko se todellakin niin, että puu kasvaa latva ylöspäin ja juuret alaspäin — kun tätä keskustelua kuuntelee, niin ihmettelee joskus, että pitääkö sekään enää paikaansa. Hyvät edustajakollegat, koska meillähän perustuslaki vaatii, että kansanedustajan työssä meidän on noudatettava totuutta ja oikeutta, niin toivoisin, että edes tämä muistettaisiin, kun näistä nieluista puhutaan, koska ei se luonnontiede häviä tästä maailmasta minnekään, vaikka minä juuri tästä kahville lähtisinkin.

15.18 Satu Hassi vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Hoskonen ei ilmeisesti ole oikein kuunnellut sitä, mitä puhuin, tai ei ainakaan ymmärtänyt päätellen siitä, miten hän puheenvuoroani tulkitsti. Toivoisin, että edustaja Hoskonen perehtyisi esimer-

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

kiksi Suomen ilmastopaneeliin — siis huippututkijoista koostuvaan paneeliin, joka arvioi Suomen ilmastopolitiikkaa tieteelliseltä pohjalta — sen raporttiin, jossa todetaan, että metsien hakkuiden merkittävä lisääminen ei muuta Suomen metsiä nielusta päästölähteeksi mutta se kyllä pienentää sitä nielua, mikä on ilmaston kannalta vartenotettava asia sekin. Ilmastopaneeli toteaa myöskin sen, että on sitä parempi, mitä suurempi osa puutuotteista on sellaisia, että hiili niissä pysyy, kuten rakennuksia ja puutuotteita. Se on aivan eri asia silloin kuin metsäpohjaisen aineksen polttaminen saman tien sitten ilmakehään.

15.19 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä me jälleen tulimme sen vanhan totuuden ääreen, että totuuttahan voi väännellä siihen asentoon kuin mieli tekee omien tarkoituksien palvelemista varten. Kylmä tosiasia on se, että kun Suomen metsiä hakataan, puu tulee tienvarteen, sen jälkeen se jäljellä oleva metsä kasvaa motteja enemmän elikkä ihan matemaattisestikin laskettuna tämä puuvarasto kasvaa. Kun Suomi sodan jälkeen menetti 10 prosenttia pinta-alastaan siinä suuressa maaottelussa, meillä oli metsien kasvu silloin noin 50 miljoonaa mottia vuodessa. Nyt on hakattu sen jälkeen vuosikymmeniä, ja elämme vuotta 2016, ja ensi vuonna Suomi juhlii satavuotista itsenäisyyttään — noin puolessa ajassa olemme reilusti kaksinkertaistaneet metsien kasvun ja puuvaraston moninkertaistaneet, moteissa laskettuna moninkertaistaneet puuvaraston ja kasvun kaksinkertaistaneet reilusti. Vieläkö te viitsitte väittää, että meillä nielut vähenevät? En jaksa tällaista matematiikkaa, arvoisa puhemies, ymmärtää, mutta ehkä minulla matematiikan kurssi on jäänyt hieman kesken. (Naurua)

Puhemies Maria Lohela: Puhujalistalle.

15.20 Anne Kalmari kesk: Arvoisa rouva puhemies! Myös ilmastopaneeli tunnistaa sen, että pitkässä juoksussa hiilivaranto kasvaa, vaikka sieltä kuinka otettaisiinkin. Se voi olla hetkellisesti ja juuri siinä kohdassa taantuvaa, mutta kokonaisuus huomioon ottaen meidän metsämme sitovat enemmän ja enemmän hiiltä. Itse asiassa meidän metsien kasvu, josta edustaja Hoskonenkin puhui, on ollut niin suurta, että viimeisen 60 vuoden aikana 1 000 miljoonaa kuutiota on jäänyt hakkuuvarantoja käyttämättä, ja siksi, jos meidän metsämme nyt kasvavat sen 105 miljoonaa kuutiota vuodessa ja niistä hakataan 65 miljoonaa, siellä on toisesta kasvunvaraa aika laillakin reippaasti.

Tässä mennään nyt tähän LULUCF:n puolelle, maankäytön muutosten puolelle. Erot niissä Suomen luonnontieteeseen perustuvissa malleissa liittyvät maa-alueitten luokitteluun. On aivan käsittämätöntä, että minullekin on tullut monta kertaa vastaan esimerkiksi se, että metsäkatot johtuisi vaikkapa siitä, että peltopinta-ala kasvaa. Kun saimme tilastot, peltopinta-alat eivät ole kasvaneet. Se on juuri kuten edustaja Hoskonen sanoi, lähinnä rakentamiseen menee tämä metsäpinta-alan poistuma, mutta se toki moninkertaisesti korvautuu muulla metsän kasvulla. On aivan käsittämätöntä, että tulee vastaan tämäntyyppisiä väitteitä, jotka eivät perustu mihinkään. Sama EU vaatii meiltä tarkat pinta-aliatiedot pelloissa, ja peltopinta-alat eivät kasva, ja sitten samat instanssit väittävät, että esimerkiksi pelto on se yksi suuri syy siihen, miksi meillä metsäkatoa on.

Haluaisinkin, että tämäntyyppistä tutkimusta ja ylipäätään näitä perusteita avataan entistä enemmän ja niihin käytetään nyt ihan (Puhemies koputtaa) varojakin, että saamme omat mallit sinne EU:n päähän.

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

15.23 Arto Pirttilahti kesk: Arvoisa rouva puhemies! Todellakin, meillä on 70-luvun alun jälkeen paljon metsitetty peltöjä ja edelleen tällaisia peltöheittoja metsitetään, ja suhteessa siihen, mitä peltöä otetaan käyttöön, ei varmaan ole niin kuin edustaja Kalmari tuossa juuri sanoi, että vähemmän tulee sitä kautta metsäkatoa meille.

Edustaja Niinistö lähti pois, mutta hän mainitsi tällaisen asian, että on hyvä, kun on tekoja ja vähemmän puheita, mutta tässä on varmaan molempia ollut. Kyllähän kun vihreät pääsivät hallitukseen — puhuttiin äsken pitkäjänteisestä politiikasta — niin välittömästi, viime hallituksen aikana, hakkeen tuki laskettiin ja turpeen vero nostettiin ja meille tuli monen kaupungin ja kunnan lämpölaitoksen taakse aikamoiset hiililäjät, niin Jyväskylään, Seinäjoelle, Lahteen kuin muuallekin. Nämäkö ne toimenpiteet ovat sitten: halutaan lisää hiiltä tällaisilla toimenpiteillä? Onneksi nykyinen hallitus tuli ja korjasi tämän ja haki suuntaa. Mutta tässä menee pitkään ennen kuin tällainen herkkä, puhutaan herkästä ympäristöstä niin kuin markkinoista, esimerkiksi hakemarkkinoista... Silloin monet hakeyrittäjät löivät hanskat tiskiin. Nyt on taas uudet yrittäjät tai uudet koneet ja laitteet. Eli katsoisin sitä pitkäjänteisyyttä, ja sen tulisi perustua niin luonnontieteeseen kuin myös pitkäjänteisesti taloudellisiin ponnistuksiin. Eli pitkäjänteisyyttä haen tähän vielä.

Turvetta inhokkina en ymmärrä vihreitten osalta täysin. Meillä turvetta tällä hetkellä tulee joka vuosi lisää enemmän kuin me käytämme sitä. Ymmärrän nämä vesistöongelmat ja siihen liittyvät muut ongelmat, mutta ne ovat ratkaistavissa, ja niitä on ratkaistukin. Näen, että kun maailma on vielä fossiilinen, käytetään kotimaisia viimeiseen asti, viimeistään fossiilista, kotimaista turvetta, ennemmin kuin kivihiihtä ja katsotaan sen jälkeen sitten muita vaihtoehtoja.

15.25 Jari Leppä kesk: Arvoisa rouva puhemies! Suomen metsien puuvarasto on kasvanut 100 vuotta, koko ajan. Vaikka hakkuut ovat lisääntyneet myöskin, niin myös metsien kasvu on lisääntynyt, kiitos hyvän metsänhoidon. Jos ei metsiä olisi hoidettu, me olisimme edelleenkin tilanteessa, missä me olimme toissa vuosisadan lopussa, jolloinka metsiä oli käytetty mutta ei oltu uudistettu. Tässä on iso ero eteläisen pallonpuoliskon ja pohjoisen pallonpuoliskon välillä. Niin kuin täällä ovat monet edustajakollegat todenneet, pitkäjänteisyys on iso asia hiilinieluissa, se on iso asia metsätaloudessa, ja siitä Suomella on maailman parhaat referenssit — maailman parhaat referenssit. Me olemme pitäneet 100 vuotta huolta siitä, että metsät ovat kasvaneet. Sitä kautta ovat hiilinielut kasvaneet, sitä kautta ovat hiilivarastot kasvaneet, ja sitä kautta me otamme vastaan erittäin paljon tuolta yläilmoista niitä päästöjä, mitä toiset aiheuttavat. Ja tiedetään se, että metsää käytetään ja sillä on nollapäästö, niin kuin pitää ollakin, koska se sama hiilidioksidi on kiertänyt täällä aina — aina uudelleen ja uudelleen. Se ei lisäännä eikä vähene, vaan se kiertää. Ainoastaan se, mitä fossiilisista tulee, on meille lisää.

Ihan lopuksi, puhemies, kyllä täytyy sanoa, että aika monessa maakuntien pääkaupungissa ja taajamissa muutoinkin on siirrytty erittäin mittavassa määrin uusiutuvien energiamuotojen käyttöön. Kyllä tätä halutaan tapahtuvan myös Helsingissä. Eli kyllä Helsingin pitää myöskin, ja pääkaupunkiseudun kokonaisuudessaan, ilmastotalkoisiin osallistua nykyistä jämäkämmin ja poistaa se hiilen käyttö nyt vihdoon ja viimein. Täällä kuultiin hyviä ajatuksia siitä, ja toivottavasti nämä toteutuvat, niin että täälläkin otetaan se sama linja kuin mitä tuolla muualla Suomessa lähes kaikkialla on jo tapahtunut.

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

15.27 Satu Hassi vihr: Arvoisa puhemies! En ole tässä keskustelussa kenenkään kuullut kiistävän sitä tosiasiaa, että Suomen metsien puumäärä on kasvanut, että Suomen metsät ovat merkittävä hiilinielu. Mutta se erimielisyys, joka koskee esimerkiksi hiilinielujen laskeutapaa EU:ssa, koskeekin sitä, mitä metsille tapahtuu tulevaisuudessa, pieneneekö metsien hiilinielu tulevaisuudessa vai ei, ja toivon kovasti, että ei ainakaan merkittävästi pienene.

Turpeesta toteaisin sen, että turve, aivan kuten kivihiili, on fossiilinen polttoaine, päästöiltään vastaa kivihiiltä, itse asiassa vähän pahempikin, koska turve sisältää myös kosteutta, niin että hyötyenergiayksikköä kohti siitä tulee enemmän hiilidioksidia kuin kivihiilestä.

Edustaja Eestilä on jo lähtenyt, hän kysyi Helsingin energiaratkaisusta. En ole helsinkiläinen kunnallispoliitikko, mutta olen niin sanotusti sähkövoimamies koulutukseltani ja olen kiinnostuneena seurannut Helsingin energiaratkaisua. Meilläähän sähkön ja lämmön yhteistuotanto on vuosikymmenet ollut hyvä asia ja edistysellinen asia muuhun maailmaan verrattuna, mutta maailma on kuitenkin menossa eteenpäin. Ei voida lähteä siitä, että kun maailmassa pitää fossiilisista polttoaineista muutamassa vuosikymmenessä luopua, niin Suomessa sitten sähkön ja lämmön yhteistuotanto olisi tästä asiasta poikkeus. Helsingin Energian sivuilla kerrotaan, että siinä ratkaisussa, minkä Helsingin kaupunginvaltuusto on päättänyt, kun yksi kivihiilivoimala suljetaan — ja toivottavasti lisää sitten myöhemmin — kivihiili korvataan energiatehokkuuden ja hajautetun energiatuotannon avulla. Siinä juuri luodaan sellaisia ratkaisuja ja sellaista osaamista, joita voimme viedä sitten muuallekin maailmaan. Niistä on tarve koko maailmassa.

15.29 Lea Mäkipää ps: Arvoisa puhemies! Olen kuunnellut mielenkiinnolla. Tämä on ollut hyvin arvokasta keskustelua. Aluksi edustaja Hassille sanoisin, että turvehan on kotimainen uusiutuva, tosi hidas luonnonvara verrattuna kivihiileen. (Satu Hassi: Puolalaiset nimittäisivät kivihiiltä uusiutuvaksi!)

On paljon puhuttu tästä metsänielusta. Itse olen ikäni asunut tuolla metsän keskellä ja katsellut, kuinka hongat humisevat ja kasvavat hirmuisen nopeasti. Itse jo lapsena istutin metsää siemenistä tai vesakoista, ja kyllä täytyy sanoa, että siinä ei montaa vuotta mene. Tehdään aukkohakkuuta sitten hehtaari tai 10—15 hehtaaria, niin tiedetään, että sen jälkeen pitää jokaisen metsänomistajan kunnostaa ja laittaa, että se aikansa tulee samaan kuosiin ja entistä taajemmaksi tulevat männiköt tai koivikot. Kyllä tämän päivän metsänhoitaja on sellainen, että hän haluaa pitää huolta myös tulevaisuudesta. Kyllä tämä metsänielu on tässä metsäpolitiikassa hoidettu hyvin. Ei meidän tarvitse siitä murehtia, kunhan vain muutkin valtiot tekisivät samalla lailla kuin suomalaiset metsänomistajat. Tämä on sitä käytännön kokemusta, jota tässä on jo 50—60 vuotta voinut tuolla metsien keskellä todeta monien muitten metsänomistajien ja maanomistajien kesken.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esityksessä HE 200/2016 vp tarkoitetun sopimuksen siltä osin kuin se kuuluu Suomen toimivaltaan. Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 200/2016 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Sopimuksen ainoa ja lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

4. Hallituksen esitys eduskunnalle pakollista työtä koskevaan sopimukseen liittyvän pöytäkirjan hyväksymisestä sekä laiksi pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Hallituksen esitys HE 69/2016 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 5/2016 vp

Osittain ainoa, osittain toinen käsittely

Puhemies Maria Lohela: Osittain ainoaan, osittain toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Ensin päätetään työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietinnön TyVM 5/2016 vp pohjalta ainoassa käsittelyssä sopimuksesta ja sitten toisessa käsittelyssä lakiehdotuksesta.

Keskustelu

15.31 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! ILO-sopimuksen ratifiointi on varmasti hyvä asia, mutta valiokunnan kuulemisissa tuli selkeästi esille, että nykyinen kansallinen lainsäädäntömme on epäselvä eikä siis täytä sopimuksen ehtoja. Siitä johtuen kaikkia avuntarvitsijoita ei tunnisteta eivätkä he pääse auttamisjärjestelmän piiriin, ja auttamisjärjestelmästä joudutaan jopa poistamaan ihmisiä näiden epäselvyyksien takia.

Koska nämä asiat ovat ihan selkeästi tiedossa, ei asian seuraaminen enää riitä, kuten valiokunnan lausumaehdotuksessa sanotaan, vaan on ryhdyttävä konkreettisiin toimenpiteisiin. Siksi esitän, että eduskunta hyväksyy vastalauseen mukaisen lausuman, joka kuuluu: "Eduskunta edellyttää, että ennen pakollista työtä koskevaan sopimukseen liittyvän pöytäkirjan ratifiointin loppuunsaattamista varmistetaan, että pöytäkirjan 3 artiklan edellytykset täyttyvät kansallisessa lainsäädännössä."

Arvoisa puhemies! Mielestämme ei ole hyvä toimintatapa ratifioida sopimusta, jonka toteuttamista ei oma lainsäädäntö mahdollista.

15.32 Anne Kalmari kesk: Arvoisa rouva puhemies! Itse halusin puheenvuoron sen takia, että Euroopan neuvostossa käsitellään tämäntyyppisiä ihmisoikeusasioita, ja joskus olen tuskastunutkin siihen asiaan, että jotenkin melko helposti kansainvälisesti tehdään tällaisia suosituksia, joita ei sitten implementoida eri maissa valmiiksi lainsäädännöksi. Siksi minusta on erittäin hyvä, että tämä lainsäädäntö nyt astuu voimaan. Totta kai jos sieltä löytyy ongelmakohtia, niin asioita voi vielä tarkentaa, mutta on tärkeintä, että se implementointi eri maissa tapahtuu. Ja itse asiassa valiokunta olikin jättänyt lausuman juuri tästä Mäkisalo-Ropposen esille nostamasta asiasta siinä mielessä, että seurataan, että tämä lainsäädäntö nyt sitten toimii.

15.33 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Mäkisalo-Ropposen esitystä.

Valiokunta kuuli varsin kattavasti ne tahot, jotka tässä maassa ylipäättään pakkotyöstä ja ihmiskaupasta ja näiden välisestä rajapinnasta jotakin tietävät. On hyvin vaikea kuvitella, mitä sellaista lisätietoa seuranta voisi tuottaa, joka helpottaisi päätöksentekoa ja arviointia sen suhteen, onko meidän lainsäädäntö nykyisellään riittämätön vaiko ei. Perinteisesti Suomessa on lähdetty siitä, että ratifiointi tapahtuu siinä vaiheessa, kun oman maan asiat

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

on laitettu siihen kuntoon, että ne kansainvälisen sopimuksen velvoitteet täyttyvät, ja minun mielestäni ei ole mitään syytä, miksi tätä perinnettä emme jatkaisi edelleen.

15.34 Leena Meri ps: Arvoisa rouva puhemies! Itse olen siinä enemmistössä, joka tämän valiokunnan lausunnon antoi, ja kuten edustaja Mäkisalo-Ropponen totesi, siellä oli joitakin epäselviä kohtia. Mutta siitä olen eri mieltä, kun todetaan, että tätä ei olisi mahdollista ratifioida. TEMin hallitusneuvos Liisa Heinonen antoi vastineen näistä lausumista, ja sieltä tuli taas sitten lausumana, että siellä ei sellaista estettä nähty kuin mitä tässä vastalauseessa esitetään. Valiokunta halusi tähän tämän lisäyksen, että jos sieltä sitten myöhemmin todella kuitenkin löytyy jotakin, seurataan tilannetta. Olisihan se voinut olla niinkin, että todetaan, että täällä on kaikki kunnossa, mutta jos siellä on pieniäkin tällaisia duubioita asian suhteen, niin sitä tulee seurata ja sitten muuttaa sitä lainsäädäntöä, jos näin on.

Mutta tämä ei suinkaan ole nyt ihan näin selkeä asia kuin tässä annetaan ymmärtää. Uskon myös, että TEMissä on asiantuntemusta, ja jos virkamies virkavastuulla myös säädöksistä jotakin lausuu, niin kyllä silläkin valiokunnan enemmistön mukaan on painoarvoa. Että en voi allekirjoittaa ihan tätä, että me tietoisina olisimme sivuuttaneet tällaiset asiat. Ja on hyvä huomioda, että tämä muutosesitys pitäisi sisällään sen, että sopimusta ei voitaisi tällä hetkellä ratifioida.

15.36 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Kysymys on siitä, että nämä ongelmat ovat todellisia ja ne eivät seuraamalla parane. Meillä valiokunnassa oli suuri joukko asiantuntijoita, jotka kertoivat näistä ongelmista, ja he olivat henkilöitä, jotka tekevät työtä tämä ilmiön parissa päivittäin ja koko ajan. Eli kyllä minä ajattelen näin, että he ovat niitä asiantuntijoita, joihin meidän on luotettava, ja siksi tämä seuranta tässä asiassa on tällä hetkellä jo turhaa, koska me tiedämme näiden ongelmien olemassaolon.

15.36 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Jotta asia ei jäisi epäselväksi, niin ministeriöiden edustajat kannattivat lainsäädäntöä siinä muodossa kuin he olivat sitä alun perin hallituksen toimesta meille esittäneetkin, mutta kaikki muut asiantuntijat — ne, joilla on substanssiosaamista tästä asiasta, jotka joko arkipäivässään normaalisti auttavat ihmiskaupan uhreja, tutkivat ihmiskauppaa tai ovat oikeustieteellisestä näkökulmasta perehtyneet ihmiskauppalainsäädäntöön ja sen haasteisiin — olivat yksimielisiä siitä, että meidän nykyinen lainsäädäntö ja sen sisältämä pakkotyömäärityksen käyttö eivät riitä kattamaan niitä velvoitteita, joita kyseisen pöytäkirjan ratifiointi meiltä edellyttää.

15.37 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa puhemies! Haluaisin myös vielä jatkaa tätä keskustelua sillä, että tässä nähtiin kuitenkin periaatteellisenä se, että ennen kuin tämä voidaan ratifioida, niin tämän pitää pureutua näihin kaikkiin ongelmakohtiin, jotka kuitenkin valiokunnassa hyvin vahvasti tulivat esille. Me muistamme, kuinka vammaissopimus ratifioitiin ja uutisoitiin — viimeisimpänä Suomessa. Kun kuitenkin pohditaan, millainen valtio me olemme, niin tässäkin oli samasta asiasta kyse: vasta sitten voidaan ratifioida, kun me varmasti pystymme toteuttamaan ne kaikki kohdat. Tässä on myös kyse periaatteellisesta asiasta, koska asiantuntijat valiokunnassa toivat hyvin vahvasti esille, että näitä ongelmakohtia on.

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

15.38 **Leena Meri ps:** Arvoisa rouva puhemies! Kävimme tämän keskustelun viime viikolla jo aika pitkälti. En ole ministeriön asiantuntija enkä leiki sellaista suinkaan, mutta haluan kuitenkin todeta, että meillä on eduskunnassa hyvin paljon hallituksen esityksiä ja valiokunnassa ministeriö saatuaan asiantuntijalausuntoja saattaa todeta, että tässä onkin kohta, jota emme ole huomanneet, joten meidänkin mielestämme sitä voisi esimerkiksi muuttaa näin tai näin. En halua ajatella, että meidän virkamiehet olisivat niin lukkiutuneita ja ajattelisivat, että meidän täytyy saada tämä läpi, eivätkä suostuisi näkemään mitään muuta.

Tämä oli nyt kuitenkin valiokunnan näkemys tästä, niin että tämä ei ole suinkaan näin yksiselitteistä kuin vastalauseessa on todettu, ja jos jotakin tulee, niin totta kai sitten muutetaan sitä asiaa. Mutta minulla ei ole tähän nyt enää lisättävää.

15.39 **Anna Kontula vas:** Arvoisa puhemies! Minä haluaisin vielä painottaa, että näiden meidän päätöstemme takana on ihan oikeita ihmisiä, ja kuinka monta vuotta me jotakin prosessia viivyttämme, niin siellä on aina niitä yksilöitä, jotka jäävät ilman suojelua, jäävät ilman apua pakkotyöhön tai vastaaviin olosuhteisiin. Sen takia nämä asiat ovat hyvin tärkeitä.

Mutta tässä nimenomaisessa kysymyksessä ei ole kysymys vain pakkotyön uhrien saamasta suojelusta ja siihen liittyvistä sanktiokäytännöistä, vaan kysymys on myös siitä, mikä on meidän yleinen linjamme, yleinen ratifiointikäytäntömme. Ja kyllä meillä on aika paljon varoittavia esimerkkejä erityisesti Etelä-Euroopasta siitä, että nimi pistetään mihin paperiin tahansa, sitten päätetään, että laitetaan asiat joskus kuntoon, mutta ne saattavat roikkua siellä vuosikymmeniä hoitamattomina. Sen takia niin voimakkaasti puolustan tätä meikäläistä perinteistä järjestelmää, jossa ensin laitetaan asiat kuntoon ja sitten vasta ratifoidaan.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rikoslain 34 a luvun, pakkokeinolain 10 luvun ja poliisilain 5 luvun muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 93/2016 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 10/2016 vp

Toinen käsittely

Puhemies Maria Lohela: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

15.41 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys siitä, että matkustaminen terroristitekoja tekemään säädettäisiin rangaistavaksi, on tietenkin kannatettava, hyvä ja tarpeellinen muutosesitys. Täytyy ihmetellä, miksi sellaista ei ole tehty koskaan aikaisemmin eli nyt vasta tähänkin asiaan puututaan.

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

Keskeistähän tässä on se, että kun teko säädetään rangaistavaksi, kriminalisoidaan, niin silloin poliisille tulee keinot puuttua siihen ja kohdistaa pakkokeinoja sellaisesta teosta epäiltyihin. Tässä on aivan oikea viesti: terroristisessa tarkoituksessa matkustaminen ei ole hyväksyttävää, ja se on rangaistavaa. Mutta itseäni hieman arveluttaa, jääkö tämän rangaistusasteikon nojalla tämä vain viestin asteelle, koska jos siitä teosta voidaan tuomita sakkoja, niin oma pelkoni on se, että tuomioistuimet saattavat hyvin helposti tuomita niitä sakkoja ja jättää vankeusrangaistukset tuomitsematta ja oikeuskäytännöksi muodostuu se, että tästä tuomitaan vain sakkoja, mikä ei varmaankaan ole lainsäätäjän tarkoitus, koska kysymys on vakavista teoista.

Mutta, arvoisa puhemies, tämä on kuitenkin hyvä alku sille tielle, jota tulee jatkaa myös tiedustelulainsäädännön tarkastelussa. Tässä valiokunnan mietinnössä todetaan, että näissä teoissa on jonkun verran rajatapauksia ja epäselviä linjanvetoja, ja on tärkeää, että näiden rajatapauksien ja linjanvetojen hyväksikäyttäjät eivät jatkossa pääsisi välttämään lainkouraa, eli paukkuja sinne tiedustelulain suunnittelulle.

15.42 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Kiitän hallitusta ja erityisesti oikeusministeri Lindströmiä tästä lakiesityksestä, jolla matkustaminen terrorismirikoksen tekemistä varten säädetään rangaistavaksi sekä myös täydennetään terrorismin rahoittamista koskevaa lainsäädäntöä siten, että matkustamisrikoksen rahoittaminen rangaistaisiin terrorismin rahoittamisena. Kuten tästä lakivaliokunnan mietinnöstä ilmenee, se on yksimielisesti esittänyt lakiesityksen hyväksymistä muuttamattomana.

Arvoisa puhemies! Terrorismiuhan kasvaessa sekä Euroopassa että muualla maailmassa hallituksen esitys on erittäin kannatettava, ja myös hallintovaliokunta on katsonut antamassaan lausunnossa, että yhteiskunnan kokonaisedun kannalta viranomaistoimet terrorismin kitkemisessä on varsin tarkoituksenmukaista kohdentaa rikosten ennaltaehkäisyyn.

Arvoisa puhemies! Tässä lakivaliokunnan mietinnössä on myös mainittu, että matkustusrikoksen laajentaminen sotarikoksiin ei ole noussut esille lain valmisteluvaiheessa. Valiokunnan kanta onkin aivan oikein ollut se, että nyt käsiteltävänä oleva rangaistussäännöksen laajentaminen esimerkiksi sotarikoksia koskevaksi ei ole mahdollista ilman asianmukaista lainvalmisteluprosessia. Olisikin siten hyvin toivottavaa, että myös sotarikosten tekemistä varten tapahtuva matkustaminen säädettäisiin myöhemmässä vaiheessa rangaistavaksi teoksi.

15.44 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen esitys, joka on nyt saanut mietinnön muodon, on äärimmäisen hyvä ja kannatettava. Terrorismin torjunnassa on aivan välttämätöntä, että suomalaisilla viranomaisilla on käytössään suurin piirtein samanlaiset välineet rikosten selvittämisessä, ja on hyvä se, että tällaiset teot, kuten matkustaminen terrorismitekoa varten jonnekin toiseen maahan tai tekemään tällaisia törkeitä rikoksia, saadaan kriminalisoiduiksi ja suurin piirtein samaan linjaan kuin ne Euroopassa muissa maissa ovat Euroopan unionin alueella, koska näissä asioissa Suomen ei pidä jäädä saarekkeeksi, jossa on toimintaympäristö tällaisia tekoja varten helpompi. Meidän pitää pyrkiä laittamaan ja meidän on laitettava eduskunnassa lait siihen asentoon, että tällaisten törkeiden tekojen estäminen ja niistä rangaistukset ovat kansainvälisesti verrattavissa samalla tasolla.

Nyt kun ilmeisesti tämän vuoden lopullahan valmistuu se työryhmän työ, jolla käydään läpi niitä keinoja, joita suojelupoliisi saa käyttää tiedonhankinnassa, niin tämänkin tulevan

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

lainsäädännön muutoksen pitää olla sillä tasolla, millä muiden Euroopan unionin maiden suojelupoliisit ja tietoa hankkivat viranomaiset ovat, että saadaan torjuttua näitä törkeitä rikoksia, koska yksinäänhan Suomi ei mahda mitään vaan meidän pitää tehdä yhteistyötä Euroopan unionin kanssa ja myös kansainvälisesti suuremmalla alueella, että esimerkiksi terrorismirikoksiin tulevan rahan liikkeet saadaan paikannettua ja rahaliikenne estettyä. Muuta keinoahan ei ole.

Toinen keino on tietenkin sitten, kun maailmassa on paljon hätää ja tuskaa ja erittäin paljon epäoikeudenmukaisuutta, että tämän epäoikeudenmukaisuuden ja vääryyden torjuntaanhan pitää totta kai panostaa mahdollisimman paljon ja antaa niille ihmisille mahdollisuus elää omalla kotiseudullaan, ettei tarvitsisi lähteä maailmaa kiertämään eikä syntyisi tällaisia tilanteita, jotka sitten lietsovat vakavaa rikollisuutta.

15.46 Wille Rydman kok: Arvoisa rouva puhemies! Maailman muuttuessa ja etäisyyksien käydessä yhä lyhyemmiksi matkustamisen lisääntymisen ja ihmisten muuttamisen myötä on tietysti tärkeää, että meidän lainsäädäntömme pysyy myöskin ajan tasalla. Olemme saaneet huomata, että monet sellaiset konfliktit, jotka tuntuvat meistä ehkä kovinkin kaukaisilta, saattavat koskettaa Suomea lopulta hyvinkin läheltä.

Se, missä Suomi on saanut vähän kyseenalaistakin kunniaa, on se, että jos katsotaan esimerkiksi Syyriaan lähteneiden vierastaistelijoiden määrää, niin suhteutettuna väkilukuun olemme jonkinlainen terrorismin suurvalta. Meiltä on lähtenyt eurooppalaisittain verrattuna pelottavan suuri joukko vierastaisteilijoita taistelemaan Syyriaan pitkälti Isisin riveihin tai muihin hyvin epämääräisiin ja tarkoitusperiltään tuomittaviin joukkoihin.

On tärkeää, että kun meillä tällainen ilmiö on, niin meidän viranomaisilla on myöskin välineet puuttua ja rikosoikeus tunnistaa tällaiset rikokset ja niistä voidaan myöskin rangaistus langettaa. Tässä tietysti herää myöskin isompi kysymys siitä, että kun meille tulee paljon ihmisiä ihan aidon hädän vuoksi pakoon etsimään turvaa ja suojaa, niin missä olemme epäonnistuneet, kun esimerkiksi toisen polven maahanmuuttajia sitten kuitenkin saatetaan palata sinne omien isiensä maahan taistelemaan mahdollisesti juuri sellaisten joukkojen riveissä, jotka ovat kylväneet sitä kauhua, jonka pelossa osa väkeä tänne tulee.

Tämä on hyvä ja lainsäädäntöämme tähän päivään päivittävä muutos.

15.48 Anne Kalmari kesk: Arvoisa rouva puhemies! Itsekin haluan kehua tätä lainsäädäntöä. On hyvä, että tämä tehtiin. Meidän ei pidä olla liian sinisilmäisiä siinä, lähteekö meiltä vierastaisteilijoita vai ei. Täytyy sanoa, että itsekin yllätyin, kun katselin poliisin raporttia tästä asiasta tv:stä, että miten korkeita lukuja meiltäkin löytyy näissä vierastaisteilijoissa.

Sekin puheenvuoro, mitä tässä juuri käytettiin meidän kotouttamisen onnistumisesta, on merkittävä, sillä uskon näin, että ellei sitä koston kierrettä saada katkeamaan, koskaan rauha, esimerkiksi Lähi-itään, ei voi tulla. Se on itse asiassa Suomenkin menestymisen yksi avaimia ollut, että meitä seuraavia sukupolvia ei opetettu koston ja katkeruuteen vaan katsomaan eteenpäin.

Mutta myös ne esitykset, mitä eteenpäinmenevästä lainsäädännöstä täällä tuli esille, ovat erittäin kannatettavia.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 93/2016 vp sisältyvät 1.—3. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tekijänoikeuslain 19 ja 19 a §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 102/2016 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 10/2016 vp

Toinen käsittely

Puhemies Maria Lohela: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

15.50 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Korkeakoulukirjastoista tapahtuvan lainaamisen saattaminen lainauskorvauksen piiriin on ollut sivistysvaliokunnan pitkäaikainen tavoite. Tällä hetkellä tekijänoikeuslaki mahdollistaa lainauskorvauksen vain kuntien yleisistä kirjastoista tapahtuvista lainaamisista. Näin esimerkiksi opetus- ja tutkimuskirjallisuutta julkaisevat kirjailijat ovat jääneet lainauskorvausten ulkopuolelle. Uudistus saattaa korvauksiin käytettävän rahamäärän yleispohjoismaiselle tasolle. Vuoden 2017 talousarviossa esitetään lainauskorvausten rahamäärän korottamista 15,6 miljoonaan euroon, mikä on 6,3 miljoonaa euroa enemmän verrattuna vuoden 2016 tasoon.

Lainauskorvausten piirin laajentaminen pohjautuu parlamentaarisen työryhmän esitykseen. Keväällä 2015 se esitti yhteisen kannanoton, jonka mukaan opetus- ja tutkimuskirjastojen lainaukset tulisi saattaa lainauskorvauksen piiriin. Näin ollen esityksellä on laaja hyväksyntä puolueiden taholta. Uudistus helpottaa niukasti toimeentulevien tietokirjailijoiden arkea. Uudistus varmistaa myös kotimaisen opetus- ja tutkimuskirjallisuuden laadukkaan tekemisen ja sen, että Suomessa ei jouduta turvautumaan ainoastaan ulkomaalaiseen opetus- ja tutkimuskirjallisuuteen. Parantamalla kirjailijoiden työskentelymahdollisuuksia lakimuutos hyödyttää myös kotimaisia kustantamoja, kääntäjiä, kirjapainoja, jakeilijoita, kirjakauppoja ja kirjastoja. Sillä on parhaimmillaan myös työllistäviä vaikutuksia. Lainauskorvauksia alettiin maksaa vuonna 2007 Suomessa, ja Pohjoismaissa niitä on maksettu jo kymmeniä vuosia, joten paljon oli kirimistä.

Parlamentaarinen ryhmä perustettiin tätä varten viime hallituskaudella, olin itsekin siinä mukana. Tämä hallitus lisäsi korvauksia, vaikka meillä on vaikea taloudellinen tilanne. Se on hienoa, koska nyt alamme olla pohjoismaisella tasolla lainauskorvausten suhteen, ja todella, kun opetuskirjat otettiin vielä mukaan ja summa on melkoisen suurikin, se tarkoittaa sitä, että lainauskorvaukset tekijöille joka suhteessa tulevat nousemaan. — Kiitos.

15.53 Outi Alanko-Kahiluoto vihr: Arvoisa rouva puhemies! Minäkin yhdyn kiitoksiin siitä, että tämä lakiesitys on nyt tässä salissa. Olin viime kaudella tässä mainitussa parlamentaarisessa työryhmässä mukana, jonka edustaja Elomaa tuossa mainitsi. Tosiaan meidän työryhmämme esitys oli yksimielinen. Me esitimme, että Suomessa lainauskorvaukset nostettaisiin pohjoismaiselle tasolle, ja esitimme myös, että lainauskorvauksia saisi jatkos-

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

sa myöskin tietokirjoista ja yliopistojen kirjastoissa olevista teoksista. Olen hyvin hyvilläni siitä, että tällä hallituskaudella, vaikka muuten olemme nähneet leikkauksia esimerkiksi kuntatalouteen ja kulttuuriin, tämä kirjailijoiden pitkään toivoma lainauskorvausten tason nostaminen lähemmäs pohjoismaista tasoa toteutuu vihdoinkin ja viimein, voi sanoa, pitkien taisteluiden jälkeen ja pitkän työskentelyn jälkeen. Kiitän niitä edustajia, jotka minun lailani olivat siinä työryhmässä, ja olen iloinen tosiaan siitä, että teimme yksimielisen esityksen ja se nyt toteutuu.

15.54 Kari Uotila vas: Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksen paikka on silloin, kun kiitos kuuluu, ja kiitos kuuluu nyt sille, että tämä hallitus on tämän esityksen antanut ja toteuttaa tämän pitkäaikaisen tavoitteen. Taustalla, niin kuin tässä on käynyt ilmi, on ollut parlamentaarinen ryhmä, mutta täytyy muistaa, että tämä on paljon pitempi prosessi. Vuosikausia olemme ottaneet vastaan kirjailijoiden joukon, joka on toivonut uudistusta, sitä, että lainauskorvaukset vähitellen saatettaisiin pohjoismaiselle tasolle ja että myös tietokirjailijat pääsisivät lainauskorvausten piiriin. Nyt tämä pitkä marssi, pitkä työ on hyvässä päätöksessä, ja tästä kuuluu kiitos hallitukselle, että se on tämän ehdotuksen nyt eduskunnan käsittelyyn tuonut, mutta kiitos myös kaikille niille, jotka ovat vuosien aikana olleet tätä asiaa kirjailijoiden ja kirjallisuuden hyväksi edistämässä.

15.55 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! On todellakin mukavaa, että näinä tiukkoina aikoina myöskin hyviä asioita tulee esille täällä sivistysvaliokunnan hallinnonalalla tai opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla. Erityisen mukavaa on se, että nyt tällä lakimuutoksella myöskin tieto- ja oppikirjojen tekijät tulevat yhdenvertaiseen asemaan muiden kirjallisuuslajien kirjailijoiden kanssa. Onkin ollut todella suuri epäkohta aikaisemmin, kun esimerkiksi kurssikirjastoista lainattujen teosten tekijät eivät ole tätä kirjastokorvausta saaneet, ja nyt on todella hienoa, että näin tapahtuu. Tämä on suuri sivistysteko, näin voisi sanoa. Tosiaan kiitokset hallitukselle, mutta kiitos myös edellisille hallituksille, jotka ovat lainauskorvausta parantaneet. Ja kiitokset kuuluvat myöskin useille sivistysvaliokunnille tätäkin aikaisemmin, kun olemme valiokunnassa useina vuosina nostaneet asian esille muun muassa juuri näiden tietokirjailijoiden kohdalta. Hieno päivä tänään, kun saadaan olla tätä käsittelemässä.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 102/2016 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion taiteilija-apurahoista annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 95/2016 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 11/2016 vp

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

Toinen käsittely

Puhemies Maria Lohela: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

15.57 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Kyseinen hallituksen esitys mahdollistaa taiteilija-apurahakauden keskeyttämisen ja apurahakauden siirtämisen. Muutoksella pyritään parantamaan taiteilijoiden toimeentuloa. Taiteilijalla on muutoksen jälkeen mahdollisuus ottaa vastaa lyhytaikainen työsuhte apurahakauden aikana. Myös pitkäjänteinen työtehtävien suunnittelu helpottuu, kun lyhytaikaisesta kokopäiväisestä työsuhteesta ei tarvitse kieltäytyä apurahan menettämisen pelossa. Taiteilijan työura on usein katkonainen, eikä moni pysty elättämään itseään tai perhettään pelkällä itsenäisellä taiteen tekemisellä. Siksi on tärkeää mahdollistaa myös työsuhteiden vastaanotto apurahakausien keskellä.

Sivistysvaliokunnan mietinnössä pidettiin tärkeänä, että muutos ei johtaisi siihen, että vuosittain jaettavien apurahojen määrä laskee merkittäväällä tavalla. Olisi myös tärkeää mahdollistaa apurahan uudelleenjakaminen tilanteissa, joissa apurahansaaja on esimerkiksi pysyvästi luopunut apurahasta. Valiokunta myös korostaa mietinnössään, että apurahakauden ja työsuhteen kestoon liittyviä rajoituksia lievennetään entisestään ja joustavoitetaan taiteilijoiden mahdollisuuksia ottaa vastaan töitä aina, kun niitä on tarjolla. Tämä on hyvin kannatettavaa, ja toivon, että lainmuutos tulee parantamaan taiteilijoiden toimeentuloa. — Kiitos.

15.59 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! Tämä käsillä oleva esitys on siinä mielessä todellakin hyvä, että se kannustaa apurahansaajia ottamaan vastaan ihan lyhytaikaisiakin työsuhteita apurahakauden aikana, ja näin ollen apurahan saamisen voisi keskeyttää. Tämä on erittäin tervetullut uudistus, koska on hyvä, että myöskin taiteen sektorilla esimerkiksi mahdollisuudet erilaiseen yritteliäisyyteen tällä tavalla sitten mahdollistuvat. Mutta tosiaan jatkossa järjestelmää pitäisi edelleen kehittää sillä tavalla, että näitä työsuhteen ja apurahakauden kestoon liittyviä rajoituksia voitaisiin lieventää ja joustavoittaa sitten sillä tavoin, että taiteilijoiden mahdollisuudet ottaa töitä vastaan aina, kun niitä on tarjolla, vielä edelleen parantuisivat.

15.59 Outi Alanko-Kahiluoto vihr: Arvoisa rouva puhemies! Tämä on aika hyvä istunto luovan työn tekijöille. Tämäkin on hyvä hallituksen esitys. Olin itse 2007 vaalien jälkeen neuvottelemassa hallitusohjelmaan lupaus siitä, että apurahansaajille säädetään sosiaaliturvalaki, ja silloin siihen lakiin, joka sitten säädettiin aika pian, jäi joitain puutteita, joista yksi on se, johon tänään tulee korjaus, eli tämä mahdollisuus keskeyttää apuraha väliaikaisen työn johdosta. Toivon, että jatkossa poistetaan ne loputkin puutteet, eli edelleen on niin, että alle kolmen kuukauden mittaiset lyhyet apurahat eivät kerrytä sosiaaliturvaa, ja olisi hyvin tärkeää, että apurahoja voitaisiin ketjuttaa sillä tavalla, että kaikki tehty työ olisi samanarvoista ja kaikesta tehdystä työstä yhtä lailla ihmiselle kertyisi sosiaaliturvaa.

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

16.00 **Pia Viitanen sd:** Arvoisa puhemies! Noin yleisesti voi todeta, että aina sellainen kehitys, jossa kulttuuri menee eteenpäin ja nämä teot edistyvät, on myönteinen ja hyvä asia — niinpä myös tässä kohtaa.

Haluaisin, puhemies, yleisesti nostaa esiin juuri tämän ja edellisen lain siinä suhteessa, että nämä ovat merkittäviä askelia. Tämä lainauskorvaus, mikä täällä äsken oli esimerkiksi keskustelussa, on vuosien työn tulosta, ja olen siitä hyvin iloinen, että nyt olemme päässeet siinä eteenpäin niin, että itsenäisyyden juhluvuonna tämä taiteilijoille maksettu korvaus on asianmukaisella tasolla. Tässä viimellä kaudella tuplasimme tämän rahasumman, ja nyt saadaan sitten työ loppuun, ja se on hyvä.

Mutta kaiken kaikkiaan minä toivon, puhemies, sitä, että tämä hallitus ottaa nämä kulttuuriasiat hyvin vakavasti. Olemme kuitenkin nähneet, että vaikka kulttuuri on kärkihankkeena — ja sinänsä se on positiivinen asia — niin paljon on ongelmia, muun muassa sitten esimerkiksi näissä museoiden, orkesterien, teatterien valtionosuusasioissa ja muissa. Ja siksi toivon tältä salilta sitä yhteistä henkeä, että haluaisimme nähdä tulevaisuudessakin sen, että koska kulttuurin rahoitus koko valtion budjetista on hyvin pieni, niin siitä leikkaamalla koskaan emme hyvää saa aikaan, päinvastoin. Siksi tämä kulttuurin ja henkisen hyvinvoinnin edistäminen kaiken kaikkiaan on hyvin tärkeää, samoin myös ne esitykset, millä taiteilijoiden asemaa huomioidaan, ja siellä on, kuten täälläkin on todettu, vielä paljon tekemistä.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 95/2016 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kuntalain 150 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 212/2016 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Maria Lohela: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan.

Keskustelu

16.02 **Anneli Kiljunen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin täytyy todeta, että se, että työterveydenhuollon yhtiöittämisvelvollisuutta koskevaa siirtymäsäännöstä kuntalaisissa jatketaan kahdella vuodella, on kannatettava ja hyvä laki. Tätä asiaahan käsiteltiin jo viime kaudella, ja siinä mielessä täytyy todeta, että, voisiko sanoa, täällä on nyt tullut vähän muutoksia ja erilaisia näkemyksiä siihen viime kauteen nähden. Mutta kaiken kaikkiaan tämä on hyvä esitys.

Tämä asia liittyy sosiaali- ja terveydenhuollon uudistukseen, ja — me käsittelemme nyt tällä hetkellä eduskunnassa myös hankintalakia — tämä sivuaa myös hankintalakia. Ja nyt kun täällä on kaksi ministeriä paikalla, niin en malta olla toteamatta sitä, että meillä monet kunnat ja sairaanhoitopiirit ovat kehittäneet kokonaisvaltaisesti työterveydenhuoltoa ja nyt

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

suurena huolena on se, että tämä kokonaisvaltainen työterveydenhuolto pilkkoutuu nimenomaan julkisen sektorin eliikkä kuntien ja kuntayhtymien tuottamana. Se tarkoittaa nyt käytännössä sitä, että ennalta ehkäisevä työterveydenhuolto voidaan tuottaa julkisella sektorilla mutta sairaanhoito täytyy yhtiöittää, eliikkä tämä kokonaisvaltainen työterveydenhuollon kehittäminen vaikeutuu. Tältä osin se hyvä kehitystyö, jota eri puolilla Suomea nyt tehdään, tulee muuttumaan. Se tulee myös aiheuttamaan sen, että julkisen sektorin työterveydenhuollot ovat eriarvoisessa asemassa suhteutettuna yksityiseen työterveydenhuoltoon. Nyt toivoisin asianomaisilta ministereiltä kannanottoja, näkemystä tähän kysymykseen, joka on koko työterveydenhuollonkin kannalta hyvin tärkeä kysymys. Se ei liity varsinaisesti tähän, mutta se sivuaa hyvin vahvasti tätä esitystä, joka nyt meillä on käsittelyssä.

16.05 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! Tosiaankin tämä käsittelyssä oleva hallituksen esitys liittyy osaltaan sote-uudistukseen, eliikkä se mahdollistaa tämän nykytilan jatkumisen sote-uudistuksen voimaantumiseen saakka, jotta kuntien ei tarvitsisi tuota työterveyshuoltoaan yhtiöittää näiksi kahdeksi viimeiseksi vuodeksi — tosiaankin sinänsä varmasti ihan järkevä esitys.

Mutta samoin kuin edustaja Kiljunen tuossa totesi, minullakin on suuri huoli siitä, mitä kuntien järjestämälle työterveyshuollolle sitten soten aikana tapahtuu, ja toisaalta myöskin eduskunnan käsittelyssä oleva hankintalaki jättää aika suuria kysymysmerkkejä sen suhteen, mitä sille kuntien työterveyshuollolle jatkossa tapahtuu. Toivonkin, että ministerit voisivat hieman kommentoida tätä näkökulmaa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi terveydenhuoltolain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 213/2016 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Maria Lohela: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan.

Keskustelu

16.06 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa rouva puhemies! Nyt täällä on lähetekeskustelussa olevia asioita, ja tietenkin olettaa silloin, että tämä lain esittely tapahtuisi ministerien toimesta, ja sitä kautta tämä keskustelu on vähän hämmentävää tällä hetkellä.

Mutta tästä esittelyssä olevasta laista täytyy ensinnäkin todeta, että erikoislääkäri- ja -hammaslääkärikoulutuksen koulutuskorvausta laajennetaan koskemaan myös yliopistoja, ja tämä on sinällään toivottu ja erittäin hyvä uudistus. Koulutus on yliopistoille nyt lakisääteistä, ja siihen ministeriön tulisi osoittaa rahoitus. Nyt tietenkin tämä on ollut lausunnoilla eri tahoilla, lausuntoja on tullut yli 80 kappaletta, ja myönteisenä asiana on todettu se, että tämä antaa paremman mahdollisuuden kehittää ja koordinoita erikoistumiskoulutusta, sen sisältöä ja laatua, mikä sitten on myönteinen asia, sekä antaa paremmat mahdol-

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

lisuudet ohjata koulutuksen erikoisalakohtaista ja alueellista tarveperusteista tasapainoa, mikä parantaisi palveluiden alueellista saatavuutta. Koulutuksen kestoja olisi näin myös mahdollisuus lyhentää, ja siltä osin tämä on myönteinen asia.

Nyt tässä on kuitenkin ollut huolena myös se, että tätä rahoitusta tältä osin ei ole kohdennettu riittävästi ja ennen kaikkea yliopistoille, ja yliopistot ovat kokeneet, että koska tämä on heille tullut lakisääteiseksi tehtäväksi ja koska rahoitusta nyt ei siihen tule riittävästi, niin miten he pystyvät toteuttamaan tämän lainsäädännön antamat tehtävät ja tavoitteet. Opetus- ja kulttuuriministeriön sekä yliopistojen lausunnoissa on muun muassa todettu, että rahoituksen tulisi vastata suuruudeltaan todellisia kustannuksia, koska yliopistojen saamaa perusrahoitusta ei tulisi käyttää erikoistumiskoulutuksen rahoittamiseen. Nyt täällä on asiantuntevia ministereitä paikalla. Toivoisin teiltä kommentteja näihin.

16.08 Arja Juvonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen esitys on toivottu ja hyvä uudistus. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi valtion koulutuskorvauksen maksamista koskevia säännöksiä niin, että valtion korvausta erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutukseen maksettaisiin jatkossa myös yliopistoille. Esityksessä ehdotetaan, että lakiin lisätään uusi pykälä koulutuskorvauksen maksamisesta yliopistolle, ja sen mukaan erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutusta järjestävälle yliopistolle korvattaisiin valtion varoista korvausta koulutuksesta aiheutuvista kustannuksista.

Tämän muutoksen myötä yliopistoilla olisi nykyistä parempi mahdollisuus lähteä kehittämään ja koordinoimaan erikoistumiskoulutuksen sisältöä ja laatua. Tämä näkyisi, niin kuin tässä jo on tullut mainittuakin, koulutuksen laadun parantumisena ja osaavampina erikoislääkäreinä ja erikoishammaslääkäreinä, ja myös koulutuksen kestoja olisi mahdollisuus lyhentää nykyisestä 8—10 vuodesta lähemmäksi tavoiteaikaa, joka on 5—6 vuotta lääkäriksi tai hammaslääkäriksi valmistumisesta. Pidän tätä ihan hyvänä asiana, ja mielestäni tämä tukee myös hallituksen kärkihanketta 3, jonka yhtenä ajatuksena on juurikin opintopolkujen joustavoittaminen ja työelämään astumisen nopeuttaminen. Mielestäni tässä on yksi hyvä, ihan konkreettinen mahdollisuus siihen, että tämä kärkihankekin etenee. Saadaan ammattilaisia sinne työkentälle, koska kyllähän meillä lääkäreistä on kova pula ja kyllä erikoishammaslääkäreitäkin tarvitaan enenevässä määrin Suomessa.

16.10 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! Tosiaankin erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen koulutuskorvaus laajennetaan koskemaan yliopistoja, ja tosiaankin yliopistot saisivat tällä tavalla paremmat mahdollisuudet kehittää ja koordinoida koulutuksen sisältöä ja laatua ja sitten myöskin paremmat mahdollisuudet ohjata koulutuksen erikoisalakohtaista ja alueellista tarveperusteista tasapainoa, mikä myöskin palveluiden alueellista tasapainoa sitten parantaisi.

Ikävä asia on se, että näitä yliopistojen arvioimia kustannuksia ei voida korvata ihan kokonaan vaan vain noin puolet niistä, ja tämä on tietenkin hirvittävän ikävä asia siinä mielessä, että varsinkin kun ajatellaan, että kun sote-uudistus on tulossa ja valinnanvapaus, niin jatkossa tämä koulutuksen järjestäminen voi sitten heikentää siihen osallistuvien palvelujen tuottajien asemaa kilpailluilla markkinoilla, mikäli sitten tästä koulutuksen järjestämisestä maksettava korvaus ei ole riittävällä tasolla, ja näkisin, että tämä on todella suuri ongelma. Ylipäättään tällaisia tutkimus-, kehittämistyö- ja koulutusasioita ei ole mielestäni soten yhteydessä tarpeeksi pohdittu. Olisikin hyvä, että tähän valmistelussa kiinnitetäisiin suurempi huomio.

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain 11 luvun 4 a §:n, työtapaturma- ja ammattitautilain 62 §:n, työttömyysturvalain 6 luvun 4 §:n sekä maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain 74 ja 77 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 214/2016 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Maria Lohela: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu

16.11 Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sairausvakuutuslain, työtapaturma- ja ammattitautilain sekä työttömyysturvalain päivärahan laskemista koskevia säännöksiä. Ehdotetut muutokset liittyvät työmarkkinoiden keskusjärjestöjen tekemässä kilpailukyky sopimuksessa sovittuun kokonaisuuteen.

Päivärahaetuuksien laskentaa koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi siten, etteivät kilpailukyky sopimuksessa ehdotetut työntekijän työeläkevakuutusmaksun, palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun ja sairausvakuutuksen päivärahamaksun korotukset vaikuta päivärahaetuuksien määrään. Jos pykälää ei muutettaisi, päivärahojen taso pienentisi vastaavalla suhteellisella osuudella kuin työntekijä maksuja korotetaan niin sanotun prosenttivähennyksen vuoksi.

Huolimatta mainittujen työntekijä maksujen korotuksista sairausvakuutuslain, työtapaturma- ja ammattitautilain sekä työttömyysturvalain mukaisten päivärahojen tasot säilyvät siis ennallaan. Esityksellä ei ole valtiontaloudellisia vaikutuksia, eivätkä muutokset vaikuta myöskään työnantajien tai palkansaajien maksuihin.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan tarkistettavaksi maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain vahinkotapahtuman ilmoittamista koskevia säännöksiä siten, että sekä sairauspäivärahan että työtapaturmasta johtuvan päivärahan hakuaika olisi sama.

Näitten lakien on tarkoitus tulla voimaan 1. päivänä tammikuuta 2017.

16.13 Anne Kalmari kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tämä laki on osana sitä kilpailukyky sopimusta, millä Suomea tehdään kansainvälisesti kilpailukykyisemmäksi. On hyvä asia, että työntekijät tulivat vastaan neuvotteluissa ja ymmärtävät sen, että työn teettämisen kustannuksia tulee saada alas, ja sittenhän valtio taas omalta osaltaan tuli vastaan siinä, että verotaulukkoa alennettiin aivan kaikilla ja niille, joille tätä alennusta ei pystytty tekemään, se kompensoitiin muilla huojennuksilla, jotka olivat yli 60 miljoonaa euroa.

16.13 Arja Juvonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Esitys todellakin liittyy kikyyn, ja esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sairausvakuutuslakia, työtapaturma- ja ammattitautilakia sekä työttömyysturvalakia.

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

Näillä ehdotetuilla muutoksilla ei ole valtiontaloudellisia vaikutuksia. Muutokset eivät vaikuttaisi myöskään työnantajien tai palkansaajien maksuihin. Esityksellä on yhteys eduskunnan käsiteltävänä olevaan hallituksen esitykseen laeiksi työeläkelakien ja eräiden muiden lakien muuttamisesta.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi perustulokokeilusta sekä tuloverolain 92 §:n ja ennakkoperintälain 17 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 215/2016 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Maria Lohela: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, valtiovarainvaliokunnan ja työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on annettava lausunto.

Sitten siirrytään keskusteluun, jossa ensimmäisenä ministeri Mattila ja sitten ministeri Vehviläinen.

Keskustelu

16.14 Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tällä esityksellä toteutetaan perustulokokeilun niin sanottu ensimmäinen vaihe. Käynnistettävän perustulokokeilun ensisijainen tavoite liittyy työllisyyden edistämiseen. Kokeilun tavoitteena on saada seurantatutkimukseen perustuva vastaus siihen, edistääkö perustulo työllistymistä.

Perustulokokeilun kohdejoukkoon eivät kuulu sellaiset ryhmät, joiden työllisyystilanteen parantamista perustulolla ei tavoitella, kuten vanhuuseläkkeellä olevat. Perustulon kohdejoukkona olisivat Kansaneläkelaitoksen maksamien työttömyysetuuksien, peruspäivärahan ja työmarkkinatuen, saajat. Heistä poimittaisiin satunnaisotannalla 2 000 hengen kokeiluryhmä. Perustulon vaikutuksia arvioitaessa kokeiluryhmää verrattaisiin verrokki-ryhmään, joka koostuisi niistä kohdejoukkoon kuuluvista, jotka eivät saa perustuloa.

Perustulon maksaisi Kansaneläkelaitos. Perustulon tasoksi esitetään 560 euroa kuukaudessa, ja se olisi saajalleen verovapaata tuloa. Tämä vastaa työmarkkinatuen ja peruspäivärahan nykyistä nettotasoa.

Perustulokokeilun ensimmäisessä vaiheessa on jouduttu ratkaisemaan perustulon yhteensovittaminen erilaisten muiden etuuksien kanssa. Tämä tehtävä on ollut huomattavan suuri.

Lisäksi, jotta kokeilu päästään aloittamaan suunnitellussa aikataulussa, ei verojärjestelmään ole ollut mahdollista tehdä muutoksia näin lyhyessä ajassa. Tästä johtuen perustuloa esitetään verottomaksi etuudeksi.

Perustuloa selvittävän tutkijaryhmän työ jatkuu vielä, ja se antaa loppuraporttinsa ensi kuussa. Tämän jälkeen hallitus päättää kokeilun jatkosta, niin sanotusta toisesta vaiheesta,

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

joka voitaisiin aloittaa vuoden 2018 alusta. Sen yhteydessä on mahdollista muun muassa tarkastella erilaisia veroratkaisuja, joita ei tämän tiiviissä aikataulussa toteutettavan kokeilun ensimmäisen vaiheen yhteydessä ole ollut mahdollista toteuttaa.

Esitys perustulokokeilun aloittamisesta on ainutlaatuinen kansainvälisestikin tarkasteltuna. Kokeilun avulla on mahdollista saada paitsi arvokasta näyttöä perustulosta ja sen vaikutuksista myös tietoa pirstaleisen sosiaaliturvajärjestelmämme kehittämiseksi.

Puhemies Maria Lohela: Ministeri Vehviläinen. Riittäneekö 3 minuuttia?

16.17 Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän puheenvuoron käytän lyhyesti tässä kokeilukulttuurista vastaavana ministerinä ja totean ensinnäkin, että eilen hallituksen strategiaistunnossa kävimme jonkinmittaisen keskustelun näistä kokeiluista ja siinä yhteydessä siitä kunnianhimon tasosta, mitä hallituksella kokeiluihin kaiken kaikkiaan on. Katsoimme hallituksen piirissä, että varsinkin niihin kokeiluihin, jotka ovat täällä hallitusohjelmassa mainittuja, niin sanotusti strategisia kokeiluja, pitää saada mukaan tutkimuksellinen ote, joka juuri tässä perustulokokeilussa kaiken kaikkiaan on. Haluan todeta myös sen, että tämä perustulokokeilu on tietysti kaikista vaateliain näistä hallituksen kokeiluista. Muita kokeiluita, joita hallitusohjelmaan on kirjoitettu ja joita ollaan käynnistämässä ja tullaan käynnistämään, on muun muassa palvelusetelikokeilu, joka liittyy myös tämän soten eteenpäinvientiin aikataulusaan 2019. Lisäksi on olemassa kielikokeiluja ja sitten palveluvaliokokeilu, ja se on vasta alkutekijöissään, mutta aiomme saada sen myös ensi vuonna liikkeelle kaiken kaikkiaan.

Arvoisa puhemies! Kuten tässä jo edellä ministeri Mattila toi esille, tämä kokeilu tässä vaiheessa keskittyy nimenomaan siihen, miten voidaan löytää kannusteita sosiaaliturvan, eli tässä tapauksessa työttömyysetuuksien, ja työtulojen yhteensovitukselle, sosiaaliturvan ja työn vastaanottamisen yhteensovitukselle. Me kaikki tiedämme, että tämä on ollut yksi iso kysymys viime vuosien aikana, itse asiassa erittäin pitkään. Kaikki puolueet ovat kantaneet siitä huolta, miten voitaisiin purkaa näitä kannustinloukkuja, joita meillä todellakin on paljon. Meillä on myös ollut työryhmää työryhmän perään, jokainen hallitus on halunnut purkaa kannustinloukkuja, on kehitetty osallistavaa sosiaaliturvaa, ja myös moni puolue on ilmoittanut kannattavansa jonkinlaista perustulomallia tai negatiivista tuloveroa. Nyt sitten Sipilän hallitus on ensimmäinen, joka tässä lähtee liikkeelle.

Haluan tässä puheenvuorossani ottaa myös esille kansallisen tulorekisterin, joka teille myös lienee tuttu. Eli vuosi sitten päätimme tämän vuoden budjetin yhteydessä Verohallinnon yhteyteen tulevasta kansallisesta tulorekisteristä, jota Verohallinto käytännön toteuttajana lähtee laatimaan ja tekemään. Se tarkoittaa sitä, että se on reaaliaikainen tulorekisteri, jossa työtulot, sosiaalietuudet ja verotus voidaan paremmin yhteensovittaa. Sen jälkeen poistuu tarve muutosverokorteille, ja jokainen ymmärtää, että niissä oloissa, kun meillä on kansallinen tulorekisteri käytössä, on totta kai paljon yksinkertaisempaa myös toteuttaa perustulon erilaisia malleja tai negatiivista tuloverotusta.

Arvoisa puhemies! Näen, että tämä perustulokokeilu, jonka ensimmäinen vaihe käynnistyy ensi vuoden alussa, on tietynlainen tämmöinen alku tai silta kehitteillä olevaan 2020-luvun uuteen sosiaaliturvaan, joka huomioi paremmin silpputyön ja sen, että ihminen tarvitsee tänä päivänä ja tulevaisuudessa yhä enemmän erilaisia tulonlähteitä, joista oma tulonmuodostus muodostuu.

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

Puhemies Maria Lohela: Ennen mahdollista debattia käydään puhujalistalta edustajien Zyskowicz, Parviainen, Mäkipää, Kalmari, Räsänen ja Kontula puheenvuorot.

16.20 Ben Zyskowicz kok: Arvoisa rouva puhemies! Arvoiset kansanedustaja! Puhun ensin muutaman ajatukseni yleisesti tästä niin sanotusta perustulosta ja sitten hallituksen esittämästä perustulokokeilusta.

Mitä perustuloon tulee, niin sillähän on erittäin laaja kannatus kansalaisten keskuudessa ja, kuten ministeri Vehviläinen tässä totesi, myös eri puolueiden keskuudessa. Tämä laaja kannatus perustulolle perustuu mielestäni siihen, että se on yleiskäsite, johon jokainen taho voi projisoida omat toiveensa ja unelmansa oikeudenmukaisesta ja kannustavasta sosiaaliturvajärjestelmästä.

Mitä perustulolta odotetaan? Odotetaan, että se poistaa köyhyyden. Odotetaan, että se poistaa turhan byrokratian. Odotetaan, että työnteko on aina kannattavaa. Li Andersson odottaa, että voi vaatia suurempia palkkoja, Björn Wahlroos odottaa, että voi maksaa pienempiä palkkoja, ja kaikki tämä tehdään niin, että se ei maksa yhtään nykyistä enempää. Itse näen, että perustulo on yleiskäsite, eräänlaista unelmahöttöä, josta jokainen voi siis muotoilla omat ihanteensa. A2:n palkka- ja työillassa joku osallistuja sanoikin, että perustulo on käsitteenä yhtä tarkka kuin esimerkiksi käsite "sosiaaliturva".

En siis henkilökohtaisesti usko, että on luotavissa perustulomalli, joka yhdistää kaikki harkinnanvaraiset ja muut sosiaaliturvaetuudet, joka täyttää kaikki nämä tavoitteet ja joka ei maksa yhtään nykyistä sosiaaliturvajärjestelmää enempää. Itse asiassa ajattelen, että perustulo käsitteenä on verrattavissa Tenavat-sarjakuvan Suureen kurpitsaan, jota innolla Eppu ja muut odottivat: Suuri kurpitsa tulee ja ratkaisee kaikki ongelmat. Itse asiassa hallitukseen ei oikein usko perustuloon, vaikka esittää nyt sitä kokeiltavaksi. Sivulla 6 hallitus kirjoittaa näin: "Todellinen perustulo, joka korvaisi olemassa olevia ansiosidonnaisia etuuksia, ei ole yhteiskuntapoliittisesti tai taloudellisesti mahdollinen."

Jos kuitenkin ajatellaan, että tulevaisuudessa meillä olisi jonkinlainen perustulo tai perustuloajattelun pohjalta uudistettu sosiaaliturvajärjestelmä, niin itse uskon, että se voisi pohjata lähinnä tähän negatiivisen tuloveron ajatukseen tilanteessa, jossa meillä olisi, vuodesta 2019 ymmärtääkseni, käytettävissä ministeri Vehviläisen mainitsema ajantasainen tulorekisteri. Tosin filosofisesti itse olen lämpimämpi osallistavan sosiaaliturvan kannattaja eli kannatan sellaista ajatusta, että ihmiselle, joka on ollut pitkään työtä vaille mutta on työkykyinen, työikäinen, aina tarjottaisiin mahdollisuus tehdä jotain merkityksellistä työtointa, joka olisi merkityksellistä hänelle itselleen mutta myös koko yhteiskunnan kannalta. Mutta voi olla, että tämä osallistava sosiaaliturva ainakin osan perustulon kannattajien mielestä on täysin päinvastaiseen filosofiaan perustuva ajatus kuin niin sanottu perustulo.

Mitä sitten tähän hallituksen nyt esittämään kokeiluun tulee, ne monet ongelmat, jotka perustulon yleiskäsitteen alle muodostuvat, tulevat näkymään hyvin tässä keskustelussa, jossa ennustan, että moni perustulon vahva ja vakaa kannattaja tulee kuitenkin arvostelemaan tätä kokeilua, sanomaan, että väärin kokeiltu. Ja minäkin olen sitä mieltä, että ei tämä oikeastaan ole mikään perustulokokeilu. Montako eri sosiaaliturvaa tämä perustulo korvaa? Mitä sosiaaliturvaetuksia yhdistetään nyt perustuloksi? Ei, ei yhdistetä mitään useimpia sosiaaliturvaetuksia. Tässä kokeilussa perustyöttömyyskorvaus, siis perustyöttömyyskorvaus, peruspäiväraha tai työmarkkinatuki, korvataan uudella korvauksella, jonka nimi on "perustulo" ja johon liittyvät tietyt edellytykset. Mutta tässä kokeilussa ei —

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

toisin kuin esimerkiksi hallituksen esityksessä selostetussa Englannin mallissa, ja siinä oli joku toinenkin malli — yhdistetä mitään eri sosiaaliturvamuotoja yhden perustuloksi kutsutun käsitteen alle. Tämä on ensimmäinen kommentti.

Toinen kommentti on tietysti se, kuinka realistinen tämä malli olisi. Eri asiantuntijat ovat arvioineet, että jos tämä nyt esitetty malli skaalattaisiin koko väestön tasolle, niin kustannukset olisivat 10—15 miljardia euroa vuodessa nykyisiä kustannuksia enemmän. Mistä tässä kokeilussa sitten on kyse, kokeilussa, jossa perustulo ei siis korvaa esimerkiksi asuminen tai jossa perustulo ei siis korvaa esimerkiksi toimeentulotukea, puhumattakaan muista etuisuuksista?

Minun mielestäni tässä kokeilussa on kyse pitkäaikaistyöttömien kannustinkokeilusta. Meillä muodostetaan kaksi ryhmää, kokeilun piirissä oleva ryhmä ja verrokkiryhmä. Kokeilun piirissä olevalle 2 000 pitkäaikaistyöttömälle annetaan nykyisen perustyöttömyysturvan sijaan perustuloksi kutsuttu, sanotaan nyt työttömyysturva, joka ei lähde pois eikä myöskään pienene, vaikka asianomainen työllistyisi. Tähän liittyy myös se, että asianomaisella ei ole velvollisuutta osallistua työvoimapoliittisiin toimenpiteisiin, eivätkä häntä uhkaa näin ollen mitkään karenssit, ellei hän osallistu. Sitten meillä on toinen ryhmä, verrokkiryhmä, 2 000 pitkäaikaistyöttömää, jotka saavat nykyisen työttömyyskorvauksen eli peruspäivärahan tai työmarkkinatuen, ja heillä on se tilanne, mikä nykyisin on, että jos he työllistyvät, niin silloin heiltä sulaa pois työttömyyskorvaus.

Nyt sitten kysytään ja kokeillaan, kummat työllistyvät paremmin: nekö, jotka saavat pitää työttömyyskorvauksensa työllistyessään, vai ne, jotka eivät saa pitää työttömyyskorvausta työllistyessään? Ja tätä kokeilua ja sen tuloksia nyt sitten kuulemma ulkomaita myöten odotetaan suurella innostuksella. No, minä voin nyt etukäteen sanoa näin julkisesti, että aivan varmasti kokeilun tulos on se, että ne, jotka saavat pitää työttömyyskorvauksensa työllistyessään, työllistyvät paremmin kuin ne, jotka eivät saa pitää työttömyyskorvausta työllistyessään. Tämän tuloksen uskallan ennustaa jo nyt.

Totta kai kyse on pitkäaikaistyöttömistä, vaikeasti työllistyvistä ihmisistä, on alueellisia eroja, on myös eroja sen suhteen, sulaako siinä pois mahdollinen asumistuki, sulaako pois mahdollinen toimeentulotuki, mutta näillä reunaehdoillakin uskallan väittää, että kokeilun tulos on se, että kun ihminen saa pitää työttömyyskorvauksensa, vaikka hän ottaa vastaan silpputyötä, epävarmaa työtä, osa-aikatyötä, määräaikaista työtä, niin hän työllistyy paremmin kuin sellainen tavallinen työtön, joka ei voi ottaa näitä töitä vastaan ilman, että se vaikuttaa hänen työttömyyskorvaukseensa. Eli tämä on tämä kokeilun lopputulos. Uskallan näin ennustaa.

Mitä hyvää tässä sitten on? No, totta kai on hyvä, että tätä nyt kokeillaan, saadaan tarkempia tieteellisiä arvioita näistä vaikutusten määristä, ja hyvää on se, että näin osoitetaan jokaiselle, että työntöön kannustimilla on vaikutusta ihmisen työllistymiseen. Eli te, perustulokovaiset, jotka arvostelette työttömyysturvan muutoksia sanomalla, että eihän työttömyysturvan muuttaminen luo yhtään uutta työpaikkaa, ei luokaan, mutta ei perustulonkaan kokeileminen luo yhtään uutta työpaikkaa, ja kuitenkin tulette näkemään, että ne ihmiset, jotka työllistyessään saavat pitää työttömyyskorvauksensa, jota työttömyyskorvausta nyt siis kutsutaan perustuloksi, työllistyvät paremmin kuin verrokkiryhmän työttömät, joiden työttömyyskorvaus luonnollisesti lähtee, jos he saavat työtä.

Eli tämä hyvä asia tulee tässä nyt kaikille osoitetuksi, ettei edustaja Lindtmanin eikä edustaja Alanko-Kahiluodon eikä kenenkään tarvitse enää sanoa, että eihän se luo yhtään

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

uutta työpaikkaa, kun työttömyysturvaa muutetaan. Eli työttömän henkilön kannustimilla on merkitystä hänen työllistymiseensä, ja tämä tulee tässä kokeilussa todistetuksi.

16.30 Olli-Poika Parviainen vihr: Arvoisat herra ja rouva puhemies! On virkistävää käyttää hallituksen esityksestä ehkä optimistisempi puheenvuoro kuin hallituspuolueen ja kokoomuksen edustaja Zyskowitz äsken, mutta toki minullakin on tässä eri näkökulmia.

Tämä osittaisen perustulon kokeilun ensimmäinen vaihe — vaikka, edustaja Zyskowitz, tässä ei puhuta nyt perustulosta sanan kaikkein laajimmassa merkityksessä — merkitsee siitä huolimatta mielestäni suurta askelta paitsi kokeilukulttuurille Suomessa myös meidän sosiaaliturvamme uudistamisessa. Ainakin tämä avaa mahdollisuuksia. Tämä kansallinen perustulokokeilu on saavuttanut jo nyt aika paljon myönteistä huomiota maailmalla, ja sitä odotetaan kovasti. Myös tutkijat ovat siitä kiinnostuneita. Hallituksen vastuulla onkin nyt huolehtia siitä, että tämä kokeilu vastaisi niihin odotuksiin, joita sille on asetettu. Se ei ole ihan helppoa, kuten tulen kohta kertomaan.

Ajan myötä suomalaisesta sosiaaliturvasta on muodostunut melko monimutkainen tilkutäkki, jossa luoviminen on monille meistä valitettavan kuormittavaa ja vaikeaa ja lisäksi byrokratia on aika suurta. Tämä monimutkaisuus aiheuttaa niin sosiaaliturvan saajille kuin sitä myöntävillekin tahoille aikamoisia haasteita. Kannustinloukkuihin juuttumisen lisäksi esimerkiksi sosiaaliturvan alikäyttö on Suomessa ihan todellinen ongelma. Tukien hakeminen koetaan usein niin hankalaksi, että moni jättää heille kuuluvat etuudet hakematta, minkä seurauksena yhteiskunnalle syntyy muita kustannuksia, kun ihmiset voivat huonommin. Usein tuet jäävätkin hakematta kaikkein heikoimmassa asemassa olevilta, ja he kärsivät usein esimerkiksi köyhyydestä ja muista taloudellisista vaikeuksista muutenkin muita enemmän. Näihin ja muihin kysymyksiin tämäkin perustulomalli voi tarjota joitakin ratkaisuja. Kantava ajatushan ylipäättään perustulon taustalla ei ole ehkä mielestäni se unelmahöttö, johon edustaja Zyskowitz viittasi, vaan se, että määritellään, että käytössä olisi tällainen universaali, ehdoitta maksettava sosiaalietuus. Se on filosofisesti hyvin erilainen kuin se keppiin perustuva järjestelmä, jota Suomessa ainakin viime aikoina on pidetty enemmän esillä.

Perustulo mahdollistaa yksilölle siis enemmän valinnanvaraa ja päätösvaltaa omiin asioihinsa. Se kannustaa työntekoon ja tekee erilaisiin elämäntilanteisiin sopeutumisen ja niiden välillä liikkumisen helpommaksi yksilölle. Ensi vuoden alusta käynnistyvän kokeilun tehtävänä onkin oletettavasti osoittaa perustulon arvo aktiivisten ihmisten elämänpolkujen mahdollistajana ja turvana sellaisissa muutoksissa, joita saattaa tulla vastaan. Kontrollin sijaan avainasemassa on siis positiivinen tulevaisuususkko ja luottamus yksilöihin. Aivan kuten veroilmoitusten täyttämässä on siirrytty hyvin kokemuksiin paperiruljanssista luottamukseen pohjaavaan ilmoitusmenettelyyn, mielestäni on kypsä aika kokeilla tällaista menettelyä myös osana meidän turvaverkkoamme. Siksi olenkin iloinen siitä, että hallitus on ottanut aktiivisen roolin perustulokeskustelussa.

Toki tämä ensimmäinen vaihe on monin osin haasteellinen tässä kokeilussa. Kokeilu vaikuttaa näet laaditun erittäin tiukan budjetin ja erittäin tiukan aikataulun tilanteessa, jossa tämän kokeilun laajuus ja otanta jäävät toivottua pienemmiksi. Se, että mukaan otetaan nyt vain 2 000 työtöntä, on aika vähän. Esimerkiksi hankkeen esiselvityksessä esitettiin mahdollisuuksia kokeilla perustuloa useammalla erisuuruisella etuus- ja verotasolla. Koeryhmänkin oli tarkoitus koostua satunnaistamalla valituista pienituloisista kotitalouksista, työttömistä, työllisistä, itsensä työllistäjistä, mikroyrittäjistä, pätkätyöläisistä, silppu-

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

työläisistä. Nämä kaikki olisivat ryhmiä, joille perustulon vaikutuksista todennäköisesti koituisi enemmän ja suuria hyötyjä. Siksi on valitettavaa, että tämän tiukan raamin puitteissa laaditun kokeilun vuoksi osallistujat on nyt rajattu vain työttömiin — toki sekin on tärkeä ryhmä. Onneksi kuitenkin esityksessä todetaan, että kokeilua voidaan myös laajentaa myöhemmin.

Me olemme vihreiden vaihtoehtobudjetissa, arvoisa puhemies, esittäneet perustulokokeilulle sekä lisääntymistä että -rahoitusta. Me esitimme kokeilun laajentamista kaksivuotisesta kolmivuotiseksi ja rahoitusta lisää 10 miljoonaa euroa per vuosi. Ei vielä tähtiä taivaalta tässäkin tapauksessa, mutta hiukan suuremmalla vaihteella etenevää kokeilua kuitenkin. Tällä meidän lisäyksellämme kokeilujoukkoa olisi voinut kasvattaa 3 500:aan ja ottaa mukaan muun muassa itsensätyöllistäjiä ja pienituloisia palkansaajia. Lisäksi me ehdotamme verotuselementin mukaan ottamista — tähän ministerikin viittasi alustuksessaan, että se ei ole tässä mallissa mukana. Verotuselementin ja siihen liittyvien eri mallien kokeilu edellyttäisi sitä toimivaa tulorekisteriä, josta ministeri Vehviläinenkin täällä jo puhui, ja toivon, että tämä saadaan Suomessa käyttöön mahdollisimman nopeasti. Se, että verotuselementtiä ei ole mukana tässä kokeilussa, aiheuttaa nyt sen, ettei kokeiltavaa perustuloa voida sellaisenaan mielestäni pitää toteutuskelpoisena koko väestön osalta, ja tähän edustaja Zyskowieckin puheessaan viittasi. Olen tästä samaa mieltä, eli tällaisenaan, koko väestöön laajennettuna, tämä sama malli olisi todennäköisesti todella kallis, jopa 10—15 miljardia, ja sen käyttöön ottaminen tässä kansantaloudellisessa tilanteessa olisi enemmän kuin vaikeaa. Siksi kokeilulta ei ehkä pidä odottaa nyt myöskään ihmeitä, mutta lähdetään siitä, että täällä on mahdollisuuksia tuottaa uusia näkökulmia meidän sosiaaliturvakeskustelumme.

Arvoisa puhemies! Tämä osittainen perustulomalli on siis hyvä askel, mutta osin tynkä. Koeasetelmasta välittyy ajatus siitä, että perustulolla yritettäisiin vain saada työttömät työllisiksi. Kysymys on kuitenkin laajemmasta asiasta, kuten sanoin. Kokeilu ei huomioi mielestäni riittävästi työelämän monimuotoistumista, joka tekee siirtymät työn ja työttömyyden välillä joustavammiksi, ja jos koeasetelman rajallisuutta ei loppuselvityksessä ja siitä käytävässä keskustelussa ymmärretä oikein, niin minä näen riskin siinä, että meille tulee vaaraksi perustulon hahmottaminen vain vaihtoehdoksi työttömyysetuuksille. Siksikin olisi myös tärkeää selvittää, voidaanko perustulon avulla vähentää köyhyyttä ja väliinputoamista, vähentää sosiaalietuuksia, verotuksiin liittyvää byrokratiaa ja kannustaa työntekoon laajemminkin. Mutkia on nyt suoristettu tässä kokeilussa aika kovalla kädellä, ja on hyvä tiedostaa, että vaikka perustulo on mahdollisuus selkeyttää ja ratkaista ongelmia, ei se yksistään ole autuaaksi tekevä ratkaisu kaikkeen. Perustulon suhde taas sitä täydentäviin tukiin esimerkiksi asumisen osalta pitäisi arvioida huolella. Lisäksi esimerkiksi perustulon tasa-arvovaikutusten arviointi pitäisi tehdä erittäin tarkasti. On aivan olennaista tietää, miten kokeilu vaikuttaa esimerkiksi pienten lasten vanhempien kotona olemiseen tai työllistymisen mahdollisuuksiin, ja ehkä yleisellä tasolla, vielä laajemmin katsottuna, perustulokokeilu pitäisi mielestäni nähdä osana poliittisen kulttuurin muutosta, jossa politiikan uudistukset ylipäänsä perustuvat mahdollisimman vahvaan tutkimukselliseen näyttöön ja käytännölliseen käytännön kokeiluun. Tästä hallitukselle kiitos, että tätä tietä viedään eteenpäin. Hallituksen omassa esityksessä todetaan, että kokeilun merkittävimmät yhteiskunnalliset vaikutukset olisivat välillisiä ja näkyisivät siinä, mihin suuntaan keskustelu Suomen sosiaaliturvajärjestelmän tulevaisuudesta tulevana vuosina kehittyi. Meidän teh-

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

tävämme on pitää huolta siitä, että kokeilu tarjoaa meille uudistuksen avaimia eikä sulje ovia.

Arvoisa puhemies! Työn murros esimerkiksi tulee muokkaamaan niin voimakkaasti meidän mahdollisuuksiamme elää arkeamme, että näitä kokeiluja tarvitaan. Otetaan ne murrokset etunojassa vastaan ja toteutetaan tällaiset kokeilut mahdollisimman hyvin, mutta varaudutaan myös laajentamaan näitä kokeiluja ja hyödyntämään aidosti niitä tuloksia, joita tästä saamme.

16.39 Lea Mäkipää ps: Arvoisa puhemies! Suomen talouden kannalta tärkein tavoite on työllisyyden nostaminen; se on myös tämän perustulokokeilun ensisijainen tavoite. Työn — minkä tahansa työn — vastaanottaminen ei saa hankaloittaa työnhakijan arkea, ja työn tekemisen on oltava aina kannattavaa. Perustulomallista on puhuttu jo vuosia, mutta jostain syystä edellisten hallitusten aikana sitä ei olla saatu vielä kokeiluasteelle. Tämä hallitus on ensimmäinen, joka lähtee konkreettisesti toteuttamaan hallitusohjelman mukaista perustulokokeilua Suomessa — kiitos siitä. Kokeilulla pyritään selvittämään ensisijaisesti, voidaanko perustulon avulla kannustaa työntekoon julkistaloudellisesti kestävällä tavalla mutta myös vähentää köyhyyttä ja väliinpuutoamista sekä vähentää sosiaalietuksiin ja verotukseen liittyvää byrokratiaa.

Nykyinen sosiaaliturvajärjestelmä koostuu useista rinnakkaisista etuuksista ja voi aiheuttaa edunsaajille sekä taloudellisia että byrokratiasta aiheutuvia kannustinloukkuja vastaanottaa etenkin osa- tai lyhytaikaista työtä. Lyhyet ja pienipalkkaiset työjaksot voivat tietyissä tilanteissa aiheuttaa sen, että sosiaaliturvaetuuksia saavan yksilön käytettävissä olevat tulot kasvavat vain vähän tai eivät lainkaan ansiotyön tekemisen seurauksena, kun ansaitut eurot ovat sekä veronalaista tuloa että vähentävät henkilölle maksettavia sosiaaliturvaetuuksia. Näillä niin kutsutuilla taloudellisilla kannustinloukuilla tarkoitetaan tilannetta, jolloin henkilön ei ole taloudellisesti kannattavaa työllistyä tai lisätä työntekoa. Tarveharkintaan perustuva sosiaaliturvajärjestelmä edellyttää etuuksien saajilta selvitykset mahdollisista työtuloista, ja tämä aiheuttaa viiveitä ja katkoksia etuuksien maksatukseen. Nämä niin kutsutut byrokratialoukut voivat omalta osaltaan estää ennen muuta osa- ja lyhytaikaisen työn vastaanottamisen.

Perustulokokeilun esiselvityksen toteuttanut tutkimusryhmä päätyi suosittelemaan raportissaan osittaista perustuloa kokeilun suunnittelun lähtökohdaksi. Tämä on realistisin vaihtoehto, joka korvaa nykyiset perusturvaetuudet minimitason asettuessa noin 560 euroon. Tämä on semmoinen suppea otos, 2 000:ta henkilöä koskeva ryhmä, ja on sanottu, että tämä on esikokeilu ja sitten voidaan jatkossa katsoa, mitä tälle hankkeelle tehdään. Ja niin kuin täällä on moneen kertaan sanottu, jos tämä koko perustulo otettaisiin käyttöön, niin se maksaisi maltaita — tämänhetkinen perustulo nyt on 20 miljoonaa euroa.

Esityksessä on hyvin perusteltu, miksi kokeilu- ja verrokkiryhmät valitaan satunnaistamalla. Kokeiluun osallistuminen on pakollista, jotta kokeilusta saatavat tulokset eivät olisi vääristyneitä. Vapaaehtoisuuteen perustuvalla otannalla ei ole mahdollista tuottaa luotettavia tuloksia. Näin kaikki kokeilun aikana havaittavat erot ryhmien keskimääräisissä työllisyysasteissa johtuvat perustulosta. Riittävällä kokeiluryhmän ja kaikilta mahdollisilta tavoiltaan sitä vastaavan verrokkiryhmän avulla voidaan tehdä mahdollisimman luotettavia arvioita perustulon vaikutuksista eri väestöryhmiin ja kokonaisarvio myös mahdollisen valtakunnallisen käyttöönoton kustannuksista.

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

Arvoisa puhemies! Perustulokokeilu on osa hallituksen tavoittelemaa kokeilukulttuurin toteuttamista. Kokeilut ovat yhteiskunnan kehittämisen työkalu, jonka avulla saadaan käytännön tietoa siitä, mikä toimii ja mikä ei. Koska perustulokokeilua voidaan pitää eräänlaisena ennakkotapauksena laajamittaisesta kenttäkokeesta, sen onnistuminen tulisi väistämättä vaikuttamaan myös siihen, missä määrin kokeilukulttuuria voitaisiin jatkossa edistää. Tämä kokeilu on ainutlaatuinen kansainvälisessäkin tarkastelussa, ja siitä saatavat tulokset heijastuisivat ja ovat jo heijastuneet myös muissa maissa käytäviin keskusteluihin.

16.43 Anne Kalmari kesk: Arvoisa herra puhemies! Itse olen ollut vähän nihkeä silloin, kun perustulosta on puhuttu, mutta sitä parempi minun mielestäni on tämäntyyppinen kokeilu, jolla näemme ne tulokset. Totta kai tämä on osittainen perustulokokeilu ja on kaikki ne ladatut odotukset esimerkiksi siihen, että kun sosiaaliturva haetaan pienissä palasissa, erittäin sirpaleisena, se aiheuttaa nöyryyttämistä hakijalle ja valtavasti työtä, aiheuttaa sitä, että kaikkea sitä tukea, mitä kuuluu saada, ei välttämättä saa, ja se aiheuttaa myöskin valtavan virkamiesarmeijan tekemään näitä päätöksiä, joskin sähköiset järjestelmät ovat edesauttaneet vähän tuottavuutta tälläkin puolella. Nyt kun tämä on osittainen perustulokokeilu, emme tästä asiasta saa varmastikaan tutkimusnäyttöä mutta tulemme saamaan tutkimusnäyttöä siitä, miten työttömien työllistymiseen tämä asia vaikuttaa. Tietenkin on tosiaasia, että jos sinne taustalle jää tämä kannustin ja se ei muutu, ottipa töitä vastaan tai ei ottanut, niin aika todennäköistä on se, että työtä on helpompi ottaa vastaan. Mutta tämäkin on tulos, se on fakta, jota voimme sitten käyttää muussa päätöksenteossa hyväksi.

Itse asiassa mietin, että tässä on vähän samantyyppistä ajattelua kuin silloin, kun keskustal halusi tuoda aikoinaan takuueläkkeen ja sen sai lainsäädäntöön. Tässähän on tällainen työttömän takuuperustulo, joka olisi sitten kaikille sama, tulisi ilman nöyryyttäviä hakemisia, ja siitä voidaan olla sitten eri mieltä, olisiko tämä pitänyt (Puhemies koputtaa) laajentaa kaikkeen mahdolliseen toimeentuloon ja erilaisille väestöryhmille. Valitettavasti tähän ei nyt ollut mahdollista lähteä (Puhemies koputtaa) sekä rahanpuutteen että muiden oheistekijöiden vuoksi, mutta tälläkin on merkitystä. Hyvä, että kokeillaan.

16.46 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Sosiaaliturvan uudistaminen on erittäin kannatettavaa. Me kaikki tiedämme, että meidän nykyinen sosiaaliturvajärjestelmä on hyvin tilkkutäkkimäinen. Se aiheuttaa erilaisissa tilanteissa erilaisia kannustinloukkuja, siihen liittyy valtavan paljon byrokratiaa ja niin edelleen. On hienoa, että askel askeleelta Suomessakin liikuttaisiin kohti hieman yksinkertaisempaa sosiaaliturvaa. Sosiaaliturvan uudistamisessa niin kuin kaikessa muussakin uudistamisessa on minusta hienoa, että hallitus on lähtenyt myös edistämään tätä kokeilukulttuuria. On toivottavaa, että Suomessakin tämä laajentuisi koskemaan myös muita asioita ja kokeiluiden kautta voidaan sitten oppia erilaisia asioita ja soveltaa niitä päätöksentekoon.

Mutta sitten tullaankin siihen, että mitäs tässä nyt ollaan kokeilemassa. Tässä perustulokokeilussahan kokeillaan työttömyysturvan 560 euron suojaosaa, siis sitä, että kun ihminen pääsee töihin, niin hän saa pitää 560 euroa. Siinä syntyvätkin sitten jo ensimmäiset metkat tilanteet, kun viereisellä sorvilla kaveri saa kyllä samaa palkkaa mutta toinen kaveri saa siihen päälle vielä verotonta tuloa 560 euroa. Luulisi, että se toinenkin sorvilla istuva kyselee hieman, että mikäs tämä tammoinen kokeilu on, että tässähän olisi metkaa olla mukana. Kun tämä on se lähtökohta, niin silloin tullaan juuri siihen suurimpaan kritiikkiin aiheeseen, mikä täällä tuli jo esille, juuri siihen, että tätä ei millään tavalla pystyittäisi sovel-

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

tamaan koko väestöön. On aivan selvää, että tällainen järjestelmä, mikä maksaisi asiantuntijoiden arvioiden mukaan 10—15 miljardia euroa, on sellainen järjestelmä, mitä kuuna päivänä Suomessa ei ole varaa toteuttaa. Silloin täytyy kysyä, että kun lähtökohtaisesti olemme kokeilemassa jo järjestelmää, mitä me emme voi tuoda käytäntöön koskemaan jo-kaista suomalaista, niin minkä ihmeen takia sitä kokeillaan. Tiedän, että siihen on monia muita syitä. Täällä perustellaan, että halutaan kokeilla osittaista perustuloa ja tästäkin saa- daan tiettyä yhteiskunnallisesti validia näyttöä, mutta silti on se peruskysymys, eikö aina kannata kokeilla sellaista, mikä olisi sitten mahdollista viedä täytäntöön.

Toinen suuri kritiikin aihe koskee myös tätä verotuksen puuttumista tästä. Ihan ymmär- rettavista syistä tähän ei voida yhdistää nyt sitten verotuselementtiä ja sitä, miten verotus sitten leikkaisi tätä ylimääräistä tuloa pois, mutta on päivän selvää, että sellainen järjestel- mä, missä me vain verotonta tukea annamme jokaiselle riippumatta siitä, työllistyykö hän vai ei, ei noudata myöskään sitä periaatetta, mikä käsittääkseni täällä on ollut myös perus- tulon kannattajien suurin argumentti, että se leikkaantuu sitten tulojen kasvaessa pois. Sii- henhän tämän järjestelmän koko taloudellinen kantokyky perustuu, että niiltä, jotka sitä tu- kea eivät tarvitse, se leikkaantuu verotuksen kautta pois. Nythän näin ei tapahdu. Nythän ainoastaan se jää näille ihmisille riippumatta sitten siitä, saavatko he vaikka pienipalkkai- sen työn tai joku vaikka isompipalkkaisenkin työn, niin että edelleen valtio antaa heille 560 euroa sitten vastikkeetonta ja verotonta tuloa joka kuukausi. Näiltä osin kyllä perustulon ideasta ollaan nyt aika kauaksi tässä kokeilussa päädytty.

Siksipä tulen nyt siihen viimeiseen asiaan, ja se on se, eikö nyt kannattaisi tässä asiassa hieman odottaa, jotta tämä kansallinen tulorekisteri saadaan toimimaan, jolloin voisimme tätäkin kokeilua kokeilla niin, että tässä on tämä verotuselementti mukana. Näin tärkeässä asiassa en ymmärrä, miksi ihmeessä pitää alkaa hosumaan. Ymmärrän, että tässä on tietty- jä poliittisia intohimoja, tästä hallitus saa varmaan omat irtopisteensä ja tätä on kivaa var- maan kansainvälisille vieraille kyllä kertoa, että meillä on tällainen edistysellinen ko- keilu, mutta näin tärkeää asiaa ei kannata näin vaillinaisella kokeilulla pilata.

Eli jos haluaisimme, että tästäkin saisimme validia tietoa ja tuloksia, mitä voisimme sit- ten hyödyntää sosiaaliturvan uudistamiseen, niin tämä kokeilu kannattaisi miettiä kunnol- la. Varmaan henkilörajauskin olisi silloin toisenlainen, koskisi erilaisia ryhmiä, ja tämä tuen muoto olisi varmaan toisentyypinen, ja siinä olisi tämä verotuselementti mukana, ja siksipä toivoisinkin, että hallitus vielä kertaalleen tätä kokeilua miettisi ja ehkä siirtäisi sen toteutettavaksi siinä vaiheessa, kun tämä kansallinen tulorekisterikin saadaan voimaan.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vielä puheenvuoron edusta- ja Kontulalle, ja sen jälkeen käymme lyhyen debatin, siihen tarvetta näyttää ilmentyneen.

16.51 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Osittainen perustulokokeiluhan tämä on sa- massa mielessä kuin haarukka on osittainen ateria. Että ei mene ihan kohdalleen, mutta ei nyt kokonaan aivan eri asiasta puhuta. Se ei silti tarkoita, että tämä olisi huono kokeilu. Tämä on vain väärin nimetty.

Kokeilun tavoitteena on vähentää työnteon kannustinloukkuja työttömyysturvassa, ja erona esimerkiksi suojaosaan on se, että tämä raha ei vain jää ihmiselle käteen silloin, kun hän työllistyy, vaan häneltä poistuu myös pelko siitä, että hän jää täysin tyhjän päälle, saa jonkun sanktion silloin, jos hän menee työllistymään jollakin väärällä tavalla tai täyttää jonkun väärän paperin väärässä paikassa. Se mielivalta, mikä on ihan keskeinen osa mei-

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

dän nykyistä työttömyysturvajärjestelmää ja ehkä vaikein osa sen byrokratialoukkua, poistuu tässä. Se on minusta iso edistysaskel suhteessa nykyiseen suojaosajärjestelmään, ja jo pelkästään sen takia minun mielestäni tätä kannattaa kokeilla.

Sen lisäksi tämä on erittäin hyvin laadittu kokeilu, kunhan sitä ei kutsuta perustulokokeiluksi. Tähän on laadittu huolellinen seuranta. Tämä on harkittu ja koottu näetisti, eikä minulla ole pahaa sanaa sanottavana tästä toteutuksesta. Tekijät ovat tehneet sen, mitä niillä rahoilla, niillä reunaehdoilla, niillä kysymyksenasetteluilla, jotka heille on annettu, on ollut mahdollista tehdä.

No, minkä takia kysymys ei kuitenkaan ole perustulosta? Perustulohan, vaikka onkin abstrakti käsite, ei ole mielivaltaisen käsite, ei ole käsite, joka tarkoittaa aivan mitä tahansa, vaan viime vuosikymmeninä käydyin perustulokeskustelun aikana perustulolle on vaikiintunut tiettyjä tunnusmerkkejä, joita ei tässä nimenomaisessa kokeilussa testata millään lailla. Yksi näistä tunnusmerkeistä on se, että verotusjärjestelmä jollakin lailla on kytköksissä siihen perustuloon, niin kuin tässä jo edellinen puhuja toi esiin.

Toinen ihan keskeinen asia on, että perustulon perusidea ei ole suinkaan kohdentua työtömille tai jollekin muulle ryhmälle vaan katsoa tällaisten modernien teollisten yhteiskuntien synnyttämien kategorioiden ylitse, katsoa sellaiseen aikaan, jossa meillä ei ole enää erikseen kategorioita "työtön", vaan meillä on ihmisiä, joidenka hallinnollinen status vaihtelee sen verran nopeasti, että tällaisissa kategorisoinneissa ei ole mitään järkeä. Se on se, mitä kohti me olemme menossa, ja sen takia kokeilun keskittäminen tiettyyn hallinnolliseen kategoriaan on pikemminkin taaksepäin kuin eteenpäin katsomista, pikemminkin vanhaa järjestelmää kuin sitä, mitä on perustulokeskustelussa mielletty perustulolle tyypilliseksi.

Toinen asia, mikä tästä puuttuu, on varmuuspääoma: ajatus siitä, että minä voin aina ja kaikissa tilanteissa suunnitella elämäni eteenpäin niin, että minä tiedän, että ainakin se ihan minimi tulee minulle käteen. No, tässä uudistuksessa näin onkin sen kahden vuoden ajalta, mutta kaksi vuotta on verraten lyhyt aika kokeilla sellaista muutosta, jonka pitäisi vaikuttaa mentaalisesti siihen, millaisia valintoja me teemme elämämme aikana pitkällä tähtäyksellä. Ja tältäkin osin vaikutukset, mitä tällä kokeilulla voidaan selvittää perustulon suhteen, jäävät todennäköisesti vajaiksi. Se, kuinka varmana ihminen pitää sen minimiperusturvan olemassaoloa, vaikuttaa muun muassa semmoisiin asioihin kuin millaisia riskejä hän uskaltaa ottaa suhteessa omaan työllistymiseensä tai uskaltaako hän esimerkiksi lähteä perustamaan yritystä sellaiselle yritysidealalle, joka ei ole täysin muotoutunut tai josta on vaikea ennakoida, kannattaako se vaiko ei, uskaltaako hän lähteä etsimään töitä ulkomailta ja jättää sen ympäristön ja ne toimintamallit, joissa hän tietää tällä hetkellä selviävänsä. Tähän varmuuspääomaan näin lyhyellä kokeilulla ei päästä käsiksi.

Ehkä isoin ongelma suhteessa byrokratialoukkuihin on se, että tämä uudistus ei puutu millään lailla toimeentulotuen myöntämisen ehtoihin. Ja jos me nyt oletamme, että suurin osa, tai ainakin suuri osa, kokeiluun valikoituvista ihmisistä elää kotitalouksissa ja toimeentulotuki myönnetään kotitalouskohtaisesti, niin silloin tulee olemaan varmasti niin, että merkittävä osa kohdejoukosta on sellaisia henkilöitä, jotka saavat toimeentulotukea muodossa tai toisessa. Ja toimeentulotukihan on siis byrokratialoukkujen byrokratialoukku. Niin kauan kuin siinä jokainen ansaittu euro viedään ihmiseltä pois, niin myös se euro-määräinen kannustinloukku siinä säilyy ja niiden ihmisten toiminnassa, jotka ovat toimeentulotuen piirissä, tuskin tapahtuu merkittävää muutosta.

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

Iso, erillinen ongelma on vielä sitten se, että perustuloon liittyy monia yhteisöllisiä lupauksia. — Mutta koska puhemies tuolla koputtelee minun takanani, niin minä käytän tästä ehkä ihan erillisen puheenvuoron, se on niin iso asiakokonaisuus. (Ben Zyskiewicz: Ei, ei, hyvä puhe! Jatka vain!) — Okei, no minä jatkan vielä tämän asian.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustaja, en kyllä nyt koputellut, te voitte jatkaa halutessanne aina sinne 10 minuuttiin saakka.

Kiitos. — Perustuloa siinä keskustelussa, mitä viimeisinä vuosina on käyty, ei ole ajateltu pelkästään yksilön tulona, vaan sillä on ajateltu olevan merkittäviä yhteisöllisiä vaikutuksia. Ne harvat perustulokokeilut, joita me tiedämme maailmalta, ovat yleensä tuottaneet nimenomaan yhteisöllistä vilkastumista, yhteisöllisiä taloudellisia toimintamalleja, yhteisöllisiä ratkaisuja, ainakin osittain. Mutta nyt kun me toteutamme tämän kokeilun siitä lähtökohdasta, että me nappaamme yksittäisiä ihmisiä ympäri Suomen ja annamme heille tämän rahan, niin ei synny mitään yhteisöä, jossa voisi jotain uudenlaista käyttäytymistä tapahtua. Ja mikäli perustulolla olisi tällainen vaikutus, niin ainakaan tämän kokeilun perusteella me emme saa siitä mitään tietoa.

Mitä ne vaikutukset sitten voisivat olla? Minä itse oletan — ja tämä ei ole kauhean vaikiintunut skenaario — Suomen oloja tarkasteltuani ja tutkittuani, että esimerkiksi ihmisten halu hoivata läheisiään tulisi tuottamaan sen, että perustulon olosuhteissa hoivapaine julkiselle sektorille tulisi vähenemään. Esimerkiksi kun meillä väestö vanhenee, niin sisarukset voisivat sopia keskenään erilaisista järjestelyistä oman vanhenevan vanhempansa hoitamiseksi niin, että häntä ei tarvitsisi laittaa laitokseen tai ei ainakaan niin varhaisessa vaiheessa kuin silloin, jos vastaavaa joustoa oman työmarkkina-aseman takia ei ole. Ja tällä taas on totta kai myös kansantaloudellisia seurauksia. Minä en tiedä, pitääkö tämä skenaario paikkansa, kävisikö näin, mutta en minä sitä ehkä koskaan saa tietääkään, en ainakaan tämän perustulokokeilun myötä, koska ei sitä ole missään tutkittu.

Toisaalta ihan oleellisesti minä uskoisin, että tämä vaikuttaa siihen, miten me ymmärrämme työn käsitteen. Me tiedämme jo nykyisellään, että sen virallisen talouden päälle Suomessa tehdään vuosittain noin 60 prosaa bkt:sta epävirallista, palkatonta työtä. Ja jotta me voimme arvioida arvonmuodostusta jossakin kansantaloudessa, tämä osuus pitää ehdottomasti pystyä laskemaan siihen mukaan, arvioimaan, mitä tällä sektorilla tapahtuu, jotta me voimme nähdä, mitkä jonkun uudistuksen vaikutukset ovat.

Minun keskeinen kysymykseni esittelevälle ministerille onkin: miten tässä nykyisessä kokeilussa on huomioitu tämän kokeilun mahdolliset vaikutukset uusiin liiketoimintamalleihin ja ruohonjuuritason taloudelliseen toimeliaisuuteen, ja miten tätä havainnoidaan? Minä en suoraan löytänyt tästä lakiesityksestä, miten se tapahtuu, ja kuitenkin minä itse epäilen, että esimerkiksi jakamistalouden piirissä on mahdollista syntyä aika paljon sellaista pöhinää, josta olisi hyvä saada tietoa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Käydäänpä pieni debatti. Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat käyttää vastauspuheenvuoron, nousemaan ylös ja painamaan V-painiketta. Ja tässä keskustelussa myöskin sitten ministeri saa puheenvuoron.

17.02 **Mikko Kärnä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä on esitetty puheenvuoroissa paljon kritiikkiä tätä kokeilumallia kohtaan, ja edustaja Zyskiewicz

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

meni kritiikissään niin pitkälle, että hän väitti, ettei hallitus itse uskoisi tähän nyt käsillä olevaan esitykseen. Olen eri mieltä ja tulkitseen tätä esitystä eri tavalla. Tässä on nimenomaan kyse osittaisesta perustulokokeilusta, jonka on katsottu olevan kaikista paras lähtökohta tämän kokeilun toteuttamiselle.

Edustaja Zyskowiczin puheenvuorosta paistaa itse asiassa läpi pelko, pelko siitä, että tämä kokeilu tuottaisi sellaisia tuloksia, jotka puoltaisivat perustulon käyttöönottoa tässä maassa. Itse ainakin lähdän siitä, että mennään avoimin mielin, kokeillaan ja katsotaan ja tutkitaan ennen kuin hutkitaan. Ja on hyvä myös pitää mielessä se, että useat tutkijat ovat todenneet, että tällä saadaan hyvää tutkimusdataa käyttöön tulevan päätöksenteon pohjaksi.

17.03 Anneli Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Perustulokokeilu sinällään on kannatettava. Kokeilun asettelu ei kuitenkaan valitettavasti ole uskottava eikä vaikuttava. Näin ajattelevat myös monet asiantuntijat. Perustelut ovat olleet muun muassa budjetin rajallisuus, 2 000 henkilön otoksen pienuus, joka kohdistuu työttömiin, verotuksen puuttuminen, ja kuten täällä on mainittu: jos sitä laajennettaisiin kokonaisuudessaan, niin kokonaiskustannukset saattaisivat olla jopa 15 miljardia euroa.

Nyt hallitus valmistelee tulorekisteriä, ja henkilökohtaisesti uskon vahvasti tähän tulorekisteriin ja sen tuomiin mahdollisuuksiin. Se antaa meille vahvan työkalun työn ja sosiaaliturvan sekä verotuksen yhteensovittamiseen. Nyt kysynkin ministeriltä, että kun tämä antaisi meille paremmat mahdollisuudet kokeilla aidosti perustulokokeilua ja sen perimmäisiä tavoitteita, (Puhemies koputtaa) niin mitä tulee tähän Joona Räsänen esittämään tavoitteeseen, niin näettekö sen, että olisiko järkevää kuitenkin odottaa sitä todellista tilannetta, että me voisimme aidosti tehdä kokeilua tämän perustulon pohjalta.

17.04 Laura Huhtasaari ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koskaan ei päästä kokeilemaan, jos aina pitää kokeilla paremmin. Mistä sitä tietää, jos ei ole koskaan kokeiltu? Poliitikkojen tehtävähän on tarkastella erilaisia vaihtoehtoja, ja nyt tämä osittainen perustulo pääsee teoriasta testaukseen.

Perustulokokeilun tavoitteena on toteuttaa kokeilu, jonka perusteella voidaan arvioida tieteellisesti ja luotettavasti, voidaanko perustulon avulla uudistaa sosiaaliturvaa siten, että työn tekemiseen liittyvät kannustinloukut vähenisivät. Näiden työllisyysvaikutusten oletetaan syntyvän kahta kautta: rahallinen kannustus ja sitten tämä työn vastaanottaminen myös näissä lyhytaikaisissa suhteissa ilman sosiaaliturvan hakemiseen ja myöntämiseen liittyvää byrokratiaa. Kysyisinkin vielä ministeriltä: minkälainen näppituntuma on, miten tämä voisi vaikuttaa esimerkiksi (Puhemies koputtaa) harmaaseen talouteen?

17.05 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitän hyvistä puheenvuoroista, joita täällä on pidetty. Varsinkin pöntöstä pidetyt perusteelliset puheenvuorot olivat mielestäni kaikki hyviä. Puheenvuorojen perusteella voi sanoa, että tässä mielestäni kävi niin kuin sanoin, eli jokainen projisoi tähän perustulon käsitteeseen omia unelmiaan ja näkemyksiään siitä, millainen on hyvä, oikeudenmukainen ja kannustava sosiaaliturva. Yhtä mieltä on oltu myös siitä, että tämä ei ole perustulokokeilu — näin ymmärtäisin — vaan tämä on lähinnä pitkäaikaistyöttömien kannustinkokeilu. Ja tämän hallitus sanoo muun muassa täällä sivulla 6 omassa esityksessään.

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

Edustaja Kärnä, en ole väittänyt, että hallitus ei uskoisi tähän kokeiluun. (Outi Alanko-Kahiluoto: Olette!) Sen sijaan olen väittänyt ja väitän nytkin, että tämä on lähinnä pitkäaikaistyöttömien kannustinkokeilu ja se varsinainen perustulo jää edelleen tällaiseksi unelmahötköksi, mitä se on tähänkin saakka ollut.

17.06 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Edustaja Zyskowicz on kyllä nyt aivan täysin väärässä. Nimenomaan tämä perustulokokeilu, jota hallitus esittää, on näiden työttömien vähimmäisturvan suuruinen, joka on se malli, jota on esitetty esimerkiksi tässä kansalaisaloitteessa perustulosta viime hallituskaudella.

Mutta se, mistä hallitusta on syytä moittia, on se, että tähän esitykseen ei sisälly veroelementtiä. Se tekee hallituksen esityksestä unelmahötköä. Jos te olisitte sisällyttäneet tähän veroelementin, silloin meillä olisi käsillä kokeilu, joka on useimpien perustuloesitysten mukainen mutta joka olisi lisäksi realistinen ja toteutettavissa myöhemmin koko maassa. Sen vuoksi vihreät ovat esittäneet, että seuraavassa vaiheessa olisi syytä laajentaa kohderyhmää niin, että saataisiin mukaan myös yksinyrittäjiä, itsensätyöllistäviä, silpputyöntekijöitä ja niin edelleen ja myöskin tämä aivan olennainen veroelementti. Kysynkin nyt paikalla olevalta (Puhemies koputtaa) ministeriltä: katsotteko, että verotuksen saaminen mukaan tähän seuraavan vaiheen kokeiluun on mahdollista vielä tällä hallituskaudella?

17.07 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ymmärrän tämän kritiikin veroelementin puuttumisesta, koska — niin kuin useampi puhuja on todennut viitatun samoihin asiantuntijoihin — jos tämä nyt esillä oleva kokeilu skaalattaisiin koko väestön tasolle, niin kustannukset kasvaisivat 10—15 miljardia euroa, eli tässä ei ole realismia. (Alanko-Kahiluodon välihuuto) Edustaja Alanko-Kahiluoto, te sanoitte, että tällä veroelementillä tämä olisi suunnilleen sellainen perustulo kuin pitäisikin olla, näin ymmärsin. (Outi Alanko-Kahiluoto: Kyllä!) Mutta eihän tämä ole mikään perustulo, ei tämä yhdistä mitään tukia, ei toimeentulotukea, ei asumistukea, ei mitään muitakaan tukia. Ainoa, mitä tässä kokeillaan, on se, että kun korvataan normaali perustyöttömyysturva perustulolla, jota kutsutaan perustuloksi ja joka ei lähde pois, toisin kuin työttömyyskorvaus, jos työllistyy, niin kokeillaan, työllistyykö ihminen silloin paremmin. No, aivan varmasti työllistyy, ja sitä ei tarvitse ulkomailta tulla tänne ihmettelemään.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja vielä vastauspuheenvuoro, edustaja Alanko-Kahiluoto.

17.08 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Edustaja Zyskowicz tässä nyt aivan itse osoittaa, ettei tunne laisinkaan sitä keskustelua, jota perustulosta on jo vuosikymmeniä käyty. Kukaan ei ole ehdottanut, että perustulo ratkaisisi maailmanrauhan ja kaikki byrokratiaongelmat. Kyllä niissä perustulokokeiluissa, joita Suomessa on esitetty erilaisissa malleissa, on lähdetty siitä, että perustulon lisäksi ihminen kuitenkin voisi tarpeen mukaan saada toimeentulotukea, asumistukea, mikä on aivan järkevää, koska asumisen hinta eri puolilla Suomea on erilainen, ja myöskin erilaisia ansiosidonnaisia etuuksia. Ei tämä esitys ole niiden esitettyjen mallien ja teorioiden kanssa millään tavalla ristiriidassa.

Se, mikä tässä on puutteellista, on se, mitä hallitus itse tekee väärin: te ette tuo tähän veroelementtiä ettekä kokeile erilaisia ihmisryhmiä, mikä näyttäisi sen, millä tavalla perustulo on ratkaisu nimenomaan siihen muuttuneeseen työelämään, josta useimmat kärsivät

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

sen vuoksi, että eivät ole pitkäkestoisessa (Puhemies koputtaa) työsuhteessa eivätkä riittävän paljon ansaitsevia (Puhemies koputtaa) yrittäjiä vaan ansaitsevat jotakin siltä väliltä.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja tässä debattiosassa vielä ehdottomasti viimeisen kerran, edustaja Zyskowicz, vastauspuheenvuoro.

17.10 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Myönnän auiliisti, että en ole ollut tässä viime vuosikymmenten perustulokokeilukeskustelussa mukana, en ainakaan sen vertaa kuin esimerkiksi edustaja Alanko-Kahiluoto ja moni muu tässä salissa. Mutta ilmeisesti ei ole sitten ollut edustaja Anna Kontulakaan, koska hänkin puheenvuorossaan tuolla totesi, että tämä ei ole perustulokokeilu. Sen verran olen tuota perustulokokeilua seurannut, että perustulon idea on yhdistää erilaisia toimeentulotukia — siis nyt en tarkoita toimeentulotukea, vaan toimeentulotukia — ja tätä kautta juuri saavutetaan sitä byrokratian vähentymistä. No, nyt kun edustaja Alanko-Kahiluoto täällä sanoo, että ei se ole tarkoitus, tarkoitus on, että sen päälle maksetaan asumistukea, tarkoitus on, että sen päälle maksetaan toimeentulotukea, no sitten lapsiperheet tarvitsevat erilaista tukea, vammaiset omaa tukea ja niin edelleen, niin kysyn vain, missä se byrokratian poistuminen (Puhemies koputtaa) sitten luuraa.

17.11 Anna Kontula vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin, lähes kaikissa perustulomalleissa säilyy joitakin tarveharkintaisia tukia, mutta samalla kyllä niihin yleensä sisältyy myös tukien yksinkertaistaminen ja yhdistäminen, se on totta. Minun mielestäni oleellinen asia, joka tässä pitää ymmärtää, on se, että kysymyksessä "perustulo — kyllä vai ei?" on kysymys siitä, onko jokainen ansainnut sen minimitoimeentulon, joka tarvitaan jääkaapin täyttämiseen ja edes kirpparilta ostettuihin vaatteisiin. Jos on, niin silloin "kyllä" perustulolle, sen takia, että meidän nykyinen järjestelmämme ei kykene sitä minimitasoa tarjoamaan kaikille. Meillä toimeentulotuen alikäyttö on jopa 50 prosenttia: jopa puolet niistä, jotka ansaitsevat alle 485 euroa kuussa, jättävät hakematta toimeentulotukea, koska se järjestelmä on niin hankala, että he eivät selviä siitä. Tämä on se iso epävarmuustekijä, joka ahdistaa, (Puhemies koputtaa) hidastaa ja jäykistää meidän järjestelmäämme.

17.12 Hannakaisa Heikkinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Joskus kiihkossa unohtuu, tai ainakin katsojalta hämärtyy, mistä koko asiassa on kyse, kun tuodaan esiin jopa lillukanvarsia.

Mutta yhtä kaikki, varmaan me kaikki olemme sitä mieltä, että tämä on ainutlaatuinen kokemus, ja siitä minä olen iloinen, että tällä hallituksella on ollut rohkeutta ja sen verran yksituumaisuutta, että tähän vaiheeseen ollaan päästy, että tässä ollaan lähete keskustelussa. Ja haluaisin muistuttaa siitä — me kaikki tiedämme senkin — että nyt on kyseessä tämän kokeilun ensimmäinen vaihe, ja tästä on hyvä aloittaa. Tällä aikataululla meillä oli mahdollisuuksia tämän verran, ja toivon, että myös ministeriöön ja kauemmaksi kantautuu se viesti tästä salista, että täällä on kyllä halua laajentaa tätä. Mutta tässä ensimmäisessä vaiheessa meillä on perusideana selvittää, lisäävätkö tuloloukun ja byrokratialoukun osittainen purkaminen sekä sanktioista luopuminen työttömän perusturvan saajien eli vaikeasti työllistyvien työssäkäyntiä. Ei kai meillä hallituskumppaneilla ole tätä vastaan mitään. (Ben Zyskowicz: Minä tiedän sen jo ilman kokeilua: aivan varmasti lisää!)

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

17.13 **Arja Juvonen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Lieneekö tässä perustulokokeilussa nyt sitten mitään muuta hyvää kuin tämä nimi, perustulokokeilu, koska jos tämä nyt olisi nimeltään pitkäaikaistyöttömien kannustinkokeilu, niin minusta se kuulostaa korvaan paljon paremmalle, jos lähdetään siitä, että ollaan tekemässä perustulokokeilua. Ja kyllä mielestäni se, mihinkä hallitus tässä tähtää, on se, että tällä pyritään vähentämään köyhyyttä ja väliinputoamista. Tämä on todellakin kokeilu. Emme me saa mitään valmiiksi emmekä aikaiseksi, jos ei jotakin lähdetä kokeilemaan.

Kyllä minun täytyy sanoa, että tämä hallitus, joka nyt toimii, on siinä mielessä historiallisesti edennyt, että eivät aikaisemmat hallitukset — vaikkakin olette paljon puhuneet ja esittäneet erilaisia toivomuksia perustulokokeilusta — ole saaneet aikaiseksi. Mutta nyt on joku malli, se ei välttämättä ole aukoton eikä se ole se paras, mutta siitä lähdetään eteenpäin, ja 2017, 2018 ja 2019 arvioidaan. (Puhemies koputtaa)

Täällä on puhuttu myös niistä ihmisistä, niistä 2 000:sta, jotka jossakin ehkä kokevat sitä toivonpilkahdusta, (Puhemies koputtaa) mikä työttömillä ihmisillä on. Mitenkä tämä otanta nyt sitten (Puhemies koputtaa) tehdään? Kysyn, arvoisa ministeri: missä vaiheessa nämä henkilöt valitaan?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vielä vastauspuheenvuorot edustajille Mäkisalo-Ropponen ja Ala-Nissilä, ja sen jälkeen ministeri vastaa. Ja sitten vielä sen jälkeen jatkamme lyhyen tovin tätä debattia.

17.15 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kokeilukulttuuri sinällään on kannatettava asia, mutta minun mielestäni näin suuressa yhteiskunnallisessa muutoksessa olisi pitänyt rakentaa kunnollinen perusta kokeilulle, mikä tarkoittaa esimerkiksi huomattavasti suuremman väestömäärän osallistumista.

Pahoin pelkään, että emme tule saamaan tällä kokeilulla koko väestöön sovellettavia tietoja, joiden avulla lainsäädäntötyötä voisi jatkaa. Nimittäin jos perustulo toteutettaisiin tällä mallilla koko maassa, niin kustannukset olisivat niin valtaiset, ettei sitä mallia voisi toteuttaa. Minun mielestäni me kokeilemme siis mahdotonta mallia.

Lisäksi tämä kokeiluasetelmakin on minun määrittelemäni perustulon tavoitteiden näkökulmasta vajavainen. Minä edustan niitä edustajia, jotka ovat täällä sanoneet, että tämä ei oikeastaan ole mikään perustulokokeilu, tämä on minun mielestäni lähinnä työmarkkinatukikokeilu.

17.17 **Olavi Ala-Nissilä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä oli hyvä havainto siitä, että takuueläke, joka on ollut keskustalle tärkeä asia, tavallaan on perustuloluonteinen erä. Todellakin tässä rinnalla on ministeri Orpon ja hallituksen asettama kannustinloukkutyöryhmä. Tarkastusvaliokunta parhaillaan on asettanut tutkimuksen selvittämään asuntopolitiikan vaikuttavuutta erityisesti pääkaupunkiseudulla. Eli tämä kokonaisuus, tämä sosiaaliturvan ja tulojen kannustavuus, on erittäin iso ja tärkeä asia, ja on hyvä, että sitä monella tavalla selvitetään.

Jään kysymään, onko tässä kokeilussa riittävä pituus sen vaikutukset huomioiden. Muistan kun aikanaan toteutettiin matalapalkkatyötä suosiva työnantajamaksujen porrastus, niin se oli liian lyhytaikainen. Kesti monta vuotta ennen kuin kotitalousvähennys alkoi pehmentää ihmisten käyttäytymiseen nähden. Eli tässä on tämä haaste, ja kysynkin ministeriltä tätä kysymystä.

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja nyt ministeri, 3 minuuttia tuosta puhujapöytästä.

17.17 Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila: Arvoisa puhemies! Kiitoksia puheenvuorosta.

Ensinnäkin, edustaja Zyskiewicz, kiitoksia pontevasta puheenvuorostanne, tästä on tätä esitystä helppo jatkaa kehumaan. Kyllä nyt ollaan varmasti siellä yleiskäsitteen tasolla oltu tähän asti, ja nyt haetaan vastauksia. Ja yhdistetäänkö tässä jotakin? Tämä pyrkii nimenomaan selvittämään, mitä meidän tulee ja pitää yhdistää. Kun vertaatte tätä Britanniaan, siellä on jo olemassa oleva malli, eikö niin, ja nyt me puhumme vasta kokeilusta. Entä lyhytaikaisen työn vastaanotto? Kyllä, sen pitää olla kannattavaa. Entä yrittäjäksi ryhtyminen? Mielestäni ne ovat kyllä ihan arvokkaita tavoitteita, ja hyvä, että te tunnustitte ne reunaehdot. Niitä kutsutaan myös kannustinloukuiksi, työttömyysloukuiksi, tuloloukuiksi, byrokraloukuiksi — nämä on tunnistettu tässä esityksessä.

Täällä edustaja Parviainen kysyi otannasta ja siitä, miten tämä on nyt tehty juuri tähän näin. Tällä kokeilulla on tietty budjetti, ja tietty optimointi täytyy tehdä. Samaten edustaja Juvonen kysyi tästä otannasta, ja tämä on nyt optimoitu tällä budjetilla ja tällä aikataululla tähän.

Edustajat Räsänen, Mäkisalo-Ropponen ja Kiljunen, kysyitte sitä, ollaanko kokeilemassa jotakin, mitä ei voitaisi soveltaa, ja voidaanko siirtää. Suuri osa tästä kokeilusta, kokeilun elementeistä, siirtyy todellakin tulevaisuuteen, eli nyt lähdetään liikkeelle. Ja kun, Mäkisalo-Ropponen, sanoitte, että pelkäätte, ettei saa tietoa, niin minä kyllä pelkään, että me emme saa tietoa, kun ei kysytä. Elikkä silloin täytyy ruveta kysymään, että niitä tietoa saa, ja sitten voidaan lähteä analysoimaan sitä tietoa.

Edustaja Kontula, niin, ei puhuta perustulomallista, mutta minä kuitenkin pidän tätä kokeiluna perustulosta niiltä osin kuin tämä nyt tähän aikaan on pystytty rakentamaan. Meillä on tiettyjä järjestelmäteknisiä haasteita, tällä on tietty budjetti.

Edustaja Ala-Nissilä, kysyitte siitä, mikä on sitten sen pituus. No, se on se pituus, mitä tällä budjetilla mahdollisesti saadaan; se täytyy suhteuttaa niihin varoihin, mitä meillä on käytössä.

Edustaja Zyskiewicz, vielä nostitte esille sen, että täällä nyt unelmoidaan. No, entäs sitten, jos nyt pikkuisen onkin sitä unelmointia tai ajatusleikkiä, koska meillä ei ole ollut mitään mallia, meillä ei ole ollut olemassa kokeilua eikä ole olemassa tietoa. Ja niin kuin sanoitte, koko potti ei ole tässä näin, se 20 miljoonaa siitä budjetista, mitä ollaan käyttämässä, vaan tämä on kaksivaiheinen: tässä on kokeiluhanke, ja sen rinnalla on tutkimushanke, joka ottaa tietoa tästä kokeilusta eteenpäin.

Edustaja Huhtasaari, kun kysyitte harmaan talouden torjunnasta, niin kyllä voi ja sopii varmaan odottaa vaikutusta — siis varmaankin sitä toivomaanne vaikutusta, mitä tässä kysyitte.

Mutta olivatko tässä nyt vastaukset suurin piirtein kaikkiin... Niin, edustaja Kontula, vielä kysyitte sitä, miten on huomioitu vaikutus liiketoimintamalleihin ja ruohonjuuritason toimijoihin — ymmärsin näin, että tämä oli se kysymys — ja miten seuranta. No, tietysti tätä toimeenpanoa johtaa ja ohjaa sosiaali- ja terveysministeriö ja toimeenpanijana on Kela, eli kyllä varmasti se seuranta ja (Puhemies koputtaa) velvollisuus analysoida tätä tietoa ja katsoa ruohonjuuritason toimijoitakin (Puhemies koputtaa) on myös ministeriössä. Mikä on sitten vaikutus liiketoimintamalleihin, ruohonjuuritason toimintaan ja -toimijoihin, on

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

varmaankin, veikkaisin, työllisyyden kautta — työllisyyshän kuitenkin luo sosiaaliturvaa, toimeliaisuutta, hyvinvointia, tai mitä muuta on — onko tämä nyt nimenomaan kannustavampi ja byrokratiaa, kannustinloukkuja purkavampi malli.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Jatketaan vielä pieni hetki debattia.

17.21 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuka tahansa yhteiskuntatieteilijä voi kertoa, että jos otoskoko on 2 000 henkilöä, ei kokeilu voi tuottaa kestäväää ja koko väestöön sovellettavaa tulosta, jonka pohjalta voisi lainsäädännössä edetä. Kun kunnollista kokeiluasetelmaa ei näillä resursseilla saada aikaan, niin mitä hyötyä tästä kokeilusta loppujen lopuksi on? Onko tämä kokeilu hallitukselle vain itsetarkoitus, sillä tutkimukseksi ei näin suppeaa kokeilua voi sanoa? Sinänsä perustulon kokeileminen olisi ihan kannatettava asia, ja arvostamme kovasti asiantuntijoita, jotka ovat näissä niukoissa resursseissa yrittäneet asiaa valmistella, mutta tosiaan hallitus on tehnyt tämän kunnollisen kokeilun aika mahdottomaksi, ja voidaankin kysyä, mikä se perimmäinen tarkoitus on. Tällä kokeilulla ei ole mitään tekemistä tieteellisyyden kanssa, eikä johdopäätöksiä tällaisen kokeilun perusteella tulisi tehdä.

17.22 Juhana Vartiainen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sinänsä tämä mainittu otoskoko ei välttämättä ole ongelma. Jotta saadaan uskottavia tuloksia, niin silloinhan vaikka tuhatkertainen otos voi olla jo aika informatiivinen — riippuu siitä, mitä halutaan tietää. Tutkijathan ovat tämän kokeilun suunnitelleet. Kyllä sieltä varmaan kiinnostavaa informaatiota tulee.

Mutta silti mielestäni tässä keskustelussa on liiallisia odotuksia sen suhteen, miten ylipäänsä voi ja miten kannattaa edetä kokeilemalla ihmisillä, koska viime kädessä sitten, kun suunnitellaan sosiaaliturvaan suurempaa remonttia, kannattaa tietysti tehdä paljon halvempia ja tehokkaampia kokeiluja eli käyttää näitä hyviä simulointimalleja, joilla voidaan sitten ennustaa hyvinkin monenlaisia lopputuloksia. Erityisesti tällaiset osittaiset kokeilut ovat siksi puutteellisia, että jos me teemme ison sosiaaliturvan uudistuksen, (Puhemies koputtaa) niin lopullinen vaikutus nähdään vasta sitten, kun kaikki ovat ennättäneet sopeutua kaikkien muidenkin käyttäytymisen muutokseen, eli siinä mielessä on turha odottaakaan, että me kokeilemalla tässä lopulta saisimme tietoa. (Puhemies koputtaa) Jossain vaiheessa pitää vain tehdä ihan samalla tavalla kuin Suomessa on tehty kansaneläkeuudistus ja peruskoulu-uudistus ja kaikki vastaavat uudistukset. (Puhemies koputtaa) Näin tullaan toivottavasti tekemään myös sosiaaliturvan suhteen.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoisat edustajat, kernaasti en puhuisi puhujan päälle, mutta silloin kun minuutti ylittyy 50-prosenttisesti, alkavat paineet tulla siihenkin. (Juhana Vartiainen: Anteeksi!) Toivon, että pysyisimme tähän debattiin varatun aikarajaan puitteissa.

17.24 Anne Kalmari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olen nähnyt monia tämän tyyppisiäkin kokeiluja tai tutkimuksia, joissa otantakoko on ollut vastaava, ja ne ovat aivan hyvin toimineet, mutta tosiasia on, että esimerkiksi ansiosidonnaisen työttömyysturvan, asumistuen ja toimeentulotuen yhdistämistä ei tässä kokeilussa ole. Näin

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

emme saa työnhakijan käyttäytymisestä ihan kaikkea sitä irti, mitä voisi tietysti toisaalta saada.

Haluaisin esittää myöskin ratkaisuja edustaja Kontulan esille nostamaan tärkeään asiaan yhteisöllisyydestä. Mietin sitä, olisiko mahdollista luoda sellainen pohja, jonne halutesaan kaikki tähän kokeiluun osallistujat voisivat hakea, koska nykypäivänä yhteisöjä syntyy muutenkin kuin alueellisesti. Esimerkiksi esiin nostamanne vanhempien hoiva, (Puhemies koputtaa) omaishoito, voi toteutua muutenkin kuin alueellisesti.

17.25 Tuula Haatainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On tietenkin hyvä, että perustulon osalta mietitään näitä tutkimusasetelmia ja kokeiluvaihtoehtoja, ja tässähän nyt virkamiesten taholla ja Kelan ja muiden toimesta on näitä eri vaihtoehtoja kuvattu ja yritetty saada sellaista tutkimusasetelmaa, että saataisiin ihan oikeata tutkimustulosta. Mutta nämä on jouduttu sitten pistämään syrjään, niin että hallitus on valinnut nyt tämän hyvin rajallisen, pelkistetyn tien, jossa mennään. Onko otoksen koko 2 000 vai mikä, se on toinen asia, mutta olennainen kysymyshän tässä on se, että tämä rajautuu tiettyihin ihmisiin, siis työttömiin ihmisiin, jotka ovat työmarkkinatuella tai peruspäivärahaa saavia ja työttömiä, kun sitten taas tämä koko idea perustulosta pohjautuu vähän toisenlaiseen maailmaan. (Puhemies koputtaa) Tämä sinänsä ei anna siitä maailmasta kuvaa, eikä tämä anna vielä vastauksia siihen, millaiseen perustulomalliin on sitten todellisuudessa rahallisia resursseja olemassa. Tämä kokeilu nyt menee näin, mutta epäilen vain, että tästä johtopäätösten (Puhemies koputtaa) tekeminen on vaikeaa. Annettakoon se tutkijoille sitten.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vielä tässä debatissa puheenvuorot edustajille Mäkelä, Parviainen, Kontula, Heikkinen, Zyskiewicz, ja sitten ministeri saa vielä pienen vastauspuheenvuoron toki hänkin. Sitten sen jälkeen siirrymme lis-
taan.

17.27 Jani Mäkelä ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän keskustelun aikana tulee varmaankin kaikille hyvin selväksi, minkä takia tällaista kokeilua ei ole aikaisemmin tullut tehtyä. Eli kun lähdetään rakentamaan taloa niin, että kädessä on tiili, niin täällä käydään arvostelevaan, että miksi rakennat vasta muuria, kun talokaan ei ole vielä valmis. Eli kun jotain arvosteltavaa pitää keksiä, niin sitten keksitään, esimerkiksi arvostellaan sitä, että tässä pyritään ratkaisemaan työttömyyteen liittyviä ongelmia. Kuitenkin työttömyys on useitten kyselytutkimusten mukaan kansalaisten mielestä meidän kaikkein vakavin ongelmamme. Eli jos nyt kävisi niin, että tällä saataisiin edes jollain tasolla autettua, ellei ehkä ratkaistua, työttömyyttä, niin eikö tämä kokeilu olisi silloin täyttänyt tarkoituksensa runsain mitoin? Ihmettelen tätä yltiöpositiivista asennoitumista siihen, että jos pitkäaikaistyöttömälle annetaan vähän reilut 500 euroa kuukaudessa verottomana ilman pelkoa menettämisestä, hän työllistyisi heti kovapalkkaiseen työhön. Jos tämä näin menisi, niin eikö niitä viisisatasia kannattaisi maksaa vähän enemmänkin niille pitkäaikaistyöttömille?

17.28 Olli-Poika Parviainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täällä mietittiin tämän kokeilun tieteellisyyttä, ja minä ainakin elän siinä käsityksessä, että mukana on kuitenkin valtakunnan huipputason osaajia, jotka tämän haastavan aikataulun ja haastavan budjetin puitteissa pyrkivät tekemään parhaita mahdollisia johtopäätöksiä sillä

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

aineistolla, minkä he saavat kerättyä. Minä katsoisin, että siitä huolimatta, että tähän kokeiluun on kohdistettu täällä kritiikkiä, tämä kokeilu ehdottomasti kannattaa tehdä nyt eikä lykätä myöhemmäksi, koska me saamme tällä kokeilulla kuitenkin niin sanotusti pelin auki tähän laajempaan keskusteluun, joka liittyy sosiaaliturvajärjestelmän paradigman ohjaamiseen kohti sitä suuntaa, johon edustaja Kontulakin viittasi ansioituneesti puheessaan. Hän viittasi siihen, että tällaiset kategoriat, onko ihminen juuri nyt työssä, työsuhteessa, työtön ja niin edelleen, lakkaavat olemasta tulevaisuuden työelämän murroksessa, joka itse asiassa on täällä jo nyt.

17.29 Anna Kontula vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tarkentaisin vielä kysymystäni ministerille. Kun puhuin niistä mahdollisista uusista liiketoimintamalleista, joihin tämä kokeilu saattaa ihmisiä kannustaa, niin tarkoitin esimerkiksi asunnon vuokrausta. Jos minä vuokraan Airbnb:n kautta omaa asuntoani tämmöisellä globaalilla alustalla, niin Kela ei saa siitä suoraan yhtään mitään tietoa, ellei Kelalla ole jotain semmoista välitettä, jolla se sitä tietoa minulta penää, ja jos katsotaan suoria työllisyyslukuja, niin minun työllistymisessäni se ei näy millään lailla. Kysymys on kuitenkin taloudellisesta ja aika työvoimavaltaisesta aktiivisuudesta, jossa minä pesen lakanoita ja siivoan paikkoja seuraavia vieraita varten ja saan siitä sitten korvauksen. Samalla lailla siinä ei näy esimerkiksi sitä, jos naapurissa perustulo käynnistää hankkeen, jossa vanhemmat hoitavatkin vaikka vuorotellen pihan lapsia niin, että lapsia ei tarvitse viedä päiväkotiin. No, tämä ei ole yhteisöllinen kokeilu, (Puhemies koputtaa) tässä ehkä ei tule tämmöistä esimerkkiä, mutta jotain tämmöistä vastaavaa — se ei näy työllisyystilastoissa ja on silti (Puhemies koputtaa) taloudellisesti arvokasta.

17.30 Hannakaisa Heikkinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Jotenkin tämä keskustelu antaa kuvan tästä yhteiskunnastakin, kun tuntuu, että monessa puheenvuorossa periaatteessa ei ihan kokonaan vastaan olla, mutta kuitenkin hieman väärin sammutettu. Vanhasen toisen hallituksen SATA-komitea on hyvä esimerkki siitä, että keskustalle perusturvan eläminen ajassa ja sen aikaan päivittäminen on ollut aina tärkeää. Siinä oli taas osoitus siitä, että kun kaikki otetaan mukaan, niin mitään tulosta ei saada aikaan. Olen kiitollinen siitä, että tämä hallitus pystyi asettamaan fokuksen tässä aikamäärässä, tässä taloustilanteessa, mihinkä meillä on varaa, on ottanut Suomen parhaimman asiantuntijaorganisaation, Kelan, sitä suunnittelemaan ja toteuttamaan, kiitos Kelan suuntaan siitä. Ainakin itse vilpittömästi odotan, että me tulemme saamaan tuloksia, ja sitten katsomme, mihinkä tätä laajennetaan.

17.31 Ben Zyskowitz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ministeri Mattila, minulla ei ole mitään unelmointia vastaan. Halusin vain tuoda esiin sen, että perustulo on niin suosittu kansalaisten keskuudessa ja puolueiden keskuudessa, koska jokainen voi siihen käsitteeseen projisoida oman unelmansa siitä, minkälainen on kannustava ja oikeudenmukainen sosiaaliturvajärjestelmä. Myös kokoomuksen piirissä kehitetään näitä perustulomalleja, ja totta kai toivotan niille menestystä.

Mutta tässä kokeilussa ei ole kyse mistään realistisen perustulomallin kokeilemisestä. Tässä kokeilussa kokeillaan sitä, työllistyykö pitkäaikaistyötön paremmin, jos hän saa pitää työttömyysturvansa, kuin silloin, jos hän ei saa pitää työttömyysturvaa, ja en todellakaan pelkää tämän kokeilun tuloksia, koska minä itse uskon aivan vakaasti siihen, että tu-

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

los on se, että sellainen henkilö, jolla on paremmat kannustimet työllistyä, työllistyy paremmin kuin sellainen henkilö, jolla on huonommat kannustimet työllistyä.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ministeri, 2 minuuttia paikan päältä.

17.32 Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila: Arvoisa puhemies! Palaan vielä tuonne edelliselle kierrokselle. Edustaja Alanko-Kahiluoto, kysytte tästä verotuselementistä ja kansallisesta tulorekisteristä. Nehän ovat tässä hallituksen esityksessä jo mukana, ja uskoakseni ne ovat varmasti hyvin mahdollisia seuraavia askeleita ottaa. Mutta tästähän on esitetty arvio, että kansallinen tulorekisteri ei ole mahdollinen ennen kuin 2019, ja siinä aikataulussa on sitten eletävä.

Edustaja Kontula, ymmärtääkseni perustulo ei estä tällaista mainitsemaanne toimeliaisuutta. Mutta kuten totesin vielä, STM johtaa ja ohjaa ja Kela on sitten se toimeenpaneva, seuraava, ja mitä se tietoa saa, se tulee varmasti tätä kautta, mitä tuossa kyselitte.

Sitten edustajat Eloranta, Tuula Haatainen:

Edustaja Eloranta, kyselitte kokeilun perimmäistä tarkoitusta. Hyvin pitkälti uskon siihen, mitä hallituksen perusteluissa löytyy perimmäisestä tarkoituksesta. Minusta siellä on mainittu toimeentuloturvan yksinkertaistamisesta ja virtaviivaistamisesta. Siellä on puhuttu työttömien kannustinloukuista, tuloloukuista, byrokraatialoukuista.

Tuula Haatainen, kyselitte tätä, että siellä on peruspäivärahalla ja toimeentulotuella olevia, jotka ovat valikoituneet tähän tutkimukseen. Ajattelen kyllä heitä... (Tuula Haataisen välihuuto) —Työmarkkinatuella, kiitos korjauksesta. — Ajattelen kyllä heitä lämmöllä, eli he ovat päässeet tähän mukaan. Minusta on hienoa, että he ovat tuomassa arvokasta tietoa tämän tutkimuksen kautta sitten tulevaa työtä varten.

Korostan vielä, että tämä on kaksivaiheinen. Tämä on nyt liikkeellelähtö, ja tästä toivon, että voimme vain parantaa. Kiitos myös siitä keskustelusta, mitä täällä on tuotu esille, että minä uskallan sanoa, että tätä voi koko eduskunta myös yhdessä parantaa. Kun tämä lähtee valiokuntiin lausuntokierroksille, niin arvostan kyllä sitä, mitä täällä eduskunnassa tehdään.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Siirrytään puhujalistaan. Edustaja Alanko-Kahiluodon nimi mainittiin paitsi ministerin puheenvuorossa myöskin aikaisemmin edustaja Zyskoviczin puheenvuorossa pariin kertaan. Myönnän vielä hänelle vastauspuheenvuoron, mutta ehdottomasti vain hänelle, sitten siirrytään puhujalistaan.

17.34 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Vastaan Zyskoviczille sen verran, että kun argumentoitte, että olisin sanonut, että perustulokokeilun tarkoituksena ei ole yhtenäistää etuuksia, niin näinhän en suinkaan sanonut. Asiahan on nimenomaan niin, että eri malleissa on ehdotettu sitä, että perustulo korvaisi kaikki vähimmäisetuudet eli ne yhtenäistettäisiin. Mutta sen sijaan niissä perustuloesityksissä, joita täällä Suomessa on tehty ja joita itse tunnen ja kannatan, ei ole esitetty esimerkiksi sitä, että perustulo ja asumistuki tai perustulo ja ansiosidonnaiset etuudet korvattaisiin eli olisi tällainen niin sanottu täysi perustulo. Lienee tosiasia, että useimmat pitävät sellaista mallia epärealistisena eivätkä kannata sitä. Itsekin lukeudun heihin.

Mutta ministerille vielä sen verran, että olen kyllä eri mieltä siitä, että tämä esitys sisältäisi verotuselementin. Sitähän se nimenomaan ei sisällä, ja se on tämä ongelma. (Puhe-

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

mies koputtaa) Mutta sitä vielä tivaan tässä, onko siis niin, että ette kykene tällä kaudella ottamaan seuraavaan vaiheeseen minkäänlaista (Puhemies koputtaa) verotuselementtiä, ja pystyttekö laajentamaan (Puhemies koputtaa) seuraavassa vaiheessa tätä esitystä myös esimerkiksi itsensä työllistäviin freelancereihin ja yksityisyrittäjiin, jotka hyötyisivät tästä.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Nyt se minuutti on erittäin runsaasti ylitetty. Siirrytään puhujalistaan.

17.36 Laura Huhtasaari ps: Arvoisa puhemies! Tätä tosiaan nyt kokeillaan, koska ei ole aikaisemmin kokeiltu, ja vielä bonuksena nyt sitten saamme kansainvälistä huomiota. Toki meillä kaikilla varmasti on halu kehittää järjestelmäämme paremmaksi, ja sitten tämän perustulokokeilun tuloksista voimme vetää johtopäätöksiä ja jatkaa keskustelua ja järjestelmämme kehittämistä. Täydellistä järjestelmää emme varmasti koskaan saa aikaiseksi, mutta aina pitää ja voi saada siitä paremman.

Kannustinloukut ovat todellisuutta. Kannustinloukkuhan tarkoittaa tilannetta, jossa sosiaalietuuksia saavan ihmisen ei ole kannattavaa mennä töihin, koska työtulot vähentävät etuuksia eivätkä käteenjäävät tulot kasvakaan. Lyhytkin työsuhde voi lisäksi aiheuttaa katkoja ja viiveitä maksatukseen, jos joutuu turvautumaan uudestaan etuuteen, joten kyllähän tämä siinä mielessä vapauttaa ihmisen, että hänellä on semmoinen tietynlainen turva, että perustulon joka tapauksessa saan ja voin katsella moneen suuntaan ja kokeilla erilaisia asioita.

Itse olen sitä mieltä, että monet muut hallituspuolueet aina puhuvat ja keskustelevat, mitä pitäisi tehdä, mutta tämä hallitus kokeilee. Se vaatii rohkeutta, ja tämä on yksi kunianhimoinen kokeilu, ja kohta pääsemme sitten seuraavaan vaiheeseen ja keskustelemaan tuloksista.

17.37 Arja Juvonen ps: Arvoisa puhemies! Hyvä ministeri aitiossa! Tämä on todellakin kokeilu. Tarkoitus on vähentää köyhyyttä ja väliinputoamista, vähentää sosiaalietuuksiin ja verotukseen liittyvää byrokratiaa ja kannustaa työntekoon julkistaloudellisesti kestävällä tavalla. Kannustaa työntekoon — se on sellainen lause, jota kyllä paljon täällä eduskunnassa on käytetty, ja kaikki me siitä puhumme, kuinka työnteosta tulisi kannustavaa ja yhä useampi ihminen löytäisi myös sen työpaikan. Jos tämä on nyt yksi sellainen keino näille 2 000 ihmiselle, niin se on hyvä asia kokeilla tällä kokeilulla.

Todellakin, on saanut kansainvälistä huomiota myös se, että Suomessa ollaan päästy näin pitkälle, että me todellakin aloitamme tämän asian kokeilemisen jo vuonna 2017. Muun muassa Tanskasta on tullut itselleni paljon yhteydenottoja ja haastattelupyyntöjä, että voisinko kertoa, millä tavalla tämä asia etenee ja mitä tämä sisältää. Ja tietysti, mikä on sitten se lopputulos, niin kokeiluhan sen sitten ratkaisee.

Siellä on 2 000 ihmistä, jotka odottavat todellakin, että kuka heistä pääsee tähän, ja ympäri Suomen valitaan. Muistettava on se, että meillä on erilaiset kulut kuitenkin ympäri Suomen, eli se summa, mikä on täällä pääkaupunkiseudulla jollekin hyvä, voi olla sitten taas Pohjois-Savossa jo paljon parempikin — se tulee ottaa huomioon, että Suomi on laaja maa ja myös taloudellinen tilanne on erilainen eri puolilla Suomea.

Hyvä, että kokeillaan. Niin kuin tuossa jo edellisessä puheessa sanoin, vuosikausia tästä on täällä eduskunnassa keskusteltu ja on väläytetty, milloin tällainen perustulokokeilu tulee. Ehkä nimi ei nyt välttämättä osu kohdalleen, mutta se kuitenkin kertoo sen, että posi-

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

tiivisesti suhtaudutaan, ja se on ehkä vähän, sanoisin kuitenkin, lempeämpi niille ihmisille, jotka ovat tämän kokeilun piirissä, kuin että me puhuisimme tällaisesta kannustinkokeilusta tai siitä, miten nyt pitkäaikaistyöttömät saataisiin sinne työelämään, koska se on täällä myös noussut esille, (Puhemies koputtaa) millä tavalla me ihmisistä puhumme ja onko se arvostavaa vai ei.

17.40 Kari Kulmala ps: Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki perustulokokeilusta sekä muutettavaksi tuloverolakia ja ennakkoerin-tälakia. Olen hyvin kriittinen koko ajatukselle.

Kuten olemme jo kuulleet, perustulokokeilu toteutettaisiin seuraavien kahden vuoden aikana. Kokeiluun valituille Kansaneläkelaitos maksaisi kokeilun aikana perustuloa 560 euroa kuukaudessa. Perustulo olisi saajalleen verovapaata tuloa, eivätkä sen määrää vähen-täisi perustulon saajan muut tulot. Se tässä esityksessä on hyvää, että tämä on kokeilu, min-kä perusteella voidaan arvioida, voidaanko perustulon avulla uudistaa sosiaaliturvaa niin, että erityisesti työn tekemiseen liittyvät kannustinloukut vähenisivät. On myös mielenkiin-toista nähdä, paljonko tämä kokeilu tulee maksamaan ja mitä se maksaisi, jos se koskisi muitakin kuin tähän kokeiluun osallistuvia henkilöitä.

Näen hyvänä, mikäli tämän kokeilun osana kaikkia tukimuotoja tarkastellaan uudel-leen. Esimerkiksi: Tänä vuonna asumistukea maksetaan verovaroista jo yli 1,7 miljardia euroa. Summa ylittää 2 miljardin rajan viimeistään vuonna 2018. Tuen saajia on noin 800 000, ja heidän määränsä kasvaa koko ajan. Tuen saajia ei pidä tietenkään syyllistää. Asumistuen tarvehan johtuu ihmisten liian pienistä tuloista ja liian korkeista asumismen-noista. Asumistuki tarkoitettiin alun perin tilapäiseksi tueksi ihmisille ja perheille, jotka olivat ajautuneet talousvaikeuksiin. Nyt se mielletään saavutetuksi eduksi, ja siitä luopu-minen olisi vaikeaa. Kovin monessa sivistysvaltiossakaan sitä ei kuitenkaan makseta.

Suomessa näin kattava asumistuki mahdollistaa asuntorakentamisen kustannusten pai-suttamisen ja ylihinnittelun sekä keinottelun maapohjalla kasvukeskuksissa, erityisesti Helsingissä, meidän kaikkien ja myös kuntapäätäjien tietoisella tuella. Asuminen on meil-le kaikille perusoikeus. Ilman asuntoa Suomen talveen kuolee. Kannattaisi kuitenkin jos-kus miettiä, tuemmeko jatkossakin tulonsiirtoa yhteiskunnalta markkinavoimille. Miksi Suomessa asumistukia saa noin 60 prosenttia vuokra-asunnossa asuvista?

Arvoisa puhemies! Suomalaisen sosiaaliturvajärjestelmän tilkkutäkkimäisyys ja moni-muotoisuus on todellinen haaste perustulon säätämiselle. Oleellista tässä esityksessä onkin se, että tämä esitetty kokeilu on ennen kaikkea juridis-hallinnollinen testi siitä, onko esi-tyksen mukainen perustulo sovitettavissa meidän sosiaali- ja työttömyysturvajärjestel-mään hallitusohjelman edellyttämässä aikataulussa. Siinä mielessä pidän tätä hallituksen esitystä hyvänä. Uskon, että näillä perusteilla perustulokokeilu hyväksytään myös Sevetti-järven baarissa.

Juuri äsken keskustelin tuossa täysistuntosalin ulkopuolella henkilön kanssa puhelimit-se, ja hän odotti, milloin tämä perustulokokeilu tulee voimaan, ja toivoi, että myös hän pääsisi tähän osalliseksi. Mutta kuten olemme tänään kuulleet, tähän valitaan noin 2 000 henkilöä, ja katsotaan, miten heidän käy. Sitten täällä on ollut keskustelua siitä, onko tämä riittävä määrä tarkalle tutkimukselle. Yhtä hyvin voidaan kysyä, kun hallituspuolueiden ja oppositiopuolueiden kannatusta kysytään, onko se riittävä määrä tieteelliselle tutkimuksel-le. Näyttäisi siltä, että perussuomalaisenkin kannatus on nousemassa tämän viimeisim-män kannatuksen mukaan.

17.44 Hannakaisa Heikkinen kesk: Arvoisa herra puhemies! Perustulokokeilu herättää intohimoja, kuten täälläkin salissa lähetekeskustelussa ollaan jo huomattu.

Tässä haluaisin, kun on vähän pitempään puheeseen mahdollisuus, kiittää vielä kerran ja olen iloinen siitä, että meillä on Kelan kaltainen laitos, jonka valmistelu tässä perustulokokeilussa on aivan keskeistä. Toki muitakin tahoja on mukana ollut, mutta Kelan resurssit ovat varmasti sillä tavoin ainutlaatuiset, että ne ovat mahdollistaneet meille sen, että näinkin lyhyessä aikataulussa ja näillä talouden reunaehdoilla meillä on mahdollisuus nyt päästä tähän vaiheeseen, että perustulokokeilua päästään aidosti kentällä toteuttamaan.

Tämä perustulokokeiluhan on osa Sipilän hallituksen Palvelut asiakaslähtöisiksi -kärkihanketta. Tämä hallitus on linjannut hallitusohjelmassaan monin tavoin, että meillä on halua kehittää myös meidän sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja niin, että olisi yhden luukun periaate, ja se sama pätee myös tähän sosiaaliturvan kehittämiseen. Tässä vuosikymmeniä rakennettua tilkkutäkkiä yritetään tämän perustulokokeilun keinoin selvittää: olisi-ko sitä tätä kautta mahdollista yksinkertaistaa.

Arvoisa puhemies! Sosiaaliturvaa yritettiin ja on yritetty aikaisemminkin yksinkertaistaa. Matti Vanhasen toisen hallituksen aikaan SATA-komitea yritti laajapohjaisesti tätä selvittää, kunnianhimoisena tavoitteena saada suomalainen sosiaaliturvajärjestelmä, silloin kun Suomi täyttää 100 vuotta, yksinkertaiseksi ja selkeämmäksi. No, me kaikki tiedämme, miten kävi: yhteistuumaisuutta ei löytynyt siihen, mihinkä suuntaan tuota järjestelmää pitäisi kehittää. Mutta siitäkin kiitokset silloiselle sosiaali- ja terveysministeri Hyssälälle, että hän oli rautainen nainen ja nyt taas Kelan roolissa, pääjohtajan roolissa, on sitten luotsannut tätä valmistelutyötä hienosti eteenpäin.

Arvoisa puhemies! Tämä on kiistatta ainutlaatuinen kokeilu, johon on ollut laajaa kiinnostusta ulkomailla, ja toisin kuin jotkut muut ajattelevat, itse olen hyvin iloinen, että Suomi on tätäkin kautta ollut maailmankartalla, että Suomi profiloituu myös sosiaaliturvan kehittämisessä maaksi, jolla on halua kokeilla ja sitä kautta löytää parempia käytänteitä. Ja kuten tiedämme, nyt on kyseessä hetki, jolloin alkaa kokeilun ensimmäinen vaihe — tästä on hyvä aloittaa. Tässä vaiheessa kohderyhmä on rajattu niin, että se kohdentuu niihin, jotka kipeimmin tarvitsevat toivoa ja kannustusta elämään. Perusideana on selvittää, lisäävätkö tuloloukun ja byrokraloukun osittainen purkaminen sekä sanktioinnista luopuminen tässä työttömän perusturvan saajien, vaikeasti työllistyvien, työssäkäyntiä. Minä en usko, että aidosti tämän asian vastustajia tästäkään salista löytyy. Ja uskon myös, että perustulolla on varmasti hyviä vaikutuksia myös muiden ryhmien kuin työttömien työnteekoon ja hyvinvointiin. Kuten tämäkin lähetekeskustelu on osoittanut, on haasteellista näin lyhyessä ajassa löytää niitä pysyviä vaihtoehtoja, pysyviä malleja siitä, mikä on hyvä, ja siksi toivonkin, että myös tulevilla hallituskoalitioilla olisi halukkuutta selvittää ja uudistaa sosiaaliturvaamme myös tämän perustulon osalta.

Arvoisa puhemies! Tämän perustulokokeilun tavoitteena on löytää keinoja työssäkäynnin lisäämiseen, ja juuri tähän kysymykseen tämä vuoden alussa alkava kokeilu hakee vastausta. Mutta tämä ehdotuksen läpikäyminen on jo osoittanut, miten monimutkainen ja moniulotteinen kokeilu on ja koko Suomen sosiaalijärjestelmä on, ja jotenkin ajattelenkin, että ylipäätensä tämän koko kokeilulakiesityksen aikaansaaminen on jo iso saavutus.

17.49 Outi Alanko-Kahiluoto vihr: Arvoisa herra puhemies! Hallitusta on ehdottomasti kiitettävä siitä, että se uskaltaa lähteä kokeilemaan perustuloa, ja tässä kiitokseni on vilpittön ja syvä. Olen ehdottomasti sitä mieltä, että huolimatta näistä puutteista, joita tähän esi-

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

tykseen sisältyy, perustulokokeilua on ehdottomasti vietävä eteenpäin. Kelan tutkimusryhmä on myös tehnyt esityksen valmistelussa erittäin hyvää työtä, mistä on erikseen kiitettävä. Kelan työryhmän esiselvitykset ovat hyödyllistä luettavaa kaikille, jotka ovat kiinnostuneita siitä, miten erilaisia byrokratia- ja kannustinloukkuja voidaan vähentää ja miten pienituloisten asemaa voidaan parantaa ja miten muuttuneeseen työelämään pitää vastata. Ne ovat erittäin hyödyllisiä, ja suosittelen kaikille niihin perehtymistä.

Pidän myös erittäin perusteltuna sitä, että tässä kokeilussa määritellään perustulokokeilun lähtökohdaksi se, että perustulon summa vastaa nykyistä käteenjäävää työmarkkinatukea ja peruspäivärahan tasoa. Se on perusteltu monesta lähtökohdasta: Ensinnäkin se vastaa esimerkiksi sitä, mitä esimerkiksi useimmissa kansalaisryhmittymien aloitteissa on esitetty perustulon tasoksi. Se on perusteltu siinä mielessä, että kaikkein hankalimmassa asemassa kuitenkin ovat juuri ne ihmiset, jotka saavat vähimmäisturvaa, ja kun perustulon suuruudeksi määritellään vähimmäisturva, niin silloin mukaan olisi seuraavissa vaiheissa helpompi ottaa muita ryhmiä, jotka saavat nimenomaan vähimmäisturvan suuruisia erilaisia etuuksia, kuten vanhempainpäivärahoja tai sairauspäivärahoja.

Mutta näiden kehujen jälkeen on todettava, että valitettavasti itse tämä hallituksen esitys on puutteellinen. Se kärsii ensinnäkin liian kapea-alaisesta ja pienestä kohderyhmästä, ja minä pidän hyvin valitettavana sitä, mitä tässä esityksessä sanotaan sivulla 7 siitä, mistä tämä rajausta johtuu hallituksen itsensä mielestä. Täällä kirjoitetaan: "Perustulokokeilun ensisijainen tavoite liittyy työllisyyteen. Kohdejoukkoon eivät tällöin kuulu sellaiset ryhmät, joiden työllisyystilanteen parantamista perustulolla ei kannata tavoitella." Tämä nyt itse asiassa paljastaa sen, että hallitus ei itse asiassa ole ymmärtänyt tätä työelämän muutosta, mistä viime vuosina on niin paljon puhuttu. Eli kaikkein eniten työelämän silppuuntumisesta ja arvaamattomuuden lisääntymisestä kärsivät sellaiset ihmiset, jotka joutuvat työllistämään itsensä itse elikkä ovat vailla vakituista työsuhdetta tai eivät ansaitse yrittäjinä riittävästi, että se riittäisi tuomaan heille riittävän toimeentulon, eli puhun nyt yksinyrittäjistä, freelancereista, itsensätyöllistäjistä ja niin edelleen. Pidän hyvin harmillisena sitä, että hallitus ei nimenomaan ymmärrä, että perustulolla autettaisiin näiden ihmisten asemaa, ja kehottaisinkin hallituksen ministereitä vielä pohdiskelemaan tätä asiaa asiantuntijoiden opastuksella.

Sitten toisekseen tämä kapea-alaisuus johtuu siitä, että rahoitus on puutteellinen, mutta se tietysti on tässä seuraavassa vaiheessa korjattavissa yksinkertaisesti budjetoimalla lisää. Nyt tässä ensimmäisessä vaiheessa toteutettu rajausta näihin Kelan päivärahaa saaviin työttömiin on sinänsä käytännöllinen ja ymmärrettävä: työmarkkinatukea ja työttömän peruspäivärahaa saavat työttömät ovat kokeilulle kaikkein halvin kohderyhmä, koska näiden ihmisten kohdalla voidaan käyttää hyväksi Kelan joka tapauksessa heille maksamaa työttömyysetuutta ja rahoittaa sitä kautta tämä kokeilu. Mutta koska hallitus ei ole itse ollut halukas budjetoimaan kokeiluun riittävästi määrärahoja, on kokeilun ulkopuolelle rajattu juuri niitä ryhmiä, joiden tilannetta perustulo myös auttaisi, ja erityisesti perustulo siis kuuluisi itsensätyöllistäjille, yrittäjille, pienyrittäjille, yksinyrittäjille, opiskelijoille ja työssä käyville pienituloisille.

Toinen tämän hallituksen esityksen keskeinen valuvirhe on veroelementin puuttuminen, ja juuri siitä syystä, ettei perustuloa veroteta tämän esityksen seurauksena progressiivisesti, seuraa se, että sitä ei voitaisi laajentaa koko maahan, elikkä se on taloudellisesti epärealistinen. Mutta jotta se olisi realistinen, sen tulisi sisältää myös veroelementti, jolloin perustulo kerättäisiin tulojen noustessa pois niiltä, jotka eivät sitä tarvitse, ja tähän

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

on se malli, jota me vihreät esimerkiksi olemme esittäneet ja jota esitettiin siinä kansalaisaloitteessa, joka viime kaudella esiteltiin tuolla Kansalaisinfossa kansanedustajille.

Herää tietysti kysymys, miksi hallitus tekee näin, no, huonon tai epätäydellisen esityksen, ja olemme kuulleet, että nämä puutteet johtuvat hallituksen asettamasta liian tiukasta aikataulusta sekä pienestä budjetista. Mutta nämä ovat molemmat seikkoja, jotka on mahdollista korjata.

Jotta kokeilusta saataisiin tilastollisesti vahvoja tuloksia, Kelan johtama tutkijaryhmä suositteli keväällä vähintään 10 000:n eri puolilla Suomea asuvan ihmisen sisällyttämistä kokeiluun. On kerrottu, että tässä aikataulussa Verohallintoa ei saatu mukaan kokeiluun ja siksi perustulokokeilussa pystytään testaamaan vain puolikasta perustulomallia. Esimerkiksi vihreiden perustulomallissa veroton perustulo yhdistetään nykyistä korkeampaan tuloverotukseen ja sillä rahoitetaan puolestaan perustulo, joka kerätään pois progressiivisesti hyvätuloisilta. Eli kun perustuloa kokeillaan nykyverotuksella — ikään kuin perustulo on veroton — ja työttömillä, testaamatta jää keskeinen kiistakapula aiemmissa perustulokeskusteluissa eli perustulossa korkeampien rajaveroasteiden vaikutus työllisyyteen. Esimerkiksi vihreiden mallissa, joka on kustannusneutraalisti toteutettavissa, kaikki alle 50 000 euroa vuodessa tienaat maksaisivat saman 41 prosentin ansiotuloveron. Kokeilussa pitäisi olla keskituloisia, jotta nähtäisiin, kannustaako tämä työn vähentämiseen tai jakamiseen. Mutta kuten sanottu, näin voidaan tehdä seuraavissa vaiheissa, kun perustuloa kokeillaan laajemmin.

Hallituksen perustulokokeilussa saadaan lähinnä selville se, onko tässä huonossa työllisyystilanteessa jotakin merkitystä sillä, ettei työttömyysturva leikkaannu lainkaan riippumatta tulojen suuruudesta. Ehdotettava kokeilukin kertoo siis jotain: jos työttömyysetuuksiin liittyvä kannustin ja byrokratialoukku poistetaan kokonaan, muuttuuko työllisyys? Viime kaudella säädettiin 300 euron suojaosa työttömyysturvaan ja asumistukeen, mikä on lisännyt osa-aikatyötä ja vähentänyt näiden ihmisten köyhyyttä, eli on jo todettu, että tällaisella suojaosan nostamisella voidaan kannustaa ihmisiä tekemään työtä. Tässähän tavallaan on kyse siitä, että nämä nykyiset suojaosat noin kaksinkertaistetaan ja katsotaan, mitä siitä sitten seuraa.

Hallituksen kokeilu voi hyvin toimia ensimmäisenä askeleena, jonka aikana rakennetaan tutkimusalustaa ja pilotoidaan kokeilua. Vihreät ehdottavat perustulokokeilun seuraavana askeleena sitä, että rahoitusta lisätään ja kokeilun aikaa pidennetään 2 vuodesta 3 vuoteen. Olennaista on tuplata kokeiluun osallistuvien suomalaisten määrä ja saada mukaan monipuolinen joukko erilaisissa tilanteissa olevia ihmisiä. Perustulo on inhimillinen, kannustava ja joustava ratkaisu muuttuvaan työelämään ja kasvaviin tuloeroihin, ja siksi se ansaitsee kunnan kokeilun. Me vihreät olemme esittäneet omassa vaihtoehtobudjetissamme kunnan kokeilun varmistavaa aikataulua ja rahoitusta. Esitimme kokeilun laajentamista 2-vuotisesta 3-vuotiseksi ja rahoitusta lisää 10 miljoonaa euroa per vuosi. Tällä lisäyksellä kokeilujoukkoa voisi kasvattaa 3 500:aan ja ottaa mukaan muun muassa itsensätyöllistäjiä ja pienituloisia palkansajia. — Kiitos.

17.59 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Perustulokokeilu on sinällään hyvä asia, ja esitystä valmistelleet tahot ovat tehneet hyvää työtä. Kiitos kuuluu heille. Mutta näillä resursseilla ja tällä otoskoolla, siis 2 000 henkilöä, ei kyllä saada selville, onko tämä asia hyvä vai huono. Kokeilun rajoittaminen tai rajaaminen ainoastaan pitkäaikais-työttömiin ei myöskään ole perustuloajattelun mukaista. Toisaalta on pakko myös kysyä,

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

onko hallituksen linja ihan selkeä, sillä useat hallituksen tänä syksynä eduskuntaan tuomat lakiesitykset vievät täysin eri suuntaan tämän kokeilun kanssa. Meillä on tälläkin hetkellä työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa useita lakiesityksiä käsittelyssä, joissa esimerkiksi pitkäaikaistyöttömien kontrollointia ja heihin kohdistuvia sanktioita lisätään.

Arvoisa puhemies! Ministeri Vehviläisen puheenvuorossaan esille tuoma kansallinen tulorekisteri on erittäin hyvä asia. Toivottavasti se toteutuu mahdollisimman pian. Odotan sitä kovasti ja olenkin ainakin edustaja Räsäsen kanssa samaa mieltä siitä, että kenties tämä kokeilu olisi kannattanut siirtää tulorekisterin käynnistymiseen, sillä reaaliaikainen tulorekisteri luo pohjan työtulojen, sosiaalietuuksien ja verotuksen yhteensovittamiselle.

18.01 Tuula Haatainen sd: Arvoisa herra puhemies! Tämä perustulokokeilu on sinänsä ajatuksena kannatettava ja hyvä, ja sitä kyllä kannattaa tutkia. Yksi tapa on tietysti tutkia sitä ihmisten käyttäytymistä, että tehdään tällainen kokeilu. Kuitenkin tämän kokeilun puute, mikä täällä salissakin on monta kertaa tullut esiin, on se, että tämä ei tutkimuksellisenä kokonaisuutena ole riittävän laaja ja riittävän hyvin resursoitu, jotta sillä voitaisiin saada sitten ihan kunnolla tietoa siitä, miten sellainen perustulo, joka tulee kaikille ihmisille, tulisi vaikuttamaan heidän käyttäytymiseensä. Ja tässä samassa yhteydessä pitäisi tietenkin myös pystyä tarkastelemaan verotuksen osuutta ja myös sitä koko kokonaisuutta lopputuloksena, että mitä kustannuksia järjestelmämuutokset aiheuttavat ja kuinka ne sitten katetaan. Eli sillä tavalla tämä antaa hyvin vajavaisen kuvan siitä, mitä itse koko perustuloajatuksella ajatellaan.

Toimeentuloturvan uudistaminenhan on välttämätöntä, ja sen uudistamiseksi pitää uskaltaa tehdä ja toimia. Aikojen saatossa sosiaaliturva ja toimeentuloturva on rakennettu eri lakien yhteyksissä, ja sitä kautta sosiaaliturvan ymmärrettävyyskin on monella tapaa heikentynyt. Samaan aikaan työelämä on muuttunut, on paljon pätkätöitä, itse itsensä työllistämisen on tullut entistä yleisemmäksi, ja näissä tilanteissa sitten syntyy niitä tilanteita, joissa sosiaaliturvan ja työn yhteensovittaminen on koetuksella. Toimeentuloturvan pitäisi olla sellainen, että se on ymmärrettävä ja selkeä ja myös sellainen, että tällaisia väliinpuotoamisia ei pääse syntymään. Mutta tällä tutkimuksella, arvoisa puhemies, en usko, että vielä lopullisia vastauksia saadaan.

18.03 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Tämä perustulo, tai jos siitä aikaisemmin on käytetty nimitystä "kansalaispalkka", on käsitteenä tietysti suomalaisessa perinteisessä luterilaisessa työmoraalissa hieman vaikea, kun ajatellaan niin, että rahaa ei voi tulla seinästä ja sen, joka ei tee työtä, ei pidä syömän leipääkään. Tämä on se perinteinen ajattelumalli, jolla tavoin Suomessa on ajateltu ja miten itsekin olen ajatellut. Mutta sitten tässä tullaan sen kysymyksen eteen, että työelämä on muuttunut, ja se tosiasia on tietyllä tavalla pakko tunnustaa, että työsuhteet ovat pirstoutuneet ja työttömyys on muuttunut sellaiseksi tilaksi, että tuskin kukaan väittää, että siitä koskaan tullaan lopullisesti pääsemään eroon tai ainakaan näkyvässä lähitulevaisuudessa. Senpä takia itsekin näen, että tällaiset kokeilut nimenomaan työttömyyden voittamiseksi ovat arvokkaita. Eli jos tällä voidaan sitä työttömyyttä alentaa, työttömiä kannustaa töihin, purkaa kannustinloukkuja, niin totta kai tämä on kannatettavaa. Mitä tässä ikinä siitä selviääkin, niin se tieto on varmasti hyödyllistä.

Perusasia on se, että Suomessa on todella mutkikas ja kallis sosiaaliturva- ja työllistämisjärjestelmä. Se sinällään työllistää jo valtavan joukon ihmisiä, kallispalkkaisia ihmisiä, siihen, että vahditaan suomalaisia työttömiä, sitä, miten he työllistyvät, miten he saavat tu-

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

kia. Erilaisia tukia on kymmenittäin. Tätä kokeilua selvitetessä jouduttiin peilaamaan kymmenien eri tukien vaikutusta näitten ihmisten toimeentuloon ja siihen, etteivät he menetä näitä tukia tähän kokeiluun joutuessaan tai lähtiessään. Sen järjestelmän purkaminen ja selvittäminen on myöskin eräs sellainen asia, mitä tämä kokeilu voi viedä eteenpäin. Siinä mielessä en yhtään ihmettele, että sosialidemokraattien suunnalta tähän tulee suurinta vastustusta, koska heidän tätä järjestelmää ovat suurelta osin rakentaneet kaikkine mutki-neen.

18.05 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! Työelämä on suuren murroksen edessä. Yhä useamman ihmisen työ ja toimeentulo koostuu pienistä palasista sieltä ja täältä. Suuri haaste meidän sosiaaliturvajärjestelmälle onkin, miten muuttaa sitä tämän työn suuren murroksen edessä.

Niin kutsuttu jakamistalous on yksi työelämän ja digitalisaation suureen murrokseen liittyvistä ilmiöistä, jotka haastavat sosiaaliturvaamme. Jakamistalous voi levitä lähes mille tahansa toimialalle, ja samalla se väistämättä järkyttää valtioiden, kuntien ja yritysten toimintaa. Ne joutuvatkin pohtimaan, miten muuttaa toimintaansa sen myötä. Haasteita aiheutuu monessa suhteessa.

Yksilön näkökulmasta niin jakamistalouden kuin muutoinkin muuttuvan työelämän suhteen ongelmallisoin on juurikin sosiaaliturva. Miten ratkaista tilanne, jossa tulot koostuvat pienistä summista sieltä täältä ilman työsuhdetta? Miten yhteiskunnan palvelut ja tulonsiirrot sopivat tähän? Jakamistaloudella itsensä elättävälle ei kerry työttömyysturvaa eikä eläketurvaa. Tarvitaan ihan uudenlaisia turvaverkkoja. Pitäisikö vaikkapa eläkekertymä irrottaa työsuhteesta, tai olisiko kansalaispalkka tai perustulo yksi ratkaisu tähän?

Arvoisa puhemies! Muuttuva työelämä uusine ilmiöineen tulee muuttamaan yhteiskuntaamme dramaattisella tavalla, halusimme tai emme. Yhteiskunnan täytyykin pysyä mukana tässä kehityksessä, ja olennaisena osana tähän liittyy sosiaaliturvajärjestelmän ennakoluuloton tarkastelu. Me sosialidemokraatitkaan emme ole rakastuneita tähän nykyiseen järjestelmäämme. On selvää, että se tarvitsee muutoksia, mutta niitä pitää tehdä harkitusti ja kunnolla miettimällä ja tutkimalla. Onkin hyvä, että hallitus on käynnistänyt myös kansallisen tulorekisterin toteuttamisen osana julkisten palveluiden digitalisoimisen kärkihaan- ketta. Reaaliaikainen tulorekisteri luo pohjan työtulojen, sosiaalietuuksien ja verotuksen yhteensovittamiselle tulevaisuudessa. Tämä luo mahdollisuuksia muun muassa sosiaaliturvan kehittämiselle tulevaisuudessa.

Hallituksen aikoma perustulon kokeiluasetelma sen sijaan on perustulon tavoitteita ajatellen vajavainen. Käytännössä nyt kokeillaan 560 euron suuruista suojaosaa työttömyysturvassa, jolla ei myöskään ole vaikutusta tuloverotukseen. Käytössä on 20 miljoonaa plus henkilöiden Kela-etuudet, ja otoskoko on 2 000 henkilöä. Näin rajatulla kokeilulla ei voida oikein saada aikaan sellaisia tuloksia, jotka voisivat olla tutkimuksellisesti merkitseviä.

Kokeilu ei torsona voi tuottaa kestäväää ja koko väestöön sovellettavaa tulosta, jonka pohjalta voisi lainsäädännössä edetä. Tällaisenaan koko väestön tasolle vietynä perustulon käyttöönotto maksaisi noin 10—15 miljardia euroa. On toki ymmärrettävää, että näin suurta summaa ei ole ollut käytössä.

Hallitus tavoittelee kokeilukulttuurin toteuttamista, mikä sinänsä voi olla ihan ok, kunhan saadaan kokemukseen perustuvaa tietoa päätöksenteon tueksi. Mutta jos kunnollista kokeiluasetelmaa ei näillä resursseilla saada aikaan, niin mitä hyötyä kokeilusta itse asiassa on? Välillä tuntuu, että kokeilu on hallitukselle itsetarkoitus. Sinänsä perustulon kokei-

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

leminen on kannatettavaa, ja arvostamme asiantuntijoita, jotka ovat asiaa valmistelleet, mutta tuntuu nyt sitten siltä, että kunnollinen kokeilu on tehty mahdottomaksi. Ja edelleenkin ihmetyttää, mikä tämän kokeilun perimmäinen tarkoitus loppujen lopuksi on.

18.09 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa herra puhemies! Muutama pohdinta vielä tähän hallituksen esitykseen.

Ensinnäkin täytyy se todeta, että varmasti jokainen meistä kannattaa sellaisia kokeiluita, joissa työttömyydestä ihmiset siirtyisivät työelämään, ja siltä osin tätä perusajattelua tästä perustulosta, että ihmisten erilaisissa elämäntilanteissa meidän sosiaaliturva ei katkeaisi eikä toisi erilaisia kannustinloukkuja, jotka sitten estäisivät erilaisiin töihin menemisen.

Mutta, arvoisa puhemies, muutama asia:

Ensinnäkin pohdiskelin tässä, kun luin hallituksen esitystä, mikä tämä kokeiluasetelma on tämän työllistämisen osalta. Kun kyse on hallituksen esityksestä ja hallituksen tekemästä tämän päivän politiikasta, niin tämä perustulokokeilu on suhteutettava hallituksen tämän päivän ja viimeaikaisiin esityksiin, joilla hallitus on tuonut useita erilaisia heikennyksiä ja kiristyksiä työttömille, ja samanaikaisesti tämän perustulokokeilun kautta se avaa kentän aivan toiseen suuntaan.

Esimerkiksi mikä on työvoimaviranomaisten rooli tässä perustulokokeilussa, ja mikä on näiden työvoimaviranomaisten rooli pitkällä juoksulla? Haemme me mahdollisesti ihan uudenlaista työvoimatoimintakenttää tai työvoimaviranomaisten toimintamuotoja, kun täällä esimerkiksi lukee: "Perustulo vaikuttaa ennen muuta työvoimaviranomaisten työskentelyyn. Perustuloa maksetaan vastikkeetta ilman, että työtön henkilö olisi velvoitettu ilmoittautumaan työ- ja elinkeinotoimistoon tai hakemaan koko-aikatyötä"?

Sitten täällä lukee myös: "Perustulon saaja voi kuitenkin kieltäytyä tai erota työllistymistä edistävästä palvelusta ja koulutuksesta ilman, että hänelle voidaan langettaa korvauksettomia määräaikoja tai karensseja. Tämä tarkoittaa myös sitä, että perustuloa saava henkilö voi kieltäytyä tarjotusta työstä ilman nykyisiä sanktioita. Perustulon saaja ei ole myöskään velvoitettu laatimaan, tarkistamaan tai noudattamaan työllistämis- tai aktivointisuunnitelmaa, eikä hänen tarvitse olla TE-toimiston tavoitettavissa."

Kun katsoo, miten hallitus tällä hetkellä toimii, se toimii juuri päinvastoin, se kiristää työttömien toimeentuloa, kiristää myös sitten työvoimaviranomaisiin olevia yhteydenpitoja ja muita vastaavia, eli nyt kysyisin myös sitä, mikä on tämän hallituksen perimmäinen tavoite tämän päivän politiikalla suhteutettuna tähän perustulokokeiluun. Nyt on tietenkin hyvä asia, että tämä asia tulee sosiaali- ja terveysvaliokuntaan ja me pääsemme aidosti pureutumaan muun muassa tähänkin kysymykseen, mutta tämä jättää monta asiaa pohdittavaksi, mitä hallitus aidosti tällä kokeilulla hakee.

18.13 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Hallitus on antanut eduskunnalle nyt hallitusohjelman mukaisen esityksen perustulokokeilusta. Sekä perustulossa että tässä kokeilussa on epäilemättä sekä hyviä että huonoja puolia. Suomalainen sosiaaliturvajärjestelmä on kieltämättä monimutkainen ja kankea. Toimiva perustulo mahdollistaisi byrokratian karsimisen ja järjestelmän yksinkertaistamisen. Työllistymisen esteeksi nousevat toisinaan kannustinloukut, jotka perustulo voisi parhaimmillaan poistaa tai ainakin niitä madaltaa. Työllisyyden edistämiseksi tuleekin tehdä kaikki voitava. Tämä perustulokokeilu on myös

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

osoitus hallituksen edistämästä kokeilukulttuurista, jonka perusteella saadaan faktatietoa lainvalmistelua varten.

Arvoisa puhemies! Ainakin osin negatiivisina puolina perustulon osalta mainittakoon toisaalta sosiaaliturvan vastikkeellisuuden häviäminen sekä se, että jos perustulo tehtäisiin tarpeeksi suureksi, elinkustannukset kattavaksi toimeentulomuodoksi, kasvaisivat samalla valtion menot merkittävästi. Tästä kokeilusta puuttuukin käytännön vaikeuksista johtuen verotuselementti, ja käytännössä perustulo edellyttäisi progression kiristämistä. Lisäksi perustulomalleissa tarvittaisiin edelleen lisätukia monille eri väestöryhmille. Perustulo ei siten välttämättä pienentäisi tarveharkintaa tai muutakaan byrokratiaa kovin merkittävästi.

Arvoisa puhemies! Kokeilukulttuurin edistäminen on sinällään hyvä asia, ja näin on myös perustulon osalta. Hallituksen esityksessä kuitenkin todetaan, että lopullisten johtopäätösten tekeminen on vaikeaa. Laajakantoisia muutoksia tuskin on siis odotettavissa ainakaan nopeasti, mutta toivottavasti tämä kokeilu tuo esille uutta tietoa, joka mahdollistaa ainakin asteittaiset parannukset sosiaaliturvajärjestelmässämme.

18.15 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Täällä on esitetty moneen suuntaan pohdintoja siitä, onko otanta riittävä. No, ensinnäkin ne, jotka yhteiskuntatieteitä ovat joutuneet lukemaan, toki tietävätkin, että riittävän otannan koko ei ole vakio vaan se vaihtelee riippuen siitä, mikä on tiedon tarve, mitä halutaan selvittää. Jos me ajattelisimme, että tässä nyt pyritään selvittämään koko väestön kattavaa perustulomallia, niin 2 000 on siihen nähden aika pieni otanta, mutta siihenhän tässä ei nyt pyritäkään. Ja minun nähdäkseni suhteessa niihin kysymyksenasetteluihin, joita tässä esityksessä on asetettu, otanta on aivan riittävä ja perusteltu.

Nyt me kokeilemme työttömyysturvan suojaosan nostoa ja sanktiouhan poistamista. Nämä ovat ne kaksi asiaa, mitkä nyt faktuaalisesti muuttuvat tietyn työttömien ryhmän kohdalla. Kysymys ei ole perustulosta, kysymys on toisenlaisesta filosofiasta työttömyysturvan taustalla, sinänsä erittäin tervetulleesta suunnanmuutoksesta suhteessa viime vuosien kehitykseen ja vielä huomispäivänkin kehitykseen, jossa hallitus toisensa jälkeen esittelee sanktioita lisäävän toimenpiteen toisensa jälkeen.

Meillä on aika paljon tutkimusta siitä, että suomalaisessa keskusteluavaruudessa ei ole lainkaan tapoja puhua työttömistä myönteiseen sävyyn. Sieltä löytyy kaksi tapaa puhua työttömistä: joko syyllistävä tapa, jossa työtön on epäilyksenalainen, häntä epäillään kontrollin puutteesta, laiskuudesta, huonoista elämäntavoista, sosiaaliturvan väärinkäyttämisestä ja vaikka mistä; tai sitten työtöntä puolustelevalle puhe, jossa pyritään osoittamaan, että työtön täyttää keskiluokkaisen, hyvän kansalaisuuden normit, vaikka nyt sitten työtön onkin. Työtön itse ei ole äänessä, työttömien oma kokemus ei ole äänessä suomalaisessa keskustelussa.

Tämä yhteiskunnallinen puhumisen tapa on ollut keskeinen syy sille, että meille on päässyt syntymään semmoinen työvoimapolitiikka, jossa tuntuu luonnolliselta asettaa sanktio toisensa jälkeen työttömän eteen ja jossa ei nähdä mitään ongelmaa siinä, että työttömyysturva muutos muutokselta muuttuu yhä monimutkaisemmaksi ja vaikeammin hallittavaksi ja johtaa siihen, että työttömän näkökulmasta sen ennakointi on äärimmäisen vaikeata.

Jos tämä kokeilu johtaa tämän ajatusrakennelman kyseenalaistamiseen tai jopa purkamiseen, niin silloin se on ehdottomasti maksanut itsensä ja tuottanut itsensä jo takaisinkin. Minä uskon vahvasti, että ihmiset, joita ei koko ajan epäillä ja tukisteta niskavilloista, saa-

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

vat huomattavasti enemmän aikaiseksi kuin ihmiset, jotka joutuvat varomaan jokaista askeltaan. Ja aika moni sosiaalipsykologi ajattelee samoin.

Se, mikä vaara tähän uudistukseen liittyy ja minkä takia tässäkin salissa on tänään niin paljon puhuttu siitä, kokeillaanko perustuloa vai eikö nyt kokeilla perustuloa, on se, että jos me saamme perustulotavoitteen näkökulmasta virheellisiä, puutteellisia tai harhaanjohtavia tuloksia tästä kokeilusta ja me miellämme tämän kokeilun perustulokokeiluksi, niin se saattaa johtaa siihen, että keskustelu perustulosta jäätyy tässä maassa vuosikausiksi ja siihen palataan vasta joskus seuraavan poliittikosukupolven myötä, sitten kun muualla maailmassa on ajat sitten kiritty meidän ohi näissä edistyksellisemmissä sosiaaliturvan ja tulonsiirtojen malleissa. Tämän takia minusta on niin oleellisen tärkeää se, että käytetään asioista niiden oikeita nimiä eikä sellaisia eufemismeja, jotka johtavat harhaan ja ehkä piilaavat sen sinänsä hyvän kokeilun käytettävyyttä.

18.20 Ville Tavio ps: Arvoisa herra puhemies! Olen varsin tyytyväinen, että perustulo etenee ja kokeilu alkaa nyt sitten tällä hallituskaudella. Perustulo on sellainen asia, jota olen itse pohtinut, ja muistan, miten kaveriporukassa ja opiskelijapolitiikassakin on käyty sitä keskustelua perustulosta tai kansalaispalkasta. Sitä sosiaaliturvauudistusta todella tarvitaan. Tässä nyt kuitenkin näkee tämän hallituksen toimeliaisuuden — toiset puhuvat, toiset tekevät, tämä hallitus on ryhtynyt toimeen. Sitä ei tietenkään voida välttää, että kaikenlaista kritiikkiä tulee. Oppositio koettaa kaikin tavoin löytää, osa löytää enemmän ja osa vähemmän, huonoa siitä, mutta kyllä tämä ihan hyvältä kokeilulta vaikuttaa.

Sosiaaliturvan tarkoitus ei ole tietenkään passivoida ihmistä vaan luoda huonossa elämäntilanteessa turvaa ja mahdollistaa ihmisarvoinen elämä ja mahdollistaa se, että ihminen siitä huonosta tilanteesta sitten nousee jaloilleen, näin siis yleisesti ottaen. Perustulo, tai miksikä sitä nyt sitten kutsutaankaan, on yksi mahdollinen malli purkaa kannustinloukuja. On siis erittäin hienoa, että hallitus siten kokeilulla edistää tämän parhaan mallin löytämistä Suomeen. Ja en minä usko, että tässä vielä tarvitsee tähän malliin ikään kuin lukkiutua, vaan tämä on kokeilu, ja varmasti siitä saadaan arvokasta tietoa. Toivon, että sitten kokeilun jälkeenkin nopeasti ja tarmolla tämä asia etenee, niin että saataisiin sitten suurempi otantaryhmä ja saataisiin tämä joskus jopa toimintaankin. Tässä kuitenkin on saatavissa säästöjä byrokratiaa karsimalla ja yksinkertaistamalla sosiaaliturvaa.

On tärkeää, että ansiotuloverotus on oikeudenmukaista tämän myötä, siis niissä tilanteissa, joissa ollaan työttömänä ja joudutaan pohtimaan sitä, otetaanko työtä vastaan. Työntekijän verotuksen tulisi siis ehdottomasti keventyä tällä mallilla, ei kasvaa. Tässä ei voi olla kyse verotuksen kasvattamisesta, vaikkakin on selvää, että joku progressio on hyvä olla, jotta saadaan tästä toimiva kombinaatio.

Mitä tässä tulisi mielestäni nyt sitten ottaa huomioon vielä, kun tämä malli laitetaan käyntiin, on ennen kaikkea se kansantaloudellinen vaikutus, jota tällä myös arvioidaan olevan sen lisäksi, mitkä nyt sitten ovat ne empiiriset havainnot siitä, kuinka hyvin nuo kokeiluun päässeet sitten verrokkiryhmänä työllistyvät. Tällähän voi näin äkkiseltään arvioida olevan vaikutusta työvoiman saatavuuteen, eli käytännössä työmarkkinat tällä kyllä kiihtyvät, varsinkin matalapalkka-aloilla, koska tähän mahdollistaa nimenomaan osa-aika- ja pätkätyön vastaanottamisen.

Toivon, että tästä kokeilusta saadaan nyt sellainen positiivinen vire tähän asiaan ja esitetään sitä kritiikkiä rakentavasti, katsotaan, miten kokeilu menee, ja sen jälkeen sitten ryhdytään jatkotoimenpiteisiin.

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

Olen erittäin tyytyväinen, että tämä kokeilu tulee.

18.25 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa rouva puhemies! Vielä kommenttina muutamiin aiempiin puheenvuoroihin:

Mitä tulee työllisyyteen, niin hallituksella on perimmäinen tavoite työttömyyden vähentäminen ja työllisyyden lisääminen, ei sen mutkikkaampaa. Tämä kokeilu tässä ei ole millään tavalla erityisesti sidoksissa muihin työllistämistoimiin ja niiden tehostamistoimiin, vaan kokeilussa selvitetään, miten perustulomalli toimii, ja sen ohella jatketaan muita toimia sivussa, kunnes kenties joskus järjestelmä muuttuu. Ei näillä asioilla ole suoraa yhteyttä.

En malta olla ottamatta esiin edustaja Joona Räsäsen aiempaa puheenvuoroa, jossa hän epäili, että työkaveri siellä sorvin ääressä saattaisi olla kateellinen viereen työllistyvälle kokeiluun osallistuvalla henkilölle. Toivottavasti tämä puheenvuoro nyt ei ollut aivan vakavissaan loppuun asti mietitty. Tätäkö on nykypäivän työväen solidaarisuus? Oltaisiin kateellisia kokeiluun pääsevälle työkaverille, kun kuitenkin samaan aikaan viereen tempputyöllistetään 9 euron palkalla ihmisiä. Eikö tämä hallituksen keino siis olekin paljon parempi kuin SDP:n vanhanaikainen työllisyyden hoito?

Arvoisa puhemies! Edustaja Savio toi esiin hyvin sen ongelman, että perustulo välttämättä ei tarkoita kaikkien tukien poistumista. Tämä kannattaakin huomioida tämän kokeilun mittaan ja kerätä tietoa siitä, mitä tukia kenties poistuu ja mitä ei voida poistaa, ja ottaa niistä havainnoista oppia.

Myös edustaja Juvonen toi aiemmin esiin elämisen kustannusten erilaiset mittasuhteet ympäri maata. Nehän ovat hyvinkin erilaiset eri puolilla maata, pääkaupunkiseudulla kuin vaikka Kainuussa tai Etelä-Karjalassa, ja kokeilun kuluessa onkin syytä seurata tämän asian vaikutusta perustulon määrän kannalta. Onhan niinkin, että työttömän mahdollisuudet työllistyä eri puolilla maata ovat hyvin erilaiset.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, valtiovainvaliokunnan ja työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on annettava lausunto.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahetuuksista annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 216/2016 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan.

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

Keskustelu

18.27 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sairausvakuutuslakia ja Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annettua lakia. Esityksen mukaan sairauspäivärahan ja kuntoutusrahan määrän laskusääntöä muutettaisiin. Osatyökykyisten työllistymisen edistämiseksi ja kuntoutuksen toteutumisen turvaamiseksi nuoren kuntoutusrahan ja ammatillisessa kuntoutuksessa olevan kuntoutusrahan vähimmäismäärä korotettaisiin takuueläkkeen tasolle. Esityksessä ehdotetaan lisäksi, että lakimuutosta sairaanhoitokorvauksen maksamisesta julkisissa tiloissa annetusta yksityisestä terveydenhuollon palvelusta jatkettaisiin vuoden 2018 loppuun.

Arvoisa puhemies! Pääministeri Juha Sipilän hallituksen ohjelman mukaan sosiaaliturvajärjestelmää selkeytetään osatyökykyisten työllistymistä kannustavaksi ja edistäväksi. Esityksen tavoitteena on tukea ja kannustaa osatyökykyisiä nuoria ja työelämään kiinnittymättömiä osatyökykyisiä aikuisia ammatilliseen kuntoutumiseen, opiskeluun ja työllistymiseen sekä ehkäistä työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisiä. Nuoren kuntoutusrahan ja ammatillisessa kuntoutuksessa olevan kuntoutusrahan vähimmäismäärän tasokorotuksen arvioidaan lisäävän kuntoutustarpeessa olevien nuorten ja työelämään kiinnittymättömien aikuisten hakeutumista koulutukseen ja muuhun ammatilliseen kuntoutukseen, mikä parantaa heidän mahdollisuuksiaan työllistyä avoimille työmarkkinoille.

Eli tämä hallituksen esitys näkee osatyökykyiset, näkee nuoret ja sen tarpeen, mikä heillä on, jotta he pääsevät eteenpäin muun muassa opinnoissaan. Hyvin kannatettava ja hyvä hallituksen esitys.

18.29 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa herra puhemies! On todella harmillista, että ministeri ei ole paikalla täällä, kun meillä on monia sosiaali- ja terveysasioita täällä lähetekeskustelussa — olisi hyvä, että hän olisi kuulemassa meidän erilaisia ajatuksia ja näkemyksiä asioista. Että on sinällään tosi harmi.

Arvoisa herra puhemies! Tämän lakiesityksen tavoitteena on, että sairauspäivärahan ja kuntoutusrahan määrän laskusääntöä muutetaan siten, että nykyiseen 30 000 euron vuosityötulon rajaan asti ne määräytyvät 70 prosentin mukaan ja sen ylittävältä osalta 20 prosentin mukaan. Tämä koskee myös osasairauspäivärahaa mutta ei koske vanhempainpäivärahaa. Päivärahaa maksettaisiin tähän 30 000 euron vuosityötulon rajaan asti 70 prosenttia verotuksessa todettujen työtulojen kolmassadasosasta. Tulorajan ylittävästä osasta päivärahaa kertyisi 20 prosenttia ilman kattoa.

Sairauspäivärahan ja kuntoutusrahan tulorajan ja korvausasteen muutoksen säästövaikutukseksi arvioidaan 25 miljoonaa euroa vuositasolla ja 18 miljoonaa euroa vuonna 2017. Säästö ei kohdistu valtion menoihin, se alentaa työnantajien sairausvakuutusmaksua sekä palkansaaajien ja yrittäjien päivärahamaksua. Tällä esityksellä parannetaan osatyökykyisten nuorten asemaa: muun muassa kuntoutusraha on mahdollista myöntää myös yleissivistävän peruskoulutuksen ajalle, ja Kelalle tulee velvoite selvittää nuoren kuntoutusraha-hakemuksen yhteydessä hakijan oikeus ammatillisena kuntoutuksena myönnettäviin korvauksiin koulutarvikkeista ja matkakustannuksista.

Arvoisa herra puhemies! Tässä on hyvää, mutta täällä on myös kriittistä asiaa. Hallitus leikkaa nyt jälleen ansiosidonnaisesta sairausvakuutuksesta. Leikkauksia on ollut useita, ja sairausvakuutuksen kokonaisuus on ollut jo vaikeasti hahmotettava. Meidän tulee huoma-

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

ta, että ansiosidonnaiset päivärahat rahoitetaan työnantajien ja työntekijöiden maksuilla, joten säästö ei kohdistu valtiolle. Nyt esitettävä leikkaus kohdistuu jälleen sairaus- ja kuntoutuspäivärahoihin, joita jo tämän vuoden alusta leikattiin niin, että 70 prosentin korvaustason oikeuttavan vuosityötulon ylärajaa alennettiin ja tämän jälkeistä karttumaprosenttia laskettiin 35 prosenttiin. Ylempi tuloaraja, 56 000, jätettiin ennalleen, alempi leikkaus kohdistui kohtuuttomasti keskituloisiin palkansaajiin.

Arvoisa herra puhemies! Suurena huolena tässä on se, että meidän tavoitteenamme pitäisi olla, että ihmiset pyrkivät ensiksi olemaan sairauspäivärahoilla, mutta tämä hallituksen esitys toimii juuri päinvastoin. Säästövaikutusten kohdentuminen kuntoutusrahaan voi vaikuttaa kuntoutuksen kannustavuuteen. Leikkaukset ovat johtaneet siihen, että työkyvyttömyyseläke on yhä useammin parempi kuin sairauspäiväraha. Sairauspäivärahan tason alentaminen lisää myös paineita ensisijaisuussäännösten tarkistamiselle, ja tämä ei ole millään tavalla perusteltavissa.

18.33 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Hyvää tässä lakiesityksessä on se, että nuorten kuntoutukseen tulee parannuksia. Toivotaan, että nämä kuntoutusta tarvitsevat nuoret tavoitetaan mahdollisimman hyvissä ajoin. Mutta huonoa tässä on se, että hallitus leikkaa jälleen ansiosidonnaista sairausvakuutusta. Leikkaus kohdistuu sairaus- ja kuntoutuspäivärahoihin, joita jo tämän vuoden alussa on aiemminkin leikattu, ja kuten edustaja Kiljunen sanoi, on riski, että kuntoutusrahan heikennykset heikentävät myöskin halukkuutta kuntoutukseen. Työkyvyttömyyseläke on yhä useammin parempi kuin kuntoutuspäiväraha, ja tämä on kyllä huono suuntaus. Onkin vaikea ymmärtää, miksi tämä muutos tehdään, sillä vaikutuksia valtiontalouteen ei ole, mutta negatiiviset vaikutukset yksittäisille kansalaisille voivat olla huomattavan suuria. Kuntoutuksen pitäisi olla aina houkuttelevin vaihtoehto, ei suinkaan työkyvyttömyyseläke.

18.34 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! On kovin ikävää, että hallitus leikkaa jälleen ansiosidonnaisesta sairausvakuutuksesta. Leikkauksia on ollut useita, ja sairausvakuutuksen kokonaisuus on jo vaikeasti hahmotettava. Nyt esitettävä leikkaus kohdistuu jälleen sairaus- ja kuntoutuspäivärahoihin, joita jo tämän vuoden alusta leikattiin. Aiempi leikkaus kohdistui kohtuuttomasti keskituloisiin palkansaajiin. Toteutuessaan nämä sairauspäivärahojen ja kuntoutusrahojen leikkaukset vaikeuttavat palkansaajien toimeentuloa ja kohdentuvat eri tavoin eri tuloluokkiin. Lisäksi niiden vaikutukset valtiontalouden säästöihin ovat olemattomat. Senkin takia tuntuu ihan hölmöltä, että tällaisia esityksiä tehdään. Päivärahojen määräytymisen tuloarajojen ja korvausasteen alentaminen heikentää myös Kansaneläkelaitoksen kuntoutuksen kannustavuutta. Tätä hallituksen esitystä onkin vaikea hyväksyä. Toki on hyvä, että nuorten kuntoutuksen parantamiseen tehdään nyt parannuksia, ja siitä kiitos hallitukselle. On aina hyvä, että nuorista pidetään huolta.

18.35 Hannakaisa Heikkinen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tässä hallituksen esityksessä osatyökykyisten työllistymisen edistämiseksi ja kuntoutuksen toteutumisen turvaamiseksi nuoren kuntoutusrahan ja ammatillisessa kuntoutuksessa olevan koulutusrahan vähimmäismäärä korotetaan takuueläkkeen tasolle. Nuoren kuntoutusrahan tarkoituksena on kannustaa osatyökykyisiä ja vammaisia nuoria opiskelemaan ja pyrkimään työelämään, ja nuoren kuntoutusraha on alle 20-vuotiaalle työkyvyttömyyseläkkeeseen nähden aina ensi-

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

sijainen. Työkyvyttömyyseläke voidaan myöntää alle 20-vuotiaalle vasta, kun hänen mahdollisuutensa ammatilliseen kuntoutukseen on selvitetty.

Arvoisa puhemies! On todella tärkeää, että yhteiskunnassa laajasti keskitytään osatyökykyisyydessä miettimään niitä voimavaroja, mitä ihmisellä on. On todella tärkeää, että työkyvyttömyyseläke ei kenellekään nuorelle ole automaatio ja se helpoin tie saada perustoimeentulo, koska työ on meille kaikille todella iso osa meidän identiteettiämme, tärkeä osa itsetunnon muodostumisessa ja ennen kaikkea valtavan tärkeä asia, jotta emme syrjäydy yhteiskunnasta ja tästä normaalielämästä.

18.36 Tuula Haatainen sd: Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä tämä nuoria koskeva osuus on hyvä, koska siinä nuorten kuntoutukseen kohdistuu nyt parannuksia. Tietysti on sanottava, että sillä, mikä tulee olemaan meillä palvelujärjestelmä sosiaali- ja terveydenhuollossa, on erittäin suuri merkitys siinä, miten saadaan ajoissa kuntoutuksen piiriin ne nuoret, joilla on joku sairaus tai vamma, joka aiheuttaa sen, että helposti syrjäytyy työmarkkinoilta.

Mutta se heikennys, mikä tässä nyt tapahtuu, on sarjassa näitä aiempia leikkauksia. Ansiosidonnaisen sairausvakuutuksen ja nyt kuntoutuspäivärahojen osalta ollaan jälleen nirhaamassa, leikkaamassa, milloin mistäkin kohdasta otetaan. Alkaa pikkuhiljaa hämärtyä se, mikä on ansiosidonnaisen sairauspäivärahan ja kuntoutusrahojen merkitys. Nehän ovat erittäin tärkeitä, kannustavia elementtejä siihen, että pystytään ihmiset saamaan takaisin työkykyisiksi ja että se tulotaso ei romahda sillä tavalla, että se sitten suistaa yksilöt ja perheet jopa toimeentulotuen piiriin.

Tässähän nyt tehdään eri tulotasoilla tämmöisiä ratkaisuja, jotka ovat, täytyy sanoa, aika vaikeita ihmisten edes seurata, mutta tosiasia on se, että keskituloisten ihmisten etuisuudet, ansiosidonnaiset päivärahat keskituloisilla palkansaajilla, nyt sitten heikkenevät. Aiemmin on täällä kovasti hallituksenkin taholta puolustettu sitä, että leikkauksia kohdennetaan niin, että ne osuvat suurituloisiin, mutta tässä leikkaus ei kyllä todellakaan osu nyt näihin sileäkätisiin, vaan näyttää leikkaus kohdistuvan keskituloisiin palkansaajiin, ja tällä tiellä ei minun mielestäni voi pitkälle jatkaa.

18.38 Outi Alanko-Kahiluoto vihr: Arvoisa puhemies! Edustaja Haatainen piti erittäin hyvän puheenvuoron. Se huolettaa todellakin minua, että hallitus tuo joka viikko sellaisia esityksiä, jotka leikkaavat joko pienituloisilta tai sitten keskituloisilta, mutta minkäänlaisia tämmöistä kokonaisvaikutusten arviointia ei tuoda. Se on hyvin raskauttavaa, kun puhutaan näistä sosiaalietuuksista tai erilaisista etuuksista, jotka kohdistuvat siihen, että ihmiset voivat pitää terveyttään yllä. On hyvin ikävää, että näitä kokonaisarviointeja ei tehdä. Se olisi erittäin välttämätöntä, ja kannustaisin hallitusta siihen, että edes tässä puoliväliriihen paikkeilla tekisitte sellaisen arvioinnin, jossa käydään kaikki nämä leikkaukset ja nirhaukset läpi.

On todettava, että nimenomaanhan se, että parannetaan osatyökykyisten mahdollisuutta tehdä töitä tai kuntoutua, on se, mitä pitäisi tehdä, ja siitä kiitos. Mutta ongelma on se, että vasen käsi ei tiedä, mitä oikea tekee, elikkä samaan aikaan hallitus esimerkiksi ensi vuonna leikkaa ammatillisesta koulutuksesta niin paljon, että uhkana on se, että 18 000 nuorta on sitten seuraavassa yhteishaussa pois koulutuksen piiristä. Ja se tarkoittaa nimenomaan niitä nuoria, joilla on niin heikko keskiarvo, että he eivät pääse ammatilliseen koulutuk-

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

seen. He ovat nopeasti niitä nuoria, joita sitten uhkaa syrjäytyminen, eivätkä he kohta enää ole työkykyisiä. Minusta meillä ei yhteiskuntana ole tähän varaa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi toimeentulotuesta annetun lain ja toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta annetun lain sekä eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 217/2016 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu

18.40 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Tässä on taas hyvä esimerkki siitä, kuinka moneen kertaan paikattuja järjestelmiä on hyvin vaikea uudistaa niin, ettei samalla revittäisi lisää reikiä. Ja vaikka minä periaatteessa suhtaudun oikein positiivisesti siihen, että toimeentulotuen perusosan myöntäminen siirtyy Kelaan, niin tähän edelleen liittyy useita sellaisia avoimia kysymysmerkkejä, joihin pitää suhtautua erittäin vakavasti.

Tässä lakiesityksessä kiinnitetään huomiota siihen perusratkaisuun, joka on tehty, että kaikki toimeentulohakemukset menisivät ensin Kelaan ja sitten täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen osalta, joita jatkossakin haettaisiin kunnista, ne ikään kuin lähetettäisiin Kelasta sitten sinne eteenpäin. On huomattu, että kaikissa yhteyksissä tämä ei toimi, koska Kelassa eletään virka-ajassa ja toimeentulotukea joudutaan joskus myöntämään kiireellisenä, vaikkapa jopa keskellä yötä.

On ansiokasta, että tämä on huomattu, mutta minä haluaisin tuoda esille myös sellaiset tilanteet, joihinkä tässä esityksessä ei vielä puututa ja joissa myös tämä perusratkaisu on erittäin ongelmallinen. Nimittäin silloin, kun henkilö on tilanteessa, jossa hän tietää jo etukäteen, että tarvetta perustoimeentulotuella ei ole vaan ainoastaan ehkäisevälle tai täydentävälle toimeentulotuella, näissäkin tilanteissa me siis pyöräytämme paperit kokonaisuudessaan ensin Kelan kautta ennen kuin ne tulevat sinne kuntiin käsittelyyn, mikä lisää merkittävästi niitä portaita ja hidastaa asian käsittelyä luonnollisesti. Tällainen tilanne, jossa tiedetään aivan varmasti, että perustoimeentulotuella ei ole tarvetta, on esimerkiksi hautauskuluihin haetun toimeentulotuen osalta. Henkilö, joka on jo edesmennyt, todennäköisesti ei ruokarahaa tule tarvitsemaan, sen me tiedämme, ja siitä huolimatta hautauskuluihin haettavaa täydentävää toimeentulotukea pitäisi hakea ensin toimittamalla asiakirjat Kelaan — mikäli minä tämän suunnitelman olen nyt oikein ymmärtänyt.

Minun mielestäni on positiivista ja hienoa, että tässä nyt käsillä olevassa esityksessä pyritään purkamaan sellainen mekanismi, että ihmisen paperit siirtyisivät kuntiin ikään kuin automaattisesti silloinkin, kun henkilö ei halua toimeentulotukitarvettaan kunnissa käsitel-

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

tävän eikä ole ilmaissut haluaan ehkäisevän taikka täydentävän toimeentulotuen hakemiseen. Meillä on paljon pieniä kuntia ja voi hyvin olla tilanteita, joissa ihminen ei halua esimerkiksi oman kuntansa viranomaisten tietoon omaa taloudellista tilannettaan tai jostakin muusta syystä ei halua sitä rahaa, mikä sieltä mahdollisesti olisi saatavissa. Ihmisten autonomian kunnioittaminen silloinkin, kun he ovat toimeentulotukiasiakkaita, on pelkästään positiivinen asia ja ansio tälle hallituksen esitykselle.

Samassa yhteydessä on kuitenkin pohdittava, miten ratkaistaan sitten se, että ihmiset ylipäätään ovat tietoisia siitä, että heillä olisi oikeus ehkäisevään tai täydentävään toimeentulotukeen, jos sitä haetaan kokonaan eri instanssista kuin mistä he ovat tottuneet perustoimeentulotukea hakemaan ja jos tässä instanssissa ei ole resursseja samanlaiseen sosiaaliohjaukseen, joka perinteisesti on yritetty pitää osana toimeentulotuen myöntämisprosessia kunnissa. No, okei, sähköisen menettelyn yleistymisen myötä on mahdollista hakea toimeentulotukea monessa kunnassa niin, ettei tapaa ketään sosiaalialan ammattilaista. Mutta useimmissa pyritään kuitenkin siihen, että siellä on edes joku, joka tsekkaa myös sitä kokonaistilannetta. Ja tähän ainakaan toistaiseksi Kelan suunnitelmat eivät anna vastausta.

Tämä uudistus ei myöskään ratkaise niitä kaikkein pahimpia toimeentulotukeen liittyviä ongelmia, jotka liittyvät siihen byrokratiaviidakkoon, mitä toimeentulotuen hakeminen edellyttää. Minä itse tein tänään toisen itseoikaispyynnön samasta päätöksestä, jossa henkilöltä oli evätty toimeentulotuki sen takia, että virkailija oli tilinauhasta lukenut miinukset plussaksi: henkilöllä oli tili tonnin miinuksella, ja hän oli katsonut, että täällähän on tonni rahaa, ja mätkäissyt kieltävän päätöksen. Ja näitä on paljon, näitä on tosi paljon. Hakemukset ovat pitkiä, ne saattavat olla kymmeniä sivuja, ja siitä huolimatta se turva, että sinä saat sieltä sitten asiasi hoidettua oikein ja sen perusturvasi ulos, ei ole mitenkään varma.

Tästä johtuen minuun ovat aika paljon ottaneet hätäntyneet ihmiset yhteyttä, että mites nyt käy, kun Kelaan siirtyy, mitä tapahtuu. Sitten minä koetan soitella Kelan viranomaisille, että tietääkö joku jotain, ja kukaan ei tiedä yhtään mitään, ja tässä on enää pari kuukautta muutokseen aikaa. Ihmisten huoli on täysin perusteltua, koska useimmat heistä ovat kantapään kautta kokeneet sen, että asiat voivat mennä pahasti pieleen. He voivat jäädä ilman tukea, tai tuki, niin kuin tässä tapauksessa, jota minä tänään käsittelin, voi venyä viikkoja siitä, mitä alun perin oli odottanut, ja sitten on ilman rahaa sen ajan. Sen takia tämä tiedotus ulospäin pitäisi saada myös toimimaan. Minä ainakin toivon, että siellä Kelassa sisäisesti ovat speksit jo kunnossa.

Toinen keskeinen iso ongelma, joka liittyy toimeentulotukeen, on se, että kunnissa myönnettäviin harkinnanvaraisiin eriin liittyy hyvin voimakas säästöpainne, ja tämä on ollut ongelma meillä koko toimeentulotukijärjestelmässä jo niin kauan kuin minä olen sen kanssa ollut tekemisissä jollakin lailla eli ainakin 90-luvun alusta alkaen. Sosiaalityöntekijät ovat katkeria siitä, että tilanteissa, joissa he näkevät selvästi, että perheiden taikka yksilöiden asemaa voitaisiin auttaa pienillä rahasummilla, pienillä harkinnanvaraisilla tuilla, tätä ei kuitenkaan voida tehdä sen takia, että ohjeistukset kunnan taloudenhoidon puolelta ovat niin tiukkoja, että harkinnanvaraisiin ei ole varaa. Se meidän täytyy ratkaista — jos ei tässä yhteydessä, niin sitten jossakin muussa.

18.48 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin tämän hallituksen esityksen pohjalta ihmisellä on mahdollisuus hakea Kelasta perustoimeentulotuki, ja sen jälkeen

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

tämä täydentävä ja harkinnanvarainen toimeentulotuki haetaan Kelasta. Tämä problematiikka, joka liittyy Kelaan, on aivan aito, niin kuin edustaja Kontula toi esille äsken.

Ensinnäkin, Kelassa tilanne on sellainen, että jatkossa nämä päätökset tullaan tekemään keskitetysti muutamissa toimipisteissä, minkä seurauksena se kunnissa oleva aito tieto väestöpohjasta ja alueesta jää käytännössä saamatta. Se käytännössä voi tehdä sen riskin, että meille syntyy tilanne, jossa ihmiset hakevat perustoimeentulotukea ja heidän elämäntilannettaan ei tunnisteta Kelassa ja silloin joko syrjäytymisen riski tai työttömyys tai mielenterveysongelmat tai muut ongelmat jäävät tunnistamatta. Sen takia Kelassa täytyy nyt sitten vahvasti myös kehittää niitä tunnistimia, joilla tunnistetaan nämä erilaisessa elämäntilanteessa olevat ihmiset, jotta meille ei sitten tämän perustoimeentulotuen takia jää jonnekin pimentoon ihmisiä, jotka eivät saa sitä palvelua, sosiaalipalvelua, mihin he olisivat oikeutettuja ja mihin heillä olisi tarvetta.

Toinen asia, mikä Kelan kohdalta on myös ehdottoman tärkeää, on se, että — aivan kuten täällä sanottiin — nämä Kelan hakemukset ja toimeentulotukihakemukset ovat erittäin monimutkaisia, monisivuisia ja niitten täyttäminen ei ole mitenkään yksiselitteistä ja selvää. Ja tästä syystä myös näihin hakemuksiin liittyvä ohjaus, neuvonta pitää turvata joko Kelan paikallistoimistoissa tai sitten muualla. (Puhemies koputtaa) — Puhemies, tulenko jatkamaan?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustaja voisi siirtyä puhujapöytäntöön. (Puhuja siirtyi puhujakorokkeelle)

Muutama asia vielä.

Nyt on ehdottoman tärkeää, että Kela lähtee kehittämään sisällöllisesti erilaisia tunnistelementtejä, joilla se pystyy löytämään sitten ne ihmiset, joilla on riski syrjäytyä yhteiskunnan ulkopuolelle. Näitä ovat muun muassa pitkäaikaistyöttömät nuoret, ja sitten jos on mielenterveysongelmia, päihdeongelmia tai on sellainen elämäntilanne, että ei yksinkertaisesti pysty itse puhumaan niistä asioista, silloin pysyy tavallaan tämän perustoimeentulotuen rattaissa eikä sitten saa niitä tarvittavia muita palveluja, joita kunnissa on tähän mennessä pystytty kuitenkin monessa tilanteessa antamaan. Tämä edellyttää myös sitten, kun henkilö hakee täydentävää tai harkinnanvaraista toimeentulotukea, kunnan ja Kelan erittäin hyvää yhteistyötä. Ja se ei saa tarkoittaa sitä, että se yhteistyö on ainoastaan siellä, missä tämä perustoimeentulotukihakemus käytännössä tehdään, vaan että meillä myös paikallistasolla Kela kehittää ohjeistusta, neuvontaa niitten palveluiden saamiseen, että ihminen saa myös sosiaalipalvelun piiristä ne kaikki tarvittavat palvelut, mihin hänellä on oikeus.

Toinen asia, mikä Kelalle tulee — tässä tulee Kelalle paljon vaatimuksia — on se, että Kelassa pitää myös lähteä kehittämään sosiaalityön osaamista, joka on vähän toisentyypistä osaamista kuin sosiaaliturvaan liittyvä osaaminen, eli nimenomaan sosiaalipalveluihin liittyvää ohjausta, neuvontaa. Sitä kautta Kelan pitää myös tunnistaa siellä omalla alueella oleva sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden verkosto ja sitä kautta myös osata ohjata ihmiset oikeitten palveluitten pariin.

Olen itse tehnyt toimeentulotukityötä noin 15—18 vuotta ja olen suhtautunut hyvin kriittisesti tähän toimeentulotuen perusosan siirtoon Kelaan, mutta haluan nyt sitten kuitenkin uskoa siihen, että nämä järjestelmät kehittyvät ja Kela kehittyä ja sitten ne tunnistearvot kehittyvät sellaisiksi, että meidän yhteiskunnassa nämä kaikkein riskialtteimmat

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

ihmiset eivät syrjäydy meidän yhteiskunnan ulkopuolelle tämän toimeentulotukijärjestelmän takia.

18.53 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! On hyvä, että tämä viime kaudella valmisteltu perustoimeentulotuen maksatus Kelalle nyt toteutuu. Kelalla on muutokseen hyvin valmistauduttu, ja siirto varmaankin sujuu hyvin. Näin olemme valiokunnassa kuulleet.

Asiakkaiden tavoittamiseen ja tukemiseen pitää todellakin kehittää nyt uusia keinoja, koska näitä täydentävää ja ehkäisevää toimeentulotukea koskevia toimintatapoja pitäisi uudistaa, jotta tuki toimii aiempaa paremmin sosiaalityön välineenä. Nyt kun asiakkaan itsemääräämisoikeus ja asiakkaan asema vahvistuu ja valinnanvapauskin lisääntyy sen suhteen, haluaako asiakas sitten hakea täydentävää tai ehkäisevää toimeentulotukea, niin nimenomaan heikompien asiakasryhmien osalta tämä on riski, ja sen takia on tärkeää, että kehitetään noita uusia toimintatapoja. Täytyy kuitenkin muistaa, että kunnilla on jatkossakin tärkeä rooli tosiaankin tässä täydentävässä ja ehkäisevässä toimeentulotuessa. Siinä mielessä onkin hyvä, että nyt sosiaalityöntekijöiden voimavaroja sitten vapautuu tähän oikeaan sosiaalityön tekemiseen, pois tästä pelkästä rahan myöntämisestä.

18.54 Outi Alanko-Kahiluoto vihr: Arvoisa herra puhemies! Tämä perustoimeentulotuen siirto Kelan maksettavaksi on asia, jota itsekin olen pitkään ajanut, ja pidän sitä sinänsä erittäin hyvänä asiana, koska se helpottaa niiden ihmisten asemaa, jotka ovat oikeutettuja toimeentulotuen perusosaan, jotka saavat jotakin etuutta Kelan kautta mutta jotka eivät osaa sitä toimeentulotukea itse syystä tai toisesta hakea. Näiden ihmisten asema nyt tämän lakiesityksen myötä helpottuu. Kiitän hallitusta lämpimästi siitä, että viette eteenpäin tämän asian, jota mekin olemme viime vaalikaudella olleet pontevasti ajamassa.

Mutta on aivan selvää, että kun Suomessa sosiaaliturvajärjestelmä on monimutkainen, niin maailma ei tällä lakiesityksellä todellakaan tule valmiiksi sen vuoksi, että toimeentulotuki liittyy hyvin läheisesti esimerkiksi siihen, kuinka ja mistä ja kuinka paljon asumistukea maksetaan. Eli kun Kelan yleinen asumistuki ei useinkaan riitä todellisen vuokran maksamiseen, niin ihmiset joutuvat hakemaan sosiaalitoimistosta elikkä sieltä kunnasta sitä asumistuen loppuosaa, ja kun mitään subjektiivista oikeutta ei ole siihen, että henkilö saisi koko sen jäljelle jäävän vuokran osan sieltä toimeentulotuesta, niin se, mikä tässä kohtaa pitäisi ehdottomasti varmistaa, on se, että kansalaisia ei jatkossa kohdella hyvin eri-arvoisella tavalla tässä toimeentulotuen kautta maksetussa asumistuessa riippuen siitä, missäpäin Suomea he asuvat. Peräisin sitä, että käytäisiin julkista keskustelua siitä, mikä on asumistuen suuruus missäkin ja millä perusteella se kunnan kautta maksettava osuus jatkossa määräytyy. Viittaan esimerkiksi siihen keskusteluun, että Kelan väistytävä pääjohtaja Hyssälä on esittänyt julkisuudessa, (Puhemies koputtaa) että jatkossa puolet asumistuen kustannuksista siirtyisi kuntien maksettavaksi. Tämä on erittäin iso periaatteellinen keskustelu, erittäin suuri köyhyyskeskustelu. (Puhemies koputtaa) Siitä pitäisi ehdottomasti käydä julkista keskustelua.

18.57 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Tämän hallituksen esityksen mukaan perustoimeentulotuen myöntäminen ja maksaminen siirretään Kansaneläkelaitoksen hoitettavaksi, ja tästäkin asiasta on eduskunnassa puhuttu hyvin hyvin pitkään. Eli jatkossa Kela on järjestämisvastuussa perustoimeentulotuesta. Kela vastaa kaikista perustoimeen-

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

tulotukeen liittyvistä toimeenpanoon, neuvontaan ja harkintavaltaan liittyvistä tehtävistä. Kunta on järjestämisvastuussa täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen myöntämisestä sekä perusosan alentamisen yhteydessä tehtävästä suunnitelmasta. Tämän lakiesityksen tavoitteena ei ole muuttaa toimeentulotuen tasoa eikä tuen myöntämisperusteita.

Täällä, edustaja Kontula, kerroitte olleenne Kelaan yhteydessä ja pohdittu sitä, onko kaikki valmista tälle suurelle muutokselle. Kelan toimintakertomuksessa kerrotaan ja myös sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuksessa meille on usein kerrottu, että Kelassa on ollut Toimeentulotuki 2017 -hanke jo vuoden 2014 syksystä asti ja se on edennyt aikataulussa. Siellä on tehty kovasti työtä sen eteen, että tämä muutos olisi sujuva, ja myös Kela omilla sivuillaan tiedottaa, että edelleen on myös sähköinen palvelu ja asiakkaiden palvelussa myös puhelinpalveluja. He myös kertovat, että hyvissä ajoin tiedotetaan sitten asiakkaille näistä mahdollisista muutoksista. Mutta eihän koskaan kaikki välttämättä niin helposti tapahdu, eli varmasti on se tiedottaminen ja ohjeistaminen ja neuvominen edelleen tärkeää, ja sitten pitää muistaa, että kaikilla ei ole mahdollisuutta siihen sähköiseen asiointiin. Ehkä tämä on myös sellainen asia, josta myös on puhuttu, että kuinka vaikea on sitä toimeentulotukea loppujen lopuksi hakea, että olisiko tämä hieman matalampi kynnys hakea.

2013 oli 247 000 taloutta ja niistä 93 prosenttia perustoimeentulotuen piirissä, eli siinä mielessä hyvin tärkeä asia. Hienoa, että se on edennyt.

18.59 Hannakaisa Heikkinen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tällä hallituksen esityksellä on siis tarkoitus täydentää jo aiemmin hyväksyttyä lainsäädäntöä, jonka perusteella perustoimeentulotuen myöntäminen ja maksaminen siirtyy Kelalle, ja sitten lisäksi tähän sisältyi joitakin kokonaan uusia säännöksiä.

Mutta oikeastaan, arvoisa puhemies, pyysin tämän puheenvuoron siksi, koska ilolla kuuntelin edustaja Kiljusen asiantuntevaa huolta, jonka me kaikki jaamme, siitä, että aidosti sitten, kun tämä perustoimeentulotuen myöntö siirtyy Kelalle, siellä pystytään nykyistä paremmin, kattavammin ja koko Suomessa yhtenäisesti ja laadukkaasti luomaan sellaiset käytänteet, että me tunnistamme erityisriskissä olevat ihmisryhmät — ja nuoret pitkäaikaistyöttömät ovat todellakin tällainen ihmisryhmä — jotka eivät hyödy pelkästään tällaisen hakuprosessin helpottumisesta, ja että aidosti myös pystyttäisiin ohjaamaan muuta tarvittavaa tukea. Tällä hetkellä tuo tilanne ei hyvin tasalaatuinen meillä Suomen kunnissa ole, ja sen takia muun muassa tämä perustoimeentulotuen siirtäminen Kelalle on haluttu osaltaan tehdä, että me saamme hyvät käytänteet koko Suomeen.

Arvoisa puhemies! Tuohon siirtohaluun liittyy varmasti osiltaan myös se, kuten täällä edustaja Juvosen puheenvuorossa tuli esille, että Suomessa on paljon ihmisiä, jotka oman elämäntilanteensa vuoksi olisivat oikeutettuja toimeentulotuen hakemiseen mutta eivät joko osaa taikka sitten leimaantumisen pelossa eivät tavallaan ilkeä tuota tukea hakea. Sen takia tämä toimeentulotuen siirto Kelalle on erittäin kannatettava asia.

19.01 Tuula Haatainen sd: Arvoisa herra puhemies! Tämähän todellakin on esitys, joka nyt on jatkoa edellisen hallituksen päätöksille, ja toimeentulotuen siirto Kelalle varmasti vähentää sitä, että ihmiset eivät hae, koska nythän tätä alikäyttöä on ilmiselvästi olemassa, että kaikki ne ihmiset, jotka ovat oikeutettuja toimeentulotukeen, eivät sitä kykene saamaan eivätkä ole sen piirissä. Sitä kautta tietysti köyhyyden ongelman hoitamisessa tämä on tervetullut ja hyvä asia.

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

Mutta sitten, mikä koskee tätä ennalta ehkäisevää toimeentulotukea, niin kun se jää kuntiin, niin tämä tulevaisuudenkuvahan on se, että pitää ratkaista, mikä tulee olemaan näillä tulevilla sosiaali- ja terveydenhuollon suurilla alueilla — maakunnista puhutaan hallituksen lausunnolla olevassa esityksessä — ja tässä on kuitenkin edessä tältä osin vielä taas järjestelmän ja hallinnollinen muutos, jos nämä asiat menevät sitten maakunnalle. Tämä koskettaa myös sitä kysymystä, miten työvoimahallinto- ja työllisyyspolitiikkaa hoidetaan, mitkä roolijaot siinä sitten on kuntien ja tulevien maakuntien kanssa, ja kun nämä nivoutuvat hyvin tiiviisti yhteen, niin tulevaisuuden kannalta tämä asia ei kuitenkaan tällä ole vielä loppuun asti käsitelty, vaan tässä on vielä näitä hallinnollisia jatkotoimia edelleenkin soten osalta edessä.

19.02 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Jottei jäisi epäselväksi, niin sanon vielä, että minä pidän erittäin hyvänä sitä, että toimeentulotuen perusosan myöntäminen siirtyy Kelaan. Kelan käytännöt ovat huomattavasti inhimillisempiä kuin nykyiset toimeentulotuen hakemiskäytännöt johtuen siitä, että siellä on monia muitakin väestöryhmiä kuin toimeentulotuen hakijoita.

Sitten tämä alueellinen oikeudenmukaisuus. Kyllä se on tärkeä asia. Pääkaupunkiseudulla jokainen köyhä tietää, että köyhän kannattaa asua Munkassa, koska siellä sossussa on vähiten jonoa ja sieltä saa helpoimmin rahaa. Ja näinhän sen ei pitäisi olla, vaan silloin kun puhutaan ihmisten perusturvasta, sen pitäisi olla mahdollisimman yhdenmukainen riippumatta siitä, missä ihminen sattuu asumaan.

Mutta sujuvaan muutosprosessiin liittyy myös riittävä tiedotus niille ihmisille, joita uudistus eniten koskee, ja sen palautteen perusteella, mitä minä olen saanut, tiedotus ei tällä hetkellä ole ihan riittävää. On selvää, että asiat tulevat muuttumaan. Suurimman osan toimeentulotukea saavien ihmisten kohdalla asiat muuttuvat jo sen takia, että nyt meillä on kunnissa niin erilaiset hakukäytännöt, erilainen kirjo — minä tiedän, kun eri kunnista ihmiset pyytävät apua toimeentulotuen hakemiseen — että jos ne yhdenmukaistetaan, niin väistämättä meillä on satoja kuntia, joidenka asukkaiden suhteen tilanne muuttuu jollakin tavalla. Minä pelkään, vaikka toiveena on, että alikäyttö sitä kautta vähenisi, että Kela ei ole yhtä stigmatisoiva kuin sossu ja että siellä nämä pohjatiedot ovat paremmin hallussa, ja tämän pitkällä tähtäimellä oletetaan vähentävän alikäyttöä, että ainakin alkuun se saattaa myös lisätä alikäyttöä, että ihmiset eivät ole oikein kartalla siinä, miten näitä tukia haetaan. Toimeentulotukiasiakkaissa on paljon sellaisia ihmisiä, joille hakeminen on todella vaikeata ja muutokset ovat vaikeita.

19.04 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! On ihan pakko nostaa tähän loppuun vielä asia, mikä tuli nyt mieleeni edustaja Anna Kontulan puheenvuorosta. Käytitte hyvät puheenvuorot ja nostitte esille sen, miten paljon me kansanedustajat saamme yhteydenottoja ihmisiltä. Olisi mielenkiintoista joskus oikeastaan laskea, kuinka paljon niitä yhteydenottoja tulee juurikin liittyen näihin, on se sitten toimeentulotuen hakeminen tai mikä vain yhteiskunnallinen asia, missä ihminen tarvitsee apua — niin, ja vielä sanoitte, että ympäri Suomen saatte niitä yhteydenottoja, ja itsekin saan. Aina mietin sitä, että pitäisi olla huomattavasti enemmän osaamista ja tietotaitoa, että osaisi jokaisen ihmisen neuvoa sinne oikeaan paikkaan, että mistä sitä apua saadaan. Siinäkin valossa kun pohtii tätä asiaa, niin onhan meillä paljon tässä yhteiskunnassa tehtävää, että me saamme välitettyä tietoa, mitenkä missäkin tilanteessa toimitaan, ja neuvontaa ja apua. Ihan varmasti meillä on iso ih-

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

misryhmä tämänkin myötä vielä tulossa ja saamme itse kukin niitä yhteydenottoja, että mihinkä haetaan ja mitenkä toimitaan. Tällainen valtakunnan kuuntelijan rooli tai joku palvelupuhelin, mihin ihminen voi soittaa ja kysyä, että miten minä nyt toimin, meiltä kyllä minun mielestäni vielä puuttuu, ja se ei ole mikään sosiaalipäivystyspuhelin, mutta joku, mistä saa sitten sen avun.

19.06 Outi Alanko-Kahiluoto vihr: Arvoisa puhemies! Oli pakko pyytää puheenvuoro, jonka kirjoitti nyt minun kohdallani puolestaan tämä edustaja Juvosen puheenvuoro. Nythän on hirveän harmillista se, että hallitus erilaisilla esityksillään lisää niiden ihmisten määrää, jotka ovat pitkäaikaisesti riippuvaisia toimeentulotuesta sen takia, että vähimmäisetuuksia leikataan ja asumistukea leikataan ja niin edelleen. Toimeentulotukiriippuvaiden ihmisten määrä kasvaa, ja vaikka voisin kannattaa tällaista valtakunnallista kuuntelijaa, puhelinpäivystystä, niin ei se kyllä auta niitä ihmisiä, jotka ihan oikeasti tarvitsivat rahaa esimerkiksi välttämättömiin lääkkeisiin. Eli jos saa toimeentulotukea, niin toimeentulotukimyönnön yhteydessä voi saada esimerkiksi lääkemääräyksen apteekkiin, mutta jos henkilö ei osaa hakea toimeentulotukea tai hakeutua sinne sosiaalitoimistoon, niin silloinhan sitä lääkemääräystä ei saa. Juuri tästä syystä on erittäin epäviisasta hallitukselta se, että leikataan esimerkiksi lääkekorvauksia, jonkalainen esitys meillä nytkin on sosiaali- ja terveysvaliokunnassa käsillä. Tällainen hallituksen esitys leikkaa kaikkein alimpiin tuloryhmiin kuuluvilta ihmisiltä kaikkein eniten — ikääntyneiltä, köyhiltä, paljon sairastavilta ihmisiltä — ja tähän on hyvin vastuutonta politiikkaa. Elikkä niitä arvioin- teja taas kerran täällä peräänkuulutan.

19.07 Arja Juvonen ps: Arvoisa puhemies! Kyllä todella harmillista nyt on — ei tässä pitäisi provosoitua, mutta jos sitä tehdään, niin on pakko vastata — että minun mielestäni eivät ne yhteydenotot ole tällä kaudella vähentyneet. Kyllä niitä viime kaudellakin oli, ja kyllä siellä leikkurissa oli lapsilisää ja siellä oli vaikka vallan mitä, ja yhteydenottoja on koko ajan. Minun mielestäni ihmisten hätä ei tässä maailmassa ole vähentynyt. En halunnut puheenvuorossani tätä asiaa korostaa, vaan ylipäänsä kantaa sen huolen, että on hyvä, että me vastaamme puhelimeen ja me yritämme auttaa niitä ihmisiä, jotka sitä hätää kärsivät. Elikkä en usko, että yksikään hallitus on sillä tavalla syytön siihen, etteikö ihmisillä hätä olisi. Aina tehdään vaikeita päätöksiä, ja aina ne koskettavat jotakuta, ja se, jota päätös koskettaa, ottaa kyllä yhteyttä — ja se on ihan oikein — ja kysyy neuvoa, mitenkä toimitaan. Elikkä tämä oli ihan vilpittömästi ajatukseni, ja halusin myös kiittää Anna Kontulaa. Tiedän, että olette monen ihmisen asioita ajanut, olemme aikaisemminkin tästä keskustelleet. Tämä oli puheenvuoroni tarkoitus, mutta pitää nyt varmasti muistuttaa, että pata kattilaa soimaa ja musta kylki kummallakin.

19.08 Hannakaisa Heikkinen kesk: Arvoisa herra puhemies! Minä en provosoitunut, mutta käytän tilaisuutta hyväkseni puhua siitä, kuinka tärkeää on, että ihmisille muodostetaan kokonaiskuva asioista: miksi tehdään ja mitä itse asiassa ollaan tekemässä.

Maanantaina sain tilaisuuden puhua Siilinjärvellä mielenterveyskuntoutujien ryhmässä ja kerroin, mitä me olemme sote-uudistuksessa tekemässä. Siellä eräs henkilö sanoi, että miten te ajattelette, että tällaisessa tilanteessa pystyttäisiin säästämään 3 miljardia euroa, kun meidän väestön demografinen kehitys on mitä on, että Suomi harmaantuu kovasti. Sitten käytin tilaisuutta hyväkseni ja kerroin, että me emme ole säästämässä 3:a miljardia

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

vaan muokkaamme rakenteita sillä tavoin, että meillä on tulevaisuudessa parempi kyky vastata kaikenikäisten sosiaali- ja terveystalouteen ja hoitaa heitä ja antaa apua yhdeltä luukulta, ja nimenomaan emme ole säästämässä vaan teemme muutoksia, että kulujen kasvukerroin taipuisi sillä tavalla, että ne odotetut 3 miljardin suuruiset menot eivät vuosittain niin suuresti kasvaisi, vaan niitä pystyttäisiin taistamaan. Annetaan ihmisille voimavaroja hoitaa itse itseään, muokataan sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja sillä tavalla, että me perusterveydenhuollossa ja perussosiaalipalveluissa pystymme antamaan oikea-aikaista palvelua niin, että tarvetta erikoistason palveluille, olivatpa ne sosiaali- tai terveydenhuollossa, on vähemmän. Siitä on kyse sote-uudistuksessa: parempia palveluita, oikeaan aikaan ja ihmisten voimaantumista ottaa itse vastuuta enemmän siitä, että voi hyvin (Puhemies koputtaa) ja tekee terveellisiä elämäntapavalintoja.

19.11 Outi Alanko-Kahiluoto vihr: Arvoisa puhemies! Vielä haluan sen lisätä, että Suomeen on saanut jo huomautuksen siitä, että meillä perusturvan taso on liian alhainen. Siitä huolimatta istuva hallitus leikkaa kaikkein pienituloisimmilta, kaikkia vähimmäisetuuksia ja kaikkia indeksejä leikataan ja jäädytetään. Kyllä tämä on semmoista politiikkaa, jota viime kaudella ei tehty. Se on kyllä nyt todettava, ja sen ovat monet köyhyystutkijatkin todenneet, että viime kaudella näin ei toimittu. Nyt kaikkein köyhimpien köyhyys syvenee ja pitkittyy. Se on toki hyvä, että toimeentulotuen indeksiin ei kosketa, mutta se on typerää köyhyyspolitiikkaa ja typerää työllisyyspolitiikkaa, että niiden ihmisten määrää lisätään, jotka joutuvat toimeentulotukiin riippuvaisiksi, ja se on vastuutonta, sellaista ei pitäisi tehdä.

Haluan kyllä vielä sen sanoa edustaja Juvoselle, että ei se ole niin, että ne ihmiset, jotka kaikkein eniten ovat tuen tarpeessa, osaisivat soittaa tänne meille tai jollekin muulle. Ei se niin ole. Ne ihmiset välttämättä eivät osaa edes mennä sinne leipäjonoon, ja sen vuoksi pitäisi näistä vähimmäisetuksista pitää huoli.

19.12 Hannakaisa Heikkinen kesk: Arvoisa puhemies! Tässä annettiin korvavoidetta hallituksen linjauksille ja niitten väärille perusteluille. Haluan kuitenkin muistuttaa, että viime hallituskauden aikana meille tuli se noin 100 000 työtöntä tähän maahan. Ne lääkkeet, mitä Suomelle annettiin, vaikka nähtiin, että Suomi sukeltaa yhä syvemmälle, eivät tainneet olla oikeita. Minusta on oikeutettua se, että tämä hallitus on tehnyt hallitusohjelman, jossa realistisesti tunnustetaan suunnanmuutoksen tarve, tehdään kipeitäkin ratkaisuja, perustellaan ne, ja uskon, että sitä kautta saadaan kansalta myös oikeutus näille teoille.

Se, että ihmisille luodaan työpaikkoja, on totta kai pohja-ajatus sille, että meillä on ylipäättänsä mahdollisuus tarjota perustoimeentuloa, sosiaaliturvaa ja terveystalouteen ihmislle. Tämä pitää nähdä, että kun Suomea tervehdytetään, taloutta tervehdytetään, niin se on kaikista paras turva sille, että meillä on jatkossakin mahdollisuus säilyttää ajatus pohjoismaisesta hyvinvointivalttiosta, jolla on turvaverkot niille, jotka eivät ole yhtä vahvoja kuin me terveet ja työssä olevat.

19.13 Arja Juvonen ps: Arvoisa puhemies! Kyllähän se muisti palaa pätkittäin. Jos mietitään edellistä kautta, edustaja Alanko-Kahiluoto, sanoitte, että ei ollut indeksijäädytyksiä, ei ollut leikkauksia. Kyllä siellä taisi olla lapsilisiinkin tulleita leikkauksia, jos minä nyt en ihan väärin muista.

Ja ihan turhaahan on kuvitella, että täällä kukaan eläisi sellaisessa pumpulissa, että ajattelee, että oikeasti ne ovat ne ainoat hätää kärsivät, jotka meihin ottavat yhteyttä ja soitta-

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

vat puhelimella. Kyllä minä olen elämässäni kohdannut hyvinkin huonokuntoisia ja huonossa asemassa olevia ihmisiä ja tiedän sen, mikä on sellaisen ihmisen kohtalo, jolla ei vaikka ole edes sitä kännykkää, jolla soittaa. Ei ole sitä kännykkää. Millä sitten soitetaan, jos ei ole kännykkää? Elikkä siinä mielessä tämä keskustelu menee nyt tällaiseksi vähän niin kuin aiheen vierestä puhumiseksi.

Me puhumme nyt vain yhdestä puheenvuorosta, mikä kirvoitti tämän keskustelun, ja se puheenvuoro oli se, että halusin vain ilmaista sen asian, että yhä useampi kansanedustaja saa yhteydenottoja, ja mietin, onko yhteiskunnassa sitten jokin vika, kun ei osata kysyä sieltä, minne hakemukset lähetetään tai mistä sen oikean avun voisi saada. Toki mekin autamme, tästähän tässä oli kysymys.

Mutta toistan sen, että jokainen hallitus on tehnyt omat leikkauksensa, ja siinä ette teidän, hyvät vihreät, selviä sanomalla, ettette ole leikanneet.

19.15 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa herra puhemies! Siinä mielessä edustaja Juvonen on ihan oikeassa, että viime kaudella leikattiin, mutta viime kaudella meidän tavoitteenamme oli, kun valtiontaloutta tasapainotettiin, että se tehtiin oikeudenmukaisesti. Me teimme myös sellaisia päätöksiä, joilla parannettiin ensisijaista sosiaaliturvaa, muun muassa työmarkkinatukea ja peruspäivärahaa nostettiin — ja nostettiin sille tasolle, että tavoitteena oli, että ihmisten toimeentulotukiriippuvuutta pikemminkin vähennettäisiin kuin lisättäisiin. Eri tutkimusten perusteella voitiin todeta, että vaikka leikkauksia viime kaudella tehtiin, niin eriarvoisuus yhteiskunnassa väheni viime kaudella. Nyt tilanne on kuitenkin päinvastoin. Tehtiin myös leikkauksia lapsilisään, mutta samanaikaisesti huolehdittiin, että kaikkein pienituloisimpien lapsiperheitten verotuksella kompensoitiin, ettei se leikkuri vaikuttanut samalla lailla heihin kuin hyvätuloisiin.

Arvoisa puhemies! Ongelma on nyt, jos puhutaan toimeentulotuesta yleisesti ja tämän hallituksen toimista, että on ollut tosi harmillista ja valitettavaa ja anteeksiantamatonta, että hallitus on systemaattisesti leikannut ensisijaisia etuuksia ja ottanut toimeentulotuen yhdeksi pysyväksi sosiaaliturvan muodoksi. Elikkä systemaattisesti, kun meille tulee sosiaali- ja terveysvaliokuntaankin esityksiä, me voimme siellä jo kysyä ensimmäisinä kysymyksenä, että kuinka paljon tämä lisää toimeentulotukimenoja tai kuinka paljon tämä lisää toimeentulotukiasiakkuuksia. Kun toimeentulotuen pitäisi olla väliaikainen, sen pitäisi olla kannustava sillä tavalla, että ihmiset tulisivat pois sieltä, sen pitäisi nimenomaan olla sellainen, että se on väliaikainen, ja pikemminkin ihmiset pitäisi pyrkiä saamaan sosiaaliryön ja toimeentulotuen avulla (Puhemies koputtaa) pois toimeentulotukiriippuvuudesta, nyt tilanne on täysin päinvastoin.

19.17 Outi Alanko-Kahiluoto vihr: Arvoisa herra puhemies! Minusta tämä keskustelu on paikallaan ja on erittäin tarpeellista. En kyllä nyt vähättelisi ollenkaan sitä, että tässä salissa kerrankin puhutaan kaikkein köyhimmistä ihmisistä ja niistä, jotka ovat nimenomaan tämän viimesijaisen toimeentulon piirissä. Minusta se on erittäin tarpeellista.

Se, mistä itse äsken tuossa puhuin, oli se, että viime hallituskaudella, toisin kuin tällä hallituskaudella, ei leikattu vähimmäisetuuksista vaan kun pyrittiin tekemään tuloeroja kaventavaa politiikkaa ja eriarvoisuutta vähentävää politiikkaa, niin se otettiin huomioon aina jokaisessa esityksessä, jonka hallitus antoi. Hallitusohjelmaan oli jo kirjattu se, että antaessaan lakiesityksiä tai budjettiesityksiä hallituksen tulee arvioida tehtyjen esitysten vaikutukset tuloeroihin, ja niin tehtiin. Ja se vaikutti tehtyyn politiikkaan. Viime kaudella

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

tuloeroja ei kasvatettu. Viime kaudella hallituskausi aloitettiin sillä tavalla, että nostettiin kaikkein pienintä perusturvaa ja samalla nostettiin toimeentulotukea ja näiden kaikkein pienituloisimpien ihmisten asumistukea. Tämä on semmoinen kokonaisuus ja paketti, joka päätettiin kauden aluksi.

Minusta ei ole erityisen asiantuntevaa, että edustaja Juvonen käyttää tässä esimerkkinä lapsilisäindeksijäädytyksiä. En tiedä, tiedätkö, mutta lapsilisähän on etuus, joka maksetaan kaikille perheille, joissa on alle 17-vuotiaita lapsia, riippumatta siitä, mikä on perheen yhteenlaskettu tulotaso. Eli en lähtisi puhumaan samassa lauseessa lapsilisäleikkauksista ja sitten siitä, että hallitus leikkaa systemaattisesti tällä kaudella kaikilta kaikkein pienintä vähimmäisturvaa saavilta lukuun ottamatta tätä toimeentulotukea, (Puhemies koputtaa) jonka pitäisi olla viimesijainen toimeentulon muoto.

19.19 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Viime kaudella tehdyistä leikkauksista huolimatta viime kaudella köyhyyden ja eriarvoisuuden kasvu taittui ensimmäisen kerran yli 20:een, ellei peräti yli 25:een, vuoteen. Siihen asti köyhyys ja eriarvoisuus olivat koko ajan pikkuhiljaa kasvaneet, mutta viime kaudella tehtiin päätökset, joiden johdosta tämä kielteinen kehitys sitten taittui. Ja nyt tämä myönteinen kehitys on jälleen muuttunut. Eli nyt tehdään päätöksiä, jotka lisäävät eriarvoisuutta, jotka lisäävät köyhyyttä. Viime kaudella tehtiin lakiesityksistä myös vaikuttavuuden arviointia. Jos vaikuttavuuden arvioinnissa näyttäytyi lakiesityksessä se, että köyhyys ja eriarvoisuus lisääntyvät, niin silloin tehtiin myöskin kompensoivia toimenpiteitä.

19.20 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä käyty keskustelu on hämentänyt minua hieman. Nimittäin ymmärrän sen, että huoli toimeentulotuesta, yleensä toimeentulosta, ihmisten toimeentulosta, on hyvin aiheellinen ja erittäin perusteltu, mutta jos me lähdemme sille tielle, niin kuin vähän tuntuu tässä salissa nyt tällä hetkellä tunnelma olevan, että kaikkea on leikattu ja kaikki menee väärin päin, niin muistuttaisin teitä, hyvät ystävät, että jos halutaan ihmisille oikeaa, todellista toimeentuloa, niin meidän on pakko kääntää suuntaa siihen, että ihmiset saavat töitä. (Outi Alanko-Kahiluoto: No voi hyvän aika!) Ainoa keino siihen on, että ihmiset saavat töitä, he saavat toimeentulonsa hankittua omalla työllään, mahdollisimman moni, ja niiden henkilöiden, jotka eivät siihen kykene, heitä on kuitenkin iso määrä, toimeentulon pitää yhteiskunnan hoitaa.

Mutta katsokaapa tätä Suomea, mihin me olemme, hyvät ystävät, menossa: Meillä on 320 000 työtöntä. Työttömyys on saatu kovalla, ankaralla yrittämisellä hienoiseen laskuun. Suunta on oikea. Hyvä työpaikka, tai työpaikka yleensä, on ihmisen ainoa todellinen turva, ja se on myös turva hänen vanhuutensa varalle. Ei ole muuta sosiaaliturvaa eikä eläketurvaa kuin se ihmisen työpaikastaan hankkima palkka sinä aikana, kun hän tekee töitä, ja myöhemmin sitten se on hänen eläketurvansa. Jos joku kuvittelee, että me pystymme valtion budjetin tukiaisilla tai joillakin muilla konsteilla saamaan ihmisille toimeentulon, se ei varmasti tässä maailmassa pitkään kannu. Me yli 5 miljardia velkaannumme joka vuosi. Jos joku kuvittelee täällä, että me tällä tiellä voimme loputtomiin jatkaa, niin laskekaapa omassa työhuoneessanne vaikka sellainen malli, että nykyiseen valtionvelkojen korkoon tulee vaikka 2 prosenttiyksikköä lisää — se päivä tulee meille varmasti vastaan, jos emme talouttamme tervehtyä.

Täällä puhutaan aivan niin kuin tätä maailmaa, missä me elämme, ei olisikaan, vaan että mätetään vain rahaa ja kyllä siitä hyvä tulee, että jokainen istuu puun alla, jossa rahaa tip-

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

puu niskaan. Sellainen ei maailma ole, ja tämän takia meidän pitää pitää huoli siitä, että saamme tähän maahan nyt oikeasti työllisyyttä ja niitä ihmisiä, (Puhemies koputtaa) jotka ovat huonossa asemassa, autetaan, mutta ei tällä tavalla niin kuin te ehdotatte.

19.22 Mikko Kärnä kesk: Arvoisa herra puhemies! Aivan kuten edustaja Hoskonen tässä edellä totesi, se huoli ihmisten toimeentulosta on aiheellinen. Totta kai on erittäin positiivista se, että meillä työttömien määrä on tässä maassa laskenut. Tänään tuli juuri tietoa, että meillä on 21 000 työtöntä vähemmän kuin vuosi sitten tähän aikaan.

Edustaja Kiljuselle tässä totean, että totta kai on niin, että tässä on useiden hallituskausien aikana jo muodostunut tästä meidän toimeentulotukijärjestelmästä, sosiaalijärjestelmästä tietentyypinen tukiviidakko. Siksi minua kyllä hämää tässä keskustelussa se, että kun me keskustelimme aiemmin perustulosta, tätä perustulokokeilua vastaan hyökättiin varsin voimakkaasti esimerkiksi SDP:n riveistä. Itse taas näen, että tämän perustulokokeilun kautta nimenomaan luodaan se tietopohja sille, että jossakin vaiheessa tässä maassa voisimme siirtyä aitoon perustuloon, jolloin me voimme lopettaa tämän keskustelun tästä toimeentulotuesta, voimme lopettaa keskustelun näistä erilaisista kannustinloukuista ja luoda tähän maahan sellaisen järjestelmän, jonka myötä se työn vastaanottaminen on ihmiselle aina kannattavaa riippumatta siitä, minkälaisen tukijärjestelmien piirissä hän on.

19.24 Outi Alanko-Kahiluoto vihr: Arvoisa herra puhemies! Tuskin oppositiossa kukaan on eri mieltä hallituksen kanssa siitä, etteikö työllisyysastetta pitäisi nostaa ja työpaikkoja lisätä. Se on aivan päivänselvää, mutta ihan yhtä selvää on se, että kaikki ihmiset eivät koskaan tule olemaan sellaisessa tilanteessa, että voivat elättää itsensä omalla työllään turvautumatta toimeentulotukeen. Siksi meillä on perustuslaissa tämä toimeentulotukijärjestelmä.

Se, mistä hallitusta on aiheellista kritisoida, ja tähän kritiikkiin yhtyvät kaikki köyhyystutkijat, on se, että hallitus omilla toimillaan lisää toimeentulotukiriippuvaisten ihmisten määrää. Mistä tämä kritiikki johtuu? Se johtuu siitä, että toimeentulotuki on tällainen vähimmäisetuus. Se on viimesijainen etuus, ja ei ole koskaan ajateltu, että ihmiset olisivat riippuvaisia toimeentulotuesta pitkään. Sen vuoksi toimeentulotuesta ei ole vastaavaa suojaosaa kuin on työttömyysturvassa ja asumistuessa. Tästä syystä köyhyystutkijat sanovat, että toimeentulotuki on ihmiselle kuin katiska, josta hän ei omin voimin pääse pois. Elikkä toimeentulotuki ei ole sellainen muoto, jolla eläessään ihmisen olisi kovin helppo tehdä töitä. Tämä tilanne johtuu muun muassa siitä, että toimeentulotuki on ruokakuntakohtainen etuus, se ei ole yksilökohtainen etuus, kuten nykyisin on esimerkiksi työmarkkinatuki. Elikkä jos hallitus haluaa lisätä työllisyysastetta, poistaa työn kannustinloukkuja, silloin hallitus ei lisää toimeentulotukiriippuvuutta. Tämä on hyvin yksinkertaista.

19.26 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa herra puhemies! On helppo jatkaa edustaja Alanko-Kahiluodon puheenvuorosta edustaja Kärnälle.

Aivan kuten täällä on todettu jo useammassa puheenvuorossa ja useimmissa asioissa, meidän kaikkien yhteinen tavoite on se, että ihmiset työllistyisivät työmarkkinoille ja sitä kautta meidän talous myös yhteiskunnassa, valtiossa vahvistuisi. Nyt kuitenkin hallituksen toimet ovat tarkoittaneet sitä, että jos ihminen ei pääse työmarkkinoille ja hän joutuu sosiaaliturvan varaan, niin käytännössä hänen elämäntilanteensa vaikeutuu huomattavasti ja hänen on myös entistä vaikeampi työllistyä työmarkkinoille. Te olette leikanneet syste-

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

maattisesti ensisijaisia etuuksia ja ajaneet sitä kautta ihmisiä toimeentulotuen varaan. Kuten edustaja Alanko-Kahiluoto omassa puheenvuorossaan totesi, eri asiantuntijat, niin meidän valiokunnissamme kuin myös sitten yhteiskunnassa muuallakin, ovat todenneet sen, että ensisijaisten etuuksien vahvistaminen ja toimeentulotuesta poistaminen olisi ihmisille monella tapaa paras kannustin työelämään ja yhteiskuntaan. Jos ihminen joutuu toimeentulotuen varaan, niin käytännössä siitä tulee riippuvuussuhde ja sieltä on entistä vaikeampi päästä pois. Sen takia esimerkiksi toimeentulotuen tämmöistä työllistävää vaikutusta käytännössä ei voida edes todeta, että ihminen työllistyisi toimeentulotuesta, vaan kyllä hän työllistyy sitten muusta sosiaaliturvasta huomattavasti paremmin.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain ja sosiaalihuoltolain 42 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 218/2016 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu

19.28 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Käytän tässä yhteydessä hiukan laajemman puheenvuoron ikäihmisten hoidosta, erityisesti keskittyen muistisairautta sairastavien hoitoon.

Hallituksen esityksessäkin mainitaan kyllä huoli muistisairautta sairastavien hoidon laadusta — näin ainakin haluan tulkita lakiesityksen perusteluissa olevaa kohtaa, jossa puhutaan muistisairautta sairastavien suuremmasta avun ja tuen tarpeen määrästä. Kokonaisuutena kuitenkin vaikuttaa siltä, ettei hallitus oikein ymmärrä, miten tärkeästä asiasta on kysymys.

Suomessa on lähes 195 000 muistisairautta sairastavaa henkilöä. Muistisairaudet eivät ole enää toivottomia sairauksia, niitä voidaan ennaltaehkäistä, hoitaa ja kuntouttaa. Etenevässä muistisairaudessa oikea-aikaisen hoidon ja kuntoutuksen avulla voidaan hidastuttaa sairastumisen prosessia ja estää ihmistä joutumasta kuukausikaupalla tai jopa vuosikaupalla vuodepotilaaksi, kuten aiemmin tapahtui. Se, että ihminen mahdollisimman pitkään kykenee olemaan kotona ja sen jälkeen yhteisökodissa, siis esimerkiksi tehostetussa palveluasumisessa, on sekä inhimillistä että yhteiskunnan kannalta järkevää.

Muistisairaahan henkilön kuntouttava hoito edellyttää ammattitaitoista henkilökuntaa, sillä hyvin pienetkin asiat voivat romahduttaa muistisairaahan kunnon: virtsatietulehdus, hoitamaton tulehdus suussa, huono ravitsemustila, nesteen saannin puutteet, väärä lääkitys tai muu sellainen voivat helposti tehdä muistisairaasta vuodepotilaan. Kun hän on ollut kaksi

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

päivää vuoteessa, niin kävely ei kenties enää sitten onnistukaan. Osaavaa henkilökuntaa tarvitaan myös sen takia, että esimerkiksi huomaamaton masennus tai fyysinen kipu, jota henkilö ei ole osannut kertoa, voivat aiheuttaa aggressiivista käyttäytymistä, jota liian helposti nykyisinkin vielä hoidetaan rauhoittavilla lääkkeillä. Rauhoittavat lääkkeet voivat hyvin pieninäkin annoksina viedä muistisairaalta niin sanotusti jalat alta eli johtaa nopeasti kävelykyvyn menetykseen. Nämä edellä mainitut olivat vain esimerkkejä. Vain hyvin koulutettu henkilöstö pystyy huomaamaan tällaiset asiat ja hoitamaan tilanteet niin, ettei toimintakyky heikkene turhan takia. Muistisairautta sairastavia ei voi hoitaa kuka tahansa. Hoitotiimissä tulee olla monipuolista asiantuntijuutta.

Kotona asuvien muistisairaiden kohdalla koulutetut muistihoitajat olisivat ensisijaisen tärkeitä kokonaisvaltaisen hoidon varmistajia. Muistihoitajia on edelleen liian vähän kunnissa, eikä kaikilla niin sanotuilla muistihoitajilla ole riittävää koulutusta tehtävään.

Vastuuhoitajan idea vanhuspalvelulaissa on, että asiakkaan kokonaisvaltaisen tilanteen haltuun ottamiseksi valitaan asiakkaalle vastuuhoitajaksi henkilö, joka parhaiten pystyy vastaamaan kokonaishoidon arvioinnista, suunnittelusta ja toteutuksen seurannasta. Koska monella muistisairautta sairastavalla on paljon hoidollisia erityistarpeita, vastuuhoitajaksi monessa tapauksessa soveltuisi kaikkein parhaiten esimerkiksi sairaanhoitaja. Pääasia kuitenkin on, että vastuuhoitajan tehtäväkuva on selkeästi määritelty. Nyt valitettavasti ollaan purkamassa tätä erittäin toimivaa järjestelmää.

Hallituksen esitys lähtee siitä, että kunnissa voidaan vapaasti päättää, mitä ammattitaitoa siellä tarvitaan. Muistiliitto on tehnyt säännöllisin väliajoin niin sanottuja muistibaro-metrejä, joissa arvioidaan muistisairautta sairastavien hoidon kokonaistilannetta ja hoidon laatua eri puolilla Suomea eri kunnissa. Näiden tulosten perusteella voidaan yksiselitteisesti sanoa, että arviointi ei monessakaan kunnassa ole tällä hetkellä onnistunut. Meillä on onneksi kuntia, joissa muistisairautta sairastavien hoito ja kuntoutus on melko mallikkaasti järjestetty, mutta valitettavasti meillä on liian paljon kuntia, joissa muistisairautta sairastavien asiat ovat hyvin huonolla tolalla.

Kun tähän kaikkeen lisätään vielä hallituksen kaavailema henkilömitoituksen heikennyssesitys yhteiskodeissa, niin ennustan hoidon laadun rajua laskua, joka aikaa myöten tulee myös yhteiskunnalle kalliiksi. Olemmeko me palaamassa tai haluammeko me palata kohti 70—80-lukua, jolloin kouluttamattomat henkilöt hoitivat ikäihmisiä ja kuntouttavan hoidon puutteiden takia kunnissa oli valtavan isot pitkäaikaishoidon osastot, joissa ihmisiä hoidettiin vuodepotilaina? Suomessa on tehty 25 vuotta työtä tämän epäinhimillisen laitospurkauksen purkamiseksi ja nyt ollaan ottamassa isoja askeleita taaksepäin.

Muistisairaiden hoito edellyttää riittävää kuntouttavan hoidon osaavaa henkilöstöä, jonka rinnalla työskentelee moniammatillinen asiantuntijatiimi. On myös muistettava, että koti-hoidon kehittämisen lisäksi tarvitaan paljon uusia yhteiskoteja, sillä muistisairaudet ovat sairauksia, joissa yksin kotona asuminen ei ole inhimillisesti ottaen mahdollista, kun sairaus on edennyt tiettyyn vaiheeseen. — Kiitos.

19.33 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Tällä hallituksen esityksellä ei suinkaan viedä kaikkea osaamista pois vanhustenhoidosta. Olen ihan samaa mieltä, että ei ole mitään syytä yhteiskunnassa mennä siihen kehitykseen, että saamme takaisin valtavan suuret laitokset, missä on vain vuodepotilaita. Mielestäni tämä ei ole tämän hallituksen esityksen tarkoitus.

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

Hallituksen esityksessä esitetään, että on riittävästi monipuolista asiantuntemusta. Haluan nostaa tässä esiin — Merja Mäkisalo-Ropponen, nostitte jo sairaanhoitajat — myös lähihoitajat. Heidän koulutusohjelmaansa kuuluu kasvun tukeminen ja ohjaus, hoito ja huolenpito, kuntoutuksen tukeminen. Tähän kuuluu teoriaa, ohjausta ja työssäoppimista. Lisäksi on erikoistumista, muun muassa sairaanhoito ja huolenpito, vammaistyö, vanhustyö — saa itse valita sieltä — suunhoito. Elikkä tässä on jo sellainen osaamisen potentiaali, että tällä osaamisella on hienoa lähteä tekemään vanhustyötä, ja on toivottavaa, että myös nämä vanhustyön ammattilaiset tulevat sinne työkentälle tekemään.

Minä pidän hyvänä sitä, että omatyöntekijänä voi jatkossa toimia myös terveydenhuollon ammattihenkilö. Se on sitä omahoitajuutta, se on sitä, että otetaan vastuuta siitä omasta asiakkaasta, omasta potilaasta. Ja näen kyllä, että terveydenhuollon henkilö tiettyssä tilanteessa on siihen myös erittäin sopiva ja erittäin pätevä.

Vanhustenhoidossa koulutuksella ja osaamisella on suuri merkitys. Minä en näe myöskään huonona sitä, mitä ennen vanhaan oli. Meillä oli kylvettäjiä, meillä oli auttavaa henkilöstöä myös siellä apukäsinä, ja täytyy sanoa, että 30 vuotta kun jouluna tulee täyteen siitä, kun hoitajaksi valmistuin, niin en minä halua selkääni hoiva-avustajille kääntää, vaan tiedän, että he ovat niitä, jotka ovat valmiita ottamaan sen kopin. Silloin kun se hoitaja on tehnyt vaikkapa haavahoidon, suorittanut diabetekseen liittyviä insuliinipistoksia, tehnyt näitä hoitotoimenpiteitä, niin sitten tulee vaikka se hoiva-avustaja ja järjestää siellä hoitotyössä (Puhemies koputtaa) sitä viriketoimintaa ynnä muuta. Elikkä osaamista jaetaan.

19.36 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa herra puhemies! Viime kaudella yksi upeimpia hallituksen esityksiä oli vanhuspalvelulaki, ja kun vanhuspalvelulakia valmisteltiin ja kun se hyväksyttiin sitten lopulta eduskunnassa eduskunnan yhteisellä lausumalla, jossa määriteltiin eduskunnan yhteinen tahto minimihenkilöstömitoituksesta, se oli kunniakasta meiltä ikääntyville ja vanhuksille.

Nyt on todella surullista ja harmillista, että muutama vuosi sen jälkeen, kun hallitus vaihtuu, hallitus lähtee murentamaan tätä vahvaa, hyvää vanhuspalvelulakia, joka on antanut hyvää pohjaa käytäntöjen kehittämiseksi eri puolilla Suomea. Nyt hallitus heikentää henkilöstömitoituksia sekä linjaa hoitotyöntekijöiden vähimmäismäärän laskemaan tehostetussa asumisessa sekä vanhainkodeissa 0,5:stä 0,4:ään. Tämä on vastoin keskeisten asiantuntijoiden, ammattilaisten, vanhusten sekä omaisten mielipidettä. Olisin toivonut, että kun meillä eri puolilla Suomea asiantuntijat, kansalaiset ja eri järjestöt ovat lähestyneet kansanedustajia, hallitusta ja nousseet barrikadeille, koska he ovat huolissaan vanhusten tilanteesta tulevaisuudessa, niin hallitus olisi tältä osin kuullut kansalaisia ja ammattilaisia.

Nyt poistetaan myös listaus ammattialoista, joista kunnalla tulee olla käytettävissä erityisasiantuntemusta, ja tämä oli yksi vanhuspalvelulain perusasioita: tuotiin erityisosaamista nimenomaan sen vanhusten palvelutarpeen pohjalta. Samoin kumotaan vanhuspalvelulaista vastuutyötä (Puhemies koputtaa) koskeva säädös, joka on yksi tärkeä elementti vanhuspalveluiden kehittämiseen. Tämä on todella surullista hallitukselta.

19.38 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! Sydämeltään sivistynyt yhteiskunta huolehtii heikommistaan: lapsista, vammaisista, sairaista ja vanhuksista. Tämä hallitus on päätöksillään rakentamassa sellaista yhteiskuntaa, jossa tämä periaate alkaa jäädä huolestuttavasti unohduksiin. Hallituksen epäinhimillisiä suunnitelmia heikentää vanhusten-

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

hoivaa on vaikea hyväksyä. Talousarviossa vähennetään vanhustenhoidon kustannuksia yli 50 miljoonalla eurolla samaan aikaan, kun ikäihmisten määrä ja palveluntarve koko ajan kasvavat. Viime vaalikaudella säädettyyn vanhuspalvelulakiin tehdään heikennyksiä, ja vanhuspalveluiden ympärivuorokautisen hoivan hoitajamitoituksen alarajaa aiotaan alentaa.

Arvoisa puhemies! Vanhusväestö kasvaa ja monimuotoistuu, mikä vaatii monipuolista osaamista työntekijöiltä. Nämä ehdotetut muutosehdotukset eivät kuitenkaan varmista taroituksenmukaisen sekä riittävän osaamisen ja erityisasiantuntemuksen käyttämistä, kun tuotetaan vanhuspalveluja yhä suuremmalle ja monimuotoistuvalla asiakasryhmälle. Nykylain mukaan kunnan käytettävissä onkin oltava ikääntyvän väestön hyvinvointia ylläpitävää monipuolista asiantuntemusta. Erityisasiantuntemusta on oltava ainakin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen, gerontologisen hoito- ja sosiaalityön, geriatrian, lääkehoidon, ravitsemuksen, monialaisen kuntoutuksen sekä suun terveydenhuollon alalta. Vanhuspalvelulain muutosesityksessä ehdotetaan, että edellä mainittu listaus poistetaan laista. Tämän odotetaan tuovan lähes 15 miljoonan euron säästöt. Jäljelle jää enää yleisluontoinen maininta ikääntyvän väestön tarvitsemia palveluja koskevasta asiantuntemuksesta. Mutta miten sitä palvelujen tarvetta arvioidaan ilman edellä mainittua erityisosaamista, se ihmetyttää. Ikäihmisten hoito- ja palvelusuunnitelmien tekeminen ja vaikuttava toteuttaminen ilman erityisasiantuntemusta lieene aika hankalaa.

Laissa oleva erityisasiantuntemusta koskeva vaatimus ei ole tähänkään asti tarkoittanut sitä, että kuntien on palkattava kutakin asiantuntemusaluetta edustava henkilö muiden työntekijöiden lisäksi, vaan sitä, että ainakin jonkun tai joidenkin kunnan vanhuspalveluissa toimivista työntekijöistä tulee hallita gerontologinen tai geriatrien erityisosaaminen omalta alaltaan. On vaikea käsittää, miten erityisasiantuntemusta koskevan vaatimuksen poistamisella laista saadaan aikaan mitään säästöjä, kun päinvastoin kunnallinen asiantuntemus voi niitä kustannuksia säästää. Samalla nyt tuhotaan tähän mennessä hankittu asiantuntemus. Lisäksi mitätöidään geriatrien ja gerontologinen koulutus ja osaaminen, joita on kehitetty viimeiset 30 vuotta.

Arvoisa puhemies! Vanhustyön kentälle tarvitaan päinvastoin enemmän gerontologista tietoa ja osaamista, jotta iäkkäiden ihmisten hoito ja hoiva on laadukasta. Gerontologisen osaamisen ja ymmärryksen lisäämisen kautta ikääntyneiden asiakkaiden hoitotyöhön liittyviä ajattelumalleja ja asenteita on mahdollista uudistaa. Ylipäätään gerontologisen työn moninaisuus ja haasteellisuus tulisi tuoda näkyvämmiin esille yhteiskunnassamme, ja työlle tulisi antaa sille kuuluva arvostus. Gerontologista osaamista tarvittaisiin lisää myös muihin ennalta ehkäiseviin palveluihin, kuten sosiaalityöhön, kuntoutukseen ja palveluohjaukseen.

Tavoitteena oli, että esimerkiksi vanhuspalveluiden lääkäriksi valitaan ainakin yksi geriatrian erikoislääkäri. Tämä ei tuota lisää lääkärinvirkoja. Kyseessä on kuntien tavanomaisten virkojen pätevyysvaatimusten tarkistaminen, ei uusien virkojen perustaminen. Sama pätee muuhun henkilöstöön ja erityisosaamiseen. Esimerkiksi ravitsemusasiantuntijoista jotkut voivat perehtyä vanhusten ravitsemukseen. Vanhuspalvelulakia valmistelleen ohjausryhmän taustamuistiossa todettiin, että erityisosaamista voi järjestää myös usean kunnan yhteistyönä tai ostopalveluna.

Gerontologinen sosiaalityö sekä geronomien ja sosionomien osaamisen hyödyntäminen nykyistä paremmin pitäisi nimenomaan varmistaa eikä poistaa tuosta monipuolisen osaamisen listalta. Päinvastoin olisi pidettävä huolta siitä, että ammattihenkilöstön työnjako ja

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

tehtävänkuva ovat tarkoituksenmukaisia sekä henkilöresurssit riittävät. Erityisen huolestuttavaa on vanhusten lääkehoitoa koskevan asiantuntemuksen tarpeen poistaminen. Vanhusten lääkehoito vaatii erityisasiantuntemusta. Epäasianmukaiset lääkehoidot eivät aiheuta pelkästään lääkekustannuksia suorina kustannuksina. Ne johtavat vanhusten muistin heikkenemiseen, sekavuustiloihin, kaatumisiin ja murtumiin ja aiheuttavat siten mittavat kustannukset.

Arvoisa puhemies! Nykyinen vanhuspalvelulaki edellyttää, että kunnan on nimettävä iäkkäälle henkilölle vastuutyöntekijä, jos hän tarvitsee apua palvelujen tuottamiseen ja yhteensovittamiseen liittyvissä asioissa, eli seuraamaan, toteutuuko hänelle luvattu palvelusuunnitelma, ja ottamaan yhteyttä asianmukaisiin tahoihin, jos puutteita ilmenee. Vastuutyöntekijän tehtävänä on myös neuvoa ja auttaa iäkästä henkilöä palvelujen ja etuuksien saantiin liittyvissä asioissa ja auttaa myös tarvittaessa vanhuksen yksilöllisen elämäntilanteen ja tarpeiden pohjalta palvelujen toteuttamiseen ja yhteensovittamiseen liittyvissä asioissa ja neuvoa myös etuuksien saamisessa. Nyt tarkoitus on luopua myös näistä vastuutyöntekijöistä ja saada siten 12,5 miljoonan euron säästöt. Tähänkin asti vastuutyöntekijöitä on voitu käyttää vain tarvittaessa, ei automaattisesti kaikille vanhuksille. Vastuutyöntekijä on tarkoitettu yksinäisille, huonokuntoisille vanhuksille, jotka eivät enää pysty pitämään puoliaan, että saavat heille kuuluvat ja luvatut palvelut. Tästä heikennyksestä tulevat kärsimään eniten heikoimmassa asemassa olevat ja yksinäiset vanhukset.

Arvoisa puhemies! Olisi tärkeää, että tulevassa sote-uudistuksessa ikääntyvien hyvinvointia ylläpitävä monipuolinen erikoisosaaminen sisältyy sekä kuntia että maakuntia koskevaan lainsäädäntöön. Erityisasiantuntemusta on oltava hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen, gerontologisen hoito- ja sosiaalityön, geriatrian, lääkehoidon, ravitsemuksen, monialaisen kuntoutuksen sekä suun terveydenhuollon alalta. Erikoisosaaminen osaltaan varmistaa sen, että ikäihmisten hoivaa toteutetaan tarkoituksenmukaisesti, muun muassa kuntouttavaa työtä hyödyntäen ja samalla kustannustehokkaasti ja vaikuttavasti.

19.44 Hannakaisa Heikkinen kesk: Arvoisa herra puhemies! Minä lähdin opiskelemaan vanhusten sairaanhoitajaksi edellisen laman jälkimainingeissa vuonna 95. Kun punnitsin noita vaihtoehtoja, lähdenkö erikoistumaan lapsiin, nuoriin, sisätauteihin vai kenties vanhuksiin, niin suurin syy, tai oikeastaan kaksi syytä, minkä takia valitsin gerontologisen hoitotyön, olivat ne, että vanhusten hoitajana minun ei tarvitsisi ketään tuoreeksi ja terveeksi parantaa, vaan minä voisin antaa iloa päivään ja minä voisin hoitaa niitä ihmisiä siinä hetkessä omalla persoonallani. Vanhuksen kuolema on aina hyväksyttävä, toisin kuin monesti voi ajatella lapsen tai nuoren kärsimystä ja kuolemaa kohdatessa.

Toinen syy sille valinnalle oli se, että tiesin, että tällä saralla on aina töitä. Erikoistuinnissa opinnoissa erityisesti dementoiviin sairauksiin. Tuon näkökulman pohjalta minulla on sellainen ohjenuora, että aina kun minulla on mahdollisuus puhua vanhusten hoivatyöstä, minä en halua voivotella, että mitenkä kauheata sitä on ja mitenkä mitoitukset eivät riitä, vaan minä haluan tuntea vastuuta siitä, että myös joku muu nuori voi kokea, että se vanhusten hoivatyö on juuri minun juttuni.

Arvoisa herra puhemies! Voin nimittäin väittää, että myöskään 90-luvun puolivälissä, kun noita opiskelua aloitin ja ensimmäisiä harjoitteluja tein, eivät tursunneet osastot henkilökuntaa. Ja noitten opiskelujen seurauksena minun tulevaisuudenkuvani muuttui sillä tavoin, että minulla oli ajatus lähteä opiskelemaan sairaanhoitajien opettajaksi, mutta eri vanhusten osastoilla oleva ilmapiiri sai minut miettimään, mitkä tekijät vaikuttavatkin ih-

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

misten työssäjaksamiseen ja työhyvinvointiin. Niinpä minä lähdin opiskelemaan esimiestyötä ja johtamista, ja näissäkin keskusteluissa, kun mietitään riittävää hoitajamitoitusta ja sitä, mitkä asiat vaikuttavat siihen, että henkilökunta jaksaa, on kyllä erotettavissa monia keskeisiä asioita. On aivan totta, että henkilöitä pitää olla riittävästi, mutta toinen asia on, että henkilöillä pitää olla riittävä koulutus, ja kolmantena: osastoilla ja työyhteisöissä pitää olla johtamisen ja esimiestyön kunnossa.

En väitä, että esimies on ainoa tekijä siinä, että työyhteisössä jaksetaan, mutta kyllä hän on keskeinen auktoriteetti sillä, että hän määrittää, mikä on sallittua ja mikä ei. Hän ohjaa omalla käytöksellään ja omalla esimiestyöllään sitä, että jokainen työntekijä siinä työyhteisössä kantaa oman vastuunsa siitä, mitä tulee siihen työyhteisöön, kun Matti tai Maija tai Hannakaisa siihen työvuoroon saapuu. Näillä tekijöillä on aivan valtava merkitys sille, miten työntekijät jaksavat ja miten he kohtaavat sen asiakkaan, sen potilaan, vanhukset ja heidän omaisensa siellä työyhteisössä. Näistä asioista haluan muistuttaa aina, kun siihen on mahdollisuus.

Täällä edustaja Mäkisalo-Ropponen, toinen vanhuuden asiantuntija, kävi hyvin asiantuntevasti läpi näitä asioita, esimerkiksi muistisairauksista, ja olen aivan samalla linjalla hänen kanssaan siitä, että meidän tavoitteemme, myös hallitusohjelmassakin kirjattuna, on, että haluamme ihmisten pystyvän asumaan kodissa mahdollisimman pitkään, ja sen jälkeen me toivomme, että erilaisia yhteisöasumisen muotoja olisi, että niin sanottu perinteinen laitoshoido, nykyisin monin paikoin tehostettu palveluasuminen olisi vasta se viimekätinen vaihtoehto. Sen takia eri sosiaali- ja terveysministeriön alaisissa kärkihankkeissa me vahvasti kehitämme muun muassa omais- ja perhehoitoa aivan erilaisin panostuksin kuin koskaan aikaisemmin on tehty. Tuemme ikääntyneiden toimintakykyä erilaisin hankkein ja ehkäisemme heidän yksinäisyyttään ja tuemme kotiin vietäviä palveluja ja niiden kehittämistä mittavin panostuksin.

Täällä on kehitetty viime hallituskaudella annettua vanhuspäätöslakia. Sitä vanhempi vanhusten hyvää hoitoa määrittävä tekijä on vanhusten hyvän hoidon laatusuositukset, jotka nyt halutaan paraikaa määrittää nykypäivän haasteita vastaaviksi. Tuolla on yksi sellainen asia, ja uskon, että se on hyvällä tarkoittoa sinne laitettu, ja se on tämä aiemminkin esiin nostamani huonemitoitus. Siellä linjataan, että kaikilla pitkäaikaishoivassa olevilla vanhuksilla pitäisi olla oma huone. Tuo kuulostaa meistä terveistä ihmisistä hyvältä ja arvokkaalta asialta, mutta muistisairaille, joilla sairaus on jo keskivaikeassa tai vaikeassa vaiheessa, yksinäisyys ja oma huone ei aina edustakaan laatua. Monelle vanhukselle se toisen ihmisen näkeminen siinä samassa huoneessa voi olla kovinkin rauhoittava tekijä. Keskellä yötä herätessä, kun ei tiedä, missä on — tai joskus ei edes, että kuka on — niin se, kun näkee toisen elävän hahmon siinä huoneessa, rauhoittaa siihen, että ihminen jääkin vuoteeseen jatkamaan unia eikä lähde unenpöpperöisenä kapuamaan pois ja etsimään ihmisiä. Nuo hetket usein ovatkin niitä, milloin niitä kohtalokkaita kaatumisia tapahtuu — lonkkamurtumia, rannemurtumia, vakavia päähän iskuja. Sen takia on todella hyvä, että myös tätä huonemitoitusasiaa tarkastellaan uusiksi ja mietitään, onko se aidosti kaikkien etu.

Arvoisa puhemies! Tämän melko pitkän puheenvuoron loppuksi minä haluaisin vielä korostaa sitä, että minä toivon, että me emme yhtään enempää medikalisoi vanhuutta. On suuri länsimaisen yhteiskunnan voitto jo se, että yhä useampi meistä saavuttaa korkean iän. Parantuneen hygienian, lääketieteen, ravitsemuksen, yhteiskunnallisten olojen takia se on meille yhä useammalle mahdollista. Mutta samoin kuin lasta taikka vammaista omaista tai läheistä, myös vanhusta saa hoitaa ja pitää saada jatkossakin hoitaa omainen. Siinä ei vält-

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

tämättä aina ole suuresta asiantuntijuudesta kyse, mutta perusymmärryksestä siitä, mitä kuuluu turvalliseen elämään. Tässä tilanteessa on vain tärkeää, että kunnissa, tulevaisuudessa kenties sote-alueilla, on se osaaminen, joka pystytään tueksi antamaan niille omalle, perhehoitajille ja muille tahoille, joilla ei välttämättä täällä edellä lueteltua kaikkea osaamista itsellä, omaisella taikka hoitajalla, ole, mutta se, että se apu on saatavissa ja saavutettavissa, on se tavoite. Eri tavoin me tätä haluamme tukea, eivätkä vähäisimpänä asiana tässä vanhusten kotihoivan ja yleensä näitten palvelujen kehittämisessä ja sen erikoisasiantuntijuuden saavuttamisessa ole nämä hankkeet, joilla me kehitämme myös digitalisaatiota ja näitä palveluja, jolloin sähköisesti pystyttäisiin saamaan paras asiantuntijuus, joka ei välttämättä ole fyysisesti samassa huoneessa.

19.54 Tuula Haatainen sd: Arvoisa puhemies! Meitä vanhustyötä ihan itse tehneitä näyttää nyt olevan täällä puhujapöytässä jonoksi saakka. Itse olen vanhustyötä tehnyt jo toisessa polvessa. Äitini teki elämäntyönsä vanhustyössä, ja hänen ensimmäinen ohjeensa, kun tulin sinne osastolle vastavalmistuneena sairaanhoitajana ensimmäiseen kesätyöpaikkaan, oli se, että "Tuula, kun tulet nyt työhön tälle osastolleni, niin täällä kohdellaan ihmisiä niin kuin kohtelisit itseäsi", ja olen sitä yrittänyt aina kaikessa muistissa pitää. Eli siinä, miten suhtaudut vanhuksiin, täytyy aina pysähtyä miettimään, käsitelläänkö, ajatellaanko, puhutaanko nyt vanhuksesta vai puhummeko ihmisestä — ihmisestä, jolla on paljon elämänkokemusta.

Mutta tähän lakiin sitten. Minulle on pieni mysteeri tai hämmästyks se, että vanhuspalvelulakia, joka on ollut voimassa vasta vajaat kolme vuotta, ollaan jo nyt näiden norminpurkutalkoiden nimissä purkamassa ja heikentämässä. Nyt täällä tehdään sellaisia uudistuksia, joissa sanotaan, että vanhuspalvelulain 10 §:stä poistetaan listaus näistä ammattialoista, joista kunnalla tulee olla käytettävissä erityisasiantuntemusta.

Nyt, hyvät kollegat, me olemme menossa sote-uudistukseen. Kunnan tilalle nyt sitten tulee hallituksen ajatusten mukaan maakunta-nimitys, ja näinhän aika laajalti puolueet yhteisymmärryksessä ymmärtävät, että tulee suuremmat sosiaali- ja terveydenhuollon alueet, ja hallituksen esityksessä se on maakunta. Kun tätä listaa katsoo ja miettii, niin kysyn, että eikö näissä tulevaisuudessa ole löydettävissä tätä asiantuntemusta. Minusta pitäisi pysähtyä nyt näitten lakien justeeraamisen ja norminpurun osalta miettimään sitä, mihin maastoon me oikein näitä lakeja itse asiassa istutamme, ja jos tästä näkökulmasta katsoo, niin ihan takuuvarmasti ilman mitään vaikeuksia löytyy tämä asiantuntemus. Nythän tässä sote-uudistuksessa pitäisi pystyä entistä paremmin hyödyntämään ja käyttämäänkin hyväksi sitä asiantuntemusta ja myös erityisosaamista, jota näissä on. Sitä ei sitten tarvitse olla joka ikisessä pikkukunnassa, parintuhannen asukkaan kunnassa, koska tämä sote-alue voi käyttää sitä hyödykseen paljon laajemmin ja siinä myös käyttää hyödykseen nykyteknologiaa ja digitalisaatiota ja niin edespäin. Eli on todella tärkeää, että tämä listaus säilyy, että nämä tulevat alueet pitävät huolta siitä, että vanhustenhuollon osalta sitä vahvaa osaamista on olemassa ja sitä myös löytyy.

No, toinen asia on nämä vastuutyöntekijät, se poistuu tästä. Nyt viitataan sitten sosiaalihuoltolakiin, jossa myös on tästä — ehkä voi ajatella — vastaavanlaisia kirjauksia. Minä en kyllä näe tässä niin suurta päällekkäisyyttä, koska kyllä tämä vanhustenhuolto tulee meillä tässä olemaan tulevat pari—kolmekymmentä vuotta semmoinen asia, että varmasti vastuutyöntekijä tähän tarvitaan. Kyllä meillä on nuorisotoimissa ja muuallakin koulutetut ammattilaiset, jotka vastaavat toimintojen eteenpäinviemisestä. Ja tämä vastuutyönte-

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

kijä on sellainen, joka varmasti nyt tässä tulevassa sote-maailmassakin entistä enemmän korostuu, varsinkin siinä tilanteessa, jos mennään tämmöiseen valinnanvapausmalliin, jossa sitten osa palveluista tuotetaan yhtiöissä ja joillain piti siellä maakunnassa pysyä sitten se järki ja käsitys siitä, missä tätä ihmistä hoidetaan ja miten. Siinäkin mielessä, vaikka tässä ehkä ajatellaan, että säästetään, kun normia puretaan, voipi olla, että itse asiassa tämmöinen vastuutyöntekijä loppupeleissä pystyisi kustannusten nousua jopa hillitsemään.

No, sitten tästä mitoituksista. Tämähän nyt liittyy tähän laatusuositukseseen, joka vanhuspalvelulain yhteydessä laadittiin. Senhän sosiaali- ja terveysministeriö ja Kuntaliitto yhdessä lähettivät kunnille, ja kehoitettiin vahvistamaan vanhusten ympärivuorokautisessa hoidossa hoitajamitoitusta niin, että päästäisiin tälle 0,5:n minimitasolle. Nyt sitten, kun on tätä pystytty hilaamaan edes tälle vähimmäistasolle, sitä on jo oltu hallituksen taholta purkamassa ja heikentämässä ja viestittämässä, että se 0,4 riittäisikin, tai 0,4—0,5. Mutta käytännössä tosiasia on se, että nyt mitoituksista ei olla muuttamassa siihen, että se vastaisi tämän päivän tarpeisiin, vaan päinvastoin. Jos tullaan tekemään niin, että 0,4 riittäisi, niin kyllä kaikki asiantuntijat ja tätä työtä tekevät ovat todenneet, että se ei missään nimessä riitä, vaan päinvastoin, keskiarvohan pyörii siellä 0,6:ssa. Eli tämä 0,5:n minimi on ihan ehdoton takaraja ja johtuu juuri siitä, että meillä hoidetaan vanhuksia ja vanhukset voivat pysyä kotona yhä pidempään kotiavun ja kotisairaanhoidon turvin, mikä on hyvä asia. Tästä johtuen meidän hoitopaikoissa ikääntyneet ovat myös entistä huonokuntoisempia.

Mihin haluan kiinnittää huomiota, on se, että Mäkisalo-Ropponen piti erittäin hyvän puheenvuoron, jossa hän käsitteli muistisairaiden ongelmatiikkaa, ja kyllä täytyy sanoa, että se tilanne, mikä tuolla on — tapauksia varmasti jokainen kuulee omailta ja lähipiiristä — on sellainen, että kyllä muistisairaudet tulevat olemaan semmoinen iso asia. Se aiheuttaa suunnatonta huolta sukulaisissa, ympäristössä, myös hoitoon osallistuvissa ihmisissä ja naapureissa. Tästä syystä tätä meidän koko yhteiskuntaa pitäisi entistä enemmän rakentaa vanhusystävällisemmäksi ja sellaiseksi, että myös muistisairaavat pärjäävät pidempään kotona ja saavat myös asiantuntevan tuen ja hoidon ja että olisi myös välimuotoisia hoitopaikkoja, joita kipeästi tarvittaisiin sen kodin ja tämmöisen laitospäivähoitoon välillä.

Tämä asia tulee meille sosiaali- ja terveysvaliokuntaan. Siellä jatkamme tästä keskustelua. — Kiitos, arvoisa puhemies.

20.01 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Minä olen itse kouluttanut 25 vuotta vanhustyötä ensin opiskelijoille ja sitten 10 vuotta työskentelin työyhteisössä työntekijöiden rinnallakulkijana heidän kanssaan yhdessä laitospäivähoitoa purkaen. Minä olen siis nähnyt kulttuurien muuttuvan ja tämän muutoksen mahdollisuuden, miten täysin vuodepotilaita hoitavasta hoitoyhteisöstä tehdään yhteisökoti, jossa toimitaan aivan eri periaatteiden mukaan. Tärkeimmät asiat tässä onnistuneessa muutosprosessissa ovat riittävä henkilökunta, motivoitunut henkilökunta nimenomaan, riittävästi koulutettu henkilökunta, eli laaja-alainen ammattitaito ja mahdollisuus hyödyntää sitten myöskin asiantuntijoita, ja sitten omahoitajuus, yhdessä tekeminen sekä eettinen johtaminen. Kaikkein tärkeintä on se, että ihmiset ovat ymmärtäneet, että kaiken toiminnan on oltava kuntouttavaa, joka hetki on siellä kuntouttava hetki. Ilman jatkuvaa kuntouttavaa hoitotyötä ikäihmisistä, erityisesti muistisairautta sairastavista, tehdään kyllä turhan takia vuodepotilaita. Sen takia ennen oli niitä pitkiä käytäviä siellä vuodeosastolla, jossa sitten huoneet olivat täynnä näitä vuoteissa hoidettavia ihmisiä.

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

Tämä kuntouttava hoitotyö edellyttää ammattitaitoa ja osaamista, ja sitä ammattitaitoa ei voi olla ilman riittävää koulutusta. Kuten tuossa puheessanikin sanoin, kuka tahansa ei voi hoitaa muistisairautta sairastavia ihmisiä. Tällöinen ajattelu johtaa vuodepotilaiden määrän kasvuun ihan varmasti. Tällöiset kuntouttavan hoitotyön osaavat hoitajat pystyvät jokaisen tilanteen järjestämään semmoiseksi, että siinä on se kuntouttava elementti mukana. Minä olen todella huolissani näiden hallitusten esitysten seurauksista, sillä minä näen kyllä ihan selvästi, että me olemme (Puhemies koputtaa) ottamassa askelia taaksepäin vähentämällä henkilökuntaa ja heikentämällä osaamisvaatimuksia.

20.03 Outi Alanko-Kahiluoto vihr: Arvoisa puhemies! On helppo yhtyä tuohon edelliseen puheenvuoroon. Pidän erittäin harmillisena sitä, että ministerit eivät ole vaivautuneet paikalle kuuntelemaan tätä keskustelua, joka ainakin minun mielestäni on ollut hyvin asiantuntevaa, ja on ollut ilo kuunnella näiden edeltävien edustajien puheenvuoroja — selvästi puhuvat asiasta, jonka itse tuntevat, mikä tässä salissa nyt ei ole ihan tavanomaista joka asian kohdalla.

Ministeri Rehula sanoi eräällä suullisella kyselytunnilla, että nämä vanhustenhoidon leikkaukset eivät tule heikentämään mitenkään vanhustenhoidon laatua ja että edelleen voidaan ylläpitää osaamistasoa. Muun muassa tämän lausuman vuoksi olisi ollut erittäin tarpeellista, että hän olisi osallistunut tähän keskusteluun. Tässä oltaisiin voitu esittää täsmäkysymyksiä hänelle, että kuinkas hallitus nyt sitten aikoo turvata sen, että kunnissa on jatkossakin se osaaminen, jonka tämä koulutettu henkilöstö on kuntiin turvannut.

Olen kyllä samaa mieltä edustaja Haataisen kanssa siitä, että kun toteutetaan tämä kunta- ja sote-uudistus, niin olisi erittäin tarpeellista pitää kiinni tästä 10 §:stä, jossa nimenomaan käydään läpi se osaaminen, jonka kussakin maakunnassa olisi jatkossakin oltava.

Pidän kyllä erittäin valitettavana sitä, että hallitus nyt on päättänyt aloittaa nämä norminpurkutalkoot täältä kaikkein heikoimmista, ja nimenomaan sitä yhteiskuntapoliittista asiaa, mikä tässä tapahtuu: minusta on hyvin valitettavaa, että samaan aikaan, kun puretaan laitosasumista ja palveluasumista, (Puhemies koputtaa) ohjataan entistä heikko-osaisempia vanhuksia entistä enemmän kotiin hoidettaviksi ja nostetaan omaishoidon määrärahoja, mikä siis tarkoittaa sitä, että naiset, jotka nytkin vastaavat yli 90-prosenttisesti kaikesta omaishoidosta, jatkossa entistä enemmän...

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Pyydän, että puhuja tulee jatkamaan puhujapöntöstä.

Tulen ihan mielelläni sinne pönttöön. (Puhuja siirtyi puhujakorokkeelle) — Eli tästäkin lakiesityksestä näkyy hyvin se, miksi hallitus ei tee vaikutusarviointeja. Jos vaikutusarvioinnit olisi tehty, niin nähtäisiin aivan hyvin se, että tällä esityksellä tullaan heikentämään naisten työllisyyden edellytyksiä, naisten työllisyysastetta ja myös yhteiskunnan verotuloja, koska tässähän käy nyt niin, että kun säästetään vanhustenhoidosta ja lisätään samaan aikaan vanhusten kotihoitoa, ohjataan puolisoita omaishoitajiksi, niin se tarkoittaa sitä, että naisten työssäkäynnin edellytykset heikkenevät, ja se ei ole yhteiskunnan kokonaistalouden kannalta millään lailla järkevää, eikä se ole millään lailla oikeudenmukaista.

Vielä jos katsoo tästä sukupuolinäkökulmasta, niin kun heikennetään vanhustenhoidon henkilöstön koulutusvaatimuksia, niin se tarkoittaa myöskin sitä, että samalla sitten pienennetään niiden naisihmisten palkkoja, jotka siellä hoitavat edelleen näitä vanhuksia. Eli

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

se tarkoittaa sitä, että naisten tulotaso laskee, ja nämä heikennykset tarkoittavat myöskin sitä, että kun vähennetään hoivahenkilöstön määrää kunnissa heikentämällä tätä suhdelukua, niin jokaisella hoitajalla on entistä enemmän työtä, jolloin herää kysymys, mikä on henkilöstön jaksaminen sitten tulevaisuudessa. Eliikkä kyllä tässä ollaan tekemässä isoa yhteiskuntapoliittista valintaa, ja olisin suonut, että ministeri olisi ollut paikalla vastaamassa, millä tavalla perusteltua tämä nyt on ja millä tavalla perusteltua on sekin, että hallitus ei tosiaan esimerkiksi työllisyysvaikutusten arviointeja näihin esityksiinsä liitä.

Vihreä eduskuntaryhmä ei tule tätä säästölakiesitystä hyväksymään. Me emme pidä tätä oikeudenmukaisena emmekä myöskään järkevänä. Haluan sen vielä lisätä, että en myöskään pidä uskottavana sitä, että tällä säästöllä itse asiassa saataisiin myöskään niitä säästöjä, joita tällä tavoitellaan, koska kun väestö ikääntyy entistä enemmän ja on entistä heikkokuntoisempaa, niin silloin se tarkoittaa sitä, että myös henkilöstöltä tarvitaan enemmän ja monipuolisempaa osaamista. Esimerkiksi nyt on jo todettu, että meillä ei ole riittävästi osaamista esimerkiksi muistisairauksien suhteen eikä sitten paljon sairastavien hoitoa koskevaa osaamista sillä henkilöstöllä, joka meillä nyt on. Tämä osaamistason lasku ei tilannetta millään tavalla paranna — voi tulla hoitovirheitä, ja ne aina maksavat. On hyvin valitettavaa, että meillä on Suomessa nyt ensimmäistä kertaa varmaan itsenäistymisen jälkeen semmoinen hallitus, jonka tietoisena tavoitteena tuntuu olevan kansan koulutustason laskeminen, ja jotenkin ikään kuin kuvitellaan, että tällä tavalla sitten saataisiin yhteiskuntana säästöjä ja Suomi nousuun — ei valitettavasti tule tapahtumaan.

20.10 Anne Kalmari kesk: Arvoisa herra puhemies! Arvostan sitä osaamista, mitä täällä salissa geriatriasta on, mutta haluaisin ihan omaisen näkökulman vielä nostaa tähän esille.

Minulla on 89-vuotias äitini palveluasunnossa ja on kokenut monet vaiheet, ennen kuin hän on nyt jo erittäin heikossa kunnossa. Pohdin sitä, kun täällä tehtiin vanhushoiva niin mystiseksi asiaksi ja todettiin, että vain erittäin koulutetut henkilöt voisivat tehdä sitä ja joka ainut hetki on kuntouttava hetki. Rohkenen sanoa, että minusta myös ne hetket ovat erittäin tärkeitä, kun joku napsauttaa äidin lempiohjelman radiosta päälle tai lukee jotain kirjaa tai lauletaan yhdessä, tai vaikkapa niitten vapaaehtoisten työ, jotka Kivijärvellä sanokoin joukoin osallistuvat palveluasunnon virkistystyöhön, kuljettavat ikäihmisiä ulos, niin että joka ainut vanhus, joka haluaa, pääsee käymään ulkona.

Minusta on tärkeää, että sitä osaamista on, mutta en allekirjoita ihan samoin tätä, että kaikki se tekeminen, mitä turvallisuuden ja hyvinvoinnin hyväksi tehdään, olisi erittäin korkeaa koulutusta vaativaa. Minusta on tärkeää läheisyys.

20.12 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa herra puhemies! Ihan tähän loppuun, että olen edustaja Kalmarin kanssa samaa mieltä elikkä meidän omaisten rooli on ihan äärettömän tärkeä vanhuspalveluissa ja liian usein me kuulemme siitä, että meidän vanhukset ovat jääneet yksin niihin palveluyksikköihin sen takia, että omaiset asuvat eri paikkakunnilla ja näiden omaisten mahdollisuus esimerkiksi käydä siellä läheistensä luona on liian harvinaista. Sen takia nämä piristäjät ja sitten ne vapaaehtoistyöntekijät ja niitten asema, rooli siinä vanhuspalveluiden tukena ovat äärettömän tärkeitä, mutta se ei poista tähän vanhuspalvelulakiin aiheutuvia lisäleikkauksia, emmekä me voi ajatella, että ne lisäleikkaukset, jotka tehdään, korvattaisiin omaisilla tai sitten piristäjillä ja vapaaehtoistyöntekijöillä.

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

20.13 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Haluan vielä edustaja Kalmarille sanoa, että kenties ilmaisin väärin, mitä kuntouttava hoitotyö on. Kuntouttava hoitotyö on arjessa elämistä, arjen asioiden yhdessä tekemistä. Se tarkoittaa sitä, että joka päivä kävellään, joka päivä seurustellaan, joka päivä ollaan yhdessä, mutta jos muistisairas ihminen ei esimerkiksi päivittäin pääse kävelemään ja on pari päivää tämmöistä, että hän vain istuu tuolissa, niin voi olla, että kolmantena hän ei kykene enää kävelemään, tai jos muistisairaansa kanssa ei seurustella, jos ei olla yhdessä, niin hänen vuorovaikutustaitonsa hyvin äkkiä katoavat, hän unohtaa, miten toimitaan arjessa. Tähän yhdessä olemiseen, kohtaamiseen, arjen asioiden yhdessä tekemiseen tarvitaan osaavaa henkilökuntaa, niin että se kohtaaminen on sellaista, että molemmilla on hyvä olla. Tähän tarvitaan koko ajan riittävää henkilökuntaa, jotta pystytään ne tilanteet hoitamaan sillä tavalla, että lähdetään yhdessä vessaan ja tehdään yhdessä asioita. Heti jos ruvetaan tekemään puolesta, niin kuin koulutamaton henkilökunta usein lähtee tekemään puolesta hyvää hyvyttään, silloin me menetämme paljon siinä arjen olemisessä ja arjen kohtaamisessa.

20.14 Hannakaisa Heikkinen kesk: Arvoisa herra puhemies! Ensin tartun tähän asiaan, mikä edellisessä puheenvuorossa nousi tästä puolesta tekemisestä. Se on tosi iso asia työyhteisössä, jossa erinäisistä syistä johtuen hoitaja joko kampa hiukset tai tekee jotakin toimenpidettä, joskus myös kiireen takia, mutta se ei välttämättä riipu siitä, etteikö työntekijällä olisi tietoa, kuinka tulisi toimia. Ja kuten tuossa äskeisessä puheenvuorossani nostin esille tämän esimiestyön merkityksen, niin nämä ovat juuri niitä asioita, mitä tulisi työyhteisössä linjata ja muistaa, että emme tee puolesta vaan aina se kuntouttava työote on siinä mukana, ja siinä hyvähenkisessä työyhteisössä toinen toistaan kirittäen pidetään näistäkin asioista huolta.

Arvoisa puhemies! Toinen asia, mistä halusin kommentoida, on tämä viriketoiminnan, lukemisen, ulkoilemisen, merkitys sille toimintakyvyille. Siinä meillä on paremman mallin oppimista monilla puolin Suomea. Toivon osaltani — kun täällä on jo paljon parjattu näitä hankkeita ja muita — että tälläkin saralla tekisimme niitten hyvien käytäntöjen levittämistyötä eliikkä missä on nähty, että osataan oikealla tavalla ottaa vapaaehtoiset ja omaiset paremmin mukaan, se myös sallittaisiin.

Ja sitten tuosta toimintakyvyn laskemisesta vuodelevon aikana: Tutkimusten mukaan noin 3—5 prosenttia vanhuksen lihasmassasta häviää vuorokauden vuodelevossa, ja olipa muistisairas taikka muutoin ihminen vuodelevossa, niin se mekanismi on aivan sama. Tämä on todella tärkeää meille kaikille: kun flunssakausi on pahimmillaan, niin jokainen ihminen, joka kynnelle kykenee, pois vuoteesta tekemään edes ne pikkupesut veskiin. Se liike (Puhemies koputtaa) on parasta hoitoa.

20.16 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Kiitos edustaja Heikkiselle erittäin hyvästä puheenvuorosta. Minä olen täysin samaa mieltä, mutta yhteen sanaan haluan puuttua. Nykyisin ei mielellään puhuta viriketoiminnasta, vaan harrastamisesta ja yhdessä tekemisestä, koska minä en ainakaan halua olla sitten ikääntyneenä viriketoimintaryhmässä, vaan minä haluan harrastaa ja minä haluan tehdä mukavia arjen asioita. Eli sanoillakin on merkitystä.

20.17 Hannakaisa Heikkinen kesk: Nyt puhutaan tärkeistä asioista, ja jo ihan sen takia on hyvä pyytää seuraava puheenvuoro. — Ei varmaan ole väliä sillä, onko se viriketoimin-

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

taa vai harrastetoimintaa, kunhan se on niitä asioita, jotka tuovat vanhukselle siihen päivään sisältöä. Minä voin vaikka tykätä pilistystoiminnasta, jos minun omat tekohampaani ovat unohtuneet vesilasiin aamulla, kunhan siinä päivässä on iloa, ja sitä saavat tuoda niin koulutettu henkilökunta, vapaaehtoiset kuin omaiset. Yhteisöllisesti vastataan siitä, että ikäihmisillä on niissä paikoissa, missä he asuvat, hyvä olla ja päivissä on sisältöä. Se on varmasti tässä salissa vielä tähän aikaan illalla olevien ihmisten yhteinen tavoite, että hoivassa löydetään myös ne ulottuvuudet, jotka eivät ole sitä medikalisaatioon vievää vaan sitä, että siihen päivään tulee elämää, ja se perusajatus on, että ihmisillä, jotka ovat vanhuksen lähellä, oli se vapaaehtoistyötä, ammatin puolesta tai sukulaissuhteen, ystävyyssuhteen pohjalta, se asenne ratkaisee: on halu olla lähellä, uskallusta olla lähellä, kohdata se vanhuus, kohdata jopa se lähenevä kuolema. Sitä ihmisyyttä mitataan niissä ihmissuhteissa, kun ollaan ikäihmisen lähellä, niin kuin kaikessa muussakin hoivatyössä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tupakkalain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 219/2016 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 15. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu

20.19 **Anne Kalmari kesk:** Arvoisa herra puhemies! Halusin pyytää puheenvuoron sen takia, koska istun ympäristölautakunnassa pohjoisessa Keski-Suomessa ja siellä on juuri tänä iltana kokous, jossa edellisen hallituksen maksutaksalain ja tupakkalain uudistusten perusteella korotetaan valvontamaksuja tupakan vähittäismyyntipisteissä siten, että kun tällä hetkellä valvontamaksu on 58 euroa 1—3 myyntipisteestä per vuosi, niin maksut joutuvat korotettavaksi 500 eurosta ylöspäin, ja tämä tulee olemaan yleinen käytäntö. No, tässä esittelytekstissä todettiin, että tästä täytyy tiedottaa sen takia, että näitä myyntipisteitä ehditään sitten ajaa alas. Ja näin arvellaan tapahtuvankin, että tupakan myynti nyt sitten tulee vähenemään huomattavasti — todettiin, että ehkä se sitten on positiivinen asia, että sitä tupakkaa ei niin useasta pisteestä saa.

Mutta kysyisin nyt, kun tässä lakiuudistuksessa on tällainen kohta "1.3 Valtakunnallinen tupakkalain valvontaohjelma", että mihin suuntaan tämä nyt käsillä oleva lakiuudistus tätä valvontaa vie. Osaisiko joku sosiaali- ja terveysvaliokunnasta kertoa tästä enemmän? Heikentääkö se vielä paikallista myyntiä, vai löysääkö se tätä lainsäädäntöä?

20.21 **Eeva-Johanna Eloranta sd:** Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä savuttomien tupakkatuotteiden myynnin ja maahantuonnin kiellot rajataan koskemaan purutupakkaa, ne-

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

nänuuskaa ja suussa käytettäväksi tarkoitettua tupakkaa, jotta tupakkalaki vastaa EU-komission tekemää päätöstä.

Tähän esitykseen liittyy yksi huolenaihe eli se, että Suomessa saattaa nyt sitten tulla myyntiin uudentyyppisiä, innovatiivisia tupakkatuotteita, jotka ovat omiaan vetoamaan erityisesti lapsiin ja nuoriin, ja tämä on sellainen seikka, johon on tärkeää sitten valiokuntakäsittelyssä paneutua ja miettiä ratkaisuja sille, että lapset ja nuoret eivät alkaisi näitä tuotteita käyttämään.

20.21 Mikko Kärnä kesk: Arvoisa herra puhemies! Aivan kuten edustaja Eloranta puheessaan totesi, tällä esityksellä voimassa olevassa laissa säädetty savuttomien tupakkatuotteiden myynnin ja maahantuonnin kiellot rajattaisiin Euroopan komission päätöksen mukaisesti koskemaan purutupakkaa, nännuuskaa ja suussa käytettäväksi tarkoitettua tupakkaa. Näihin mahdollisiin muihin savuttomiin tupakkatuotteisiin ei ehdotetussa laissa kohdistu erityisiä rajoituksia. On edelleen määrittelemättä, mitä nämä muut savuttomat tupakkatuotteet sitten mahdollisesti voivat olla. Tätä asiaa täytyy varmastikin valiokuntakäsittelyssä pohtia hyvin tarkkaan. Tämä lakiesitys ei myöskään rajaa omaan käyttöön tapahtuvaa maahantuontia. Tämän lain mukaisesti jokainen saa tuoda maahan yhden kilon näitä esityksessä mainittuja tuotteita yhden vuorokauden aikana.

Arvoisa herra puhemies! Haluan tässä kuitenkin käyttää mahdollisuuden ja todeta suussa käytettävästä nuuskasta seuraavaa:

Mielestäni oli vakava virhe silloin, kun Suomi liittyi Euroopan unionin jäseneksi, ettemme hankkineet poikkeusta naapurimaamme Ruotsin tavoin nuuskan myyntiin. Kaikki käytettävissä oleva tutkimusnäyttö nimittäin osoittaa, että nuuska on terveydelle huomattavasti vähemmän haitallista kuin tupakka. On hämmäntävää jopa, että meillä perusteltiin kieltoa suusyöpävaaralla, vaikka tutkimukset Ruotsissa osoittavat, että vaikka Ruotsissa on maailman eniten nuuskaajia väestössä, niin siellä on maailman pienin suusyövän esiintyvyys. Itse asiassa tämän seurauksena Ruotsissa nuuskarasioista poistettiin varoitustarrat siitä, että nämä tuotteet aiheuttaisivat syöpää, koska siitä ei ole minkäänlaista tutkimuksellista näyttöä. Totta kai on ihan selvää, että mistään terveystuotteista me emme puhu ja näiden tuotteiden käyttö saattaa vaarantaa käyttäjän terveyden vakavasti.

Nuuskaa kuitenkin käytetään Suomessa paljon. Sitä tuodaan maahan paljon, ja erityisesti maahantuontia tapahtuu Lapissa, josta olen täällä edustajana. On arvioitu, että harmaan talouden piirissä olevasta nuuskasta menetämme 26–42 miljoonaa euroa vuosittain valmisteveroina, ja tässä luvussa ei tietenkään ole mukana laillisesti omaan käyttöön tuotu nuuska. Varovaisestikin arvioiden voidaan todeta, että me menetämme vuodessa satojen miljoonien eurojen verotulot, koska nuuskan myynti ei ole Suomessa sallittua. Haluan kysyä: onko meillä todella tähän varaa? On huolestuttavaa, että kun verotulot valuvat naapurimaahamme Ruotsiin, niin Suomen vastuulle jää tässä tapauksessa ainoastaan haittojen hoitaminen.

Olen sillä kannalla, että asiasta tulisi käydä aktiivista keskustelua Euroopan unionissa ja pohtia, että kun kerran Ruotsilla tämä erivapaus on ja kun kerran Ruotsi tällaisena nuuska-mekkana esiintyy, josta niin norjalaiset, tanskalaiset kuin suomalaisetkin käyvät nuuskatuotteensa hankkimassa, niin olisiko paikallaan, että myös näissä maissa nuuskan myynti voitaisiin sallia eikä myöskään vähiten sen takia, kuten aiemmin totesin, että nämä terveyshaitat nuuskassa on todettu huomattavasti vähäisemmiksi kuin tupakassa.

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Finanssivalvonnasta annetun lain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 201/2016 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

17. Hallituksen esitys eduskunnalle tuloveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi Turkmenistanin kanssa tehdyn sopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Hallituksen esitys HE 202/2016 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

18. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi hallinnollisesta yhteistyöstä verotuksen alalla ja direktiivin 77/799/ETY kumoamisesta annetun neuvoston direktiivin lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja direktiivin soveltamisesta annetun lain muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 203/2016 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

19. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yhdistetyn patenttituomioistuimen paikallisjaostosta Suomessa

Hallituksen esitys HE 87/2016 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 11/2016 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 87/2016 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

20. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi maatalousyrittäjien lomituspalvelulain, turkistuottajien lomituspalveluista annetun lain sekä poronhoitajien sijaisavusta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 150/2016 vp

Valiokunnan mietintö StVM 19/2016 vp

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 150/2016 vp sisältyvien 1.-3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

21. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain ja maatalousyrittäjien työterveyshuollon eräiden kustannusten korvaamisesta valtion varoista annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 171/2016 vp
Valiokunnan mietintö StVM 21/2016 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 171/2016 vp sisältyvien 1.-2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

22. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi maataloilille vuosina 2016 ja 2017 myönnettävistä valtiontakauksista sekä laeiksi maatalouden rakennetuista annetun lain 25 §:n ja maaseutuelinkeinojen rahoituslain muuttamisesta annetun lain voimaannpanosta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 180/2016 vp
Valiokunnan mietintö MmVM 10/2016 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 22. asia. Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 10/2016 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

20.28 **Anne Kalmari kesk:** Arvoisa herra puhemies sekä lukuisa muu yleisö! Maa- ja metsätalousvaliokunta, kuten myös hallitus, on kiinnittänyt huomiota siihen, että maatalouden taloudellinen tilanne on tällä hetkellä todella heikko. Maatalousmarkkinoilla on tapahtunut odottamattomia markkinahäiriöitä, joiden seurauksena tuottajahinnat ovat laskeutuneet merkittävästi. Erityisen voimakas vaikutus on ollut Venäjän 2014 asettamalla elintarvikkeiden tuontikielloilla. Myös se, että maaliskuussa 2015 EU:ssa luovuttiin maitokiintiöistä, on sotkenut maitomarkkinoita ja aiheuttanut ylituotanto- ja häiriötilanteen koko EU:n alueella.

Vuoden 2014 helmikuusta maidon tuottajahinta on laskenut 16 prosenttia helmikuuhun 2016 mennessä. Sianlihan tuottajahinta on laskenut 15 prosenttia, broilerin 11 prosenttia, leipävehnän 8 prosenttia ja naudanlihan 7,5 prosenttia. Samaan aikaan tuotantopanosten nousu on jatkunut muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta. Tämä on johtanut siihen, että maksuvalmius sellaisillakin tiloilla, joilla itse tuotannon normaalisti pitäisi olla kannattavaa, on häiriintynyt ja tilat ovat jopa konkurssiin alla. Siksi on erittäin tärkeää, että tar-

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

tuimme nyt toimeen ja toteutimme niitä hallitusohjelman linjauksia, joilla tästä kriisistä päästään yli.

Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki maataloille vuosina 2016 ja 2017 myönnettävistä valtiontakauksista. Valtiontakaukset myönnettäisiin pankkien antamille maksuvalmiuslainoille ja rahoitettaisiin Maatilatalouden kehittämisrahastosta. Lisäksi muutetaan kahta lakia niin, että pystymme saamaan korkotukilainojen ja valtionlainojen lyhennysten maksuun lykkäysvuosia. Erityisen tärkeää on havaita se, että kun nämä valtionlainojen lyhennykset tulevat maksuun nyt tämän kuun lopussa, jo näihin on mahdollista tätä lykkäystä hakea. Näin tulemme säästymään monilta erittäin vakavilta tilanteilta, jopa konkurssiuhilta maataloilla, ja pääsemme tämän vaikean ylimenokauden yli.

Nyt sinänsä on jo vähän valoa näkyvissä. Tuottajahinnat ovat kääntyneet hienoiseen nousuun, ja ylituotantotilannetta monelta osin on saatu purettua. Hienoa on myöskin se, että meidän vientiponnistelumme kantavat ja esimerkiksi sianlihan vienti Kiinaan on alkanut, samoin kauran vienti, ja maitotuotteita sinne Kiinaan jo on vietykin. Pienempientä elpymistä myös muilla markkinoilla on havaittavissa, ja uskon, että koska maapallon väestö kasvaa huimaa vauhtia ja on arvioitu, että 2050 täytyy tuplata maataloustuotanto koko maailmassa, jotta tähän haasteeseen pystytään vastamaan, niin ei voi olla kovin pitkissä kantimissa se, että kun väkimäärä kasvaa, niin nämä tuottajahinnat matelevat näin matalalla. Sinänsä kaikki ne toimet, mitkä edesauttavat tämän markkinahinnan kohtuullisemmaksi määräytymistä myöskin sinne tuottajaportaaseen, ovat myös erittäin toivottavia ja tervetulleita. Näihin on myös tartuttu.

20.33 Kari Kulmala ps: Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki maataloille vuosina 2016 ja 2017 myönnettävistä valtiontakauksista. Lain tarkoituksena on helpottaa maatalouden toimintaympäristön muutoksista aiheutuneita tilapäisiä taloudellisia vaikeuksia maataloilla, joten laki on tässäkin mielessä erittäin tärkeä.

Kuten olemme aikaisemminkin kuulleet, maatalousmarkkinoilla on tapahtunut odottamattomia markkinahäiriöitä viime vuosien aikana, minkä seurauksena tuottajahinnat ovat laskeneet merkittävästi ja maatalojen lyhyen aikavälin maksuvalmius on heikentynyt. Monella tilalla on vaikeuksia selviytyä normaalista toiminnasta aiheutuvista kustannuksista ja velkojen lyhennyksistä. Pankeilla ei aina ole ollut ymmärrystä maanviljelijöitä kohtaan. Tällä hetkellä en tiedä yhtään maatalousmyönteistä pankkia. Pankkien linja onkin kiristynyt huomattavasti viime vuosina. Suurimmat maksuvalmiusongelmat ovat korostuneet etenkin nuorilla maatalousyrittäjillä, jotka ovat tehneet suuria investointeja tiloillaan, heillä, joiden velkataakka on suuri ja jotka eivät ole ehtineet varautua nopeisiin ja monesti odottamattomiin hinnanmuutoksiin. Tämä arvokas joukko on kuitenkin se, joka tulevaisuudessakin mahdollistaa meille kaikille puhtaan suomalaisen ruuan. Heidän työpanostaan ei voi liikaa korostaa.

Esityksen mukaisen valtiontakausjärjestelmän kriteerien tulee olla helposti ymmärrettäviä ja mahdollisimman yksinkertaisia takauksen hakijoiden ja viranomaisten hallinnollisen taakan välttämiseksi. Näin ei ole viime aikoina ollut.

Pidän tärkeänä, kuten maa- ja metsätalousvaliokuntakin, että takaus voidaan myöntää myös turkistuottajalle. Suomessa tarhataan turkiksia erittäin eettisesti, ja voidaankin sanoa, että harva pitää edes koirastaan yhtä hyvää huolta kuin turkistuottajat ketuista ja minkeistään. Suomen turkiseläintarhoilla tuotettiin esimerkiksi viime vuonna noin 1,9 miljoonaa minkinnahkaa ja hieman yli 2 miljoonaa ketun- ja suomensupinnahkaa. Mielestäni

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

Suomessa olisi mahdollisuus moninkertaistaa turkisten tuottaminen, koska se on myös turkistuottajalle taloudellisesti kannattavaa. Keskimäärin turkishuutokaupassa maksetaan ketunnahasta noin 145 euroa kappale ja minkinnahasta 40—50 euroa kappale.

Arvoisa puhemies! Ihan faktatietona tähän lopuksi, että Suomi on maailman viidenneksi suurin tuottajamaa minkin- ja toiseksi suurin ketunnahkojen osalta ja turkisala työllistää Suomessa suoraan noin 5 000 ihmistä, joten ei voida sanoa, että kyseessä olisi ihan mitätön ala, jota tämä valtiontakausjärjestelmäkin nyt koskee. Pidän erittäin tärkeänä, että järjestelmä koskee myös turkistuotantoa tavanomaisen maataloustuotannon lisäksi. On myös tärkeää huomata, että tätä lakiehdotusta on tarkoitus soveltaa lainoihin, jotka on myönnetty ennen ehdotettujen lainmuutosten voimaantuloa.

Pidän esitystä erittäin hyvänä, koska se osaltaan helpottaa suomalaisen maataloustuottajan maatalouden toimintaympäristön muutoksista aiheutuneita tilapäisiä taloudellisia vaikeuksia maataloilla.

20.37 Anne Kalmari kesk: Arvoisa herra puhemies! Vielä jatkan tähän erinomaiseen puheenvuoroon siitä tärkeästä seikasta, että tämä lainsäädäntö koskee myös turkistarhoja, se oli todella tärkeää, ja selvennän, että takauksen kohteena olevan lainan enimmäismäärä on 30 prosenttia maatalousyrittäjän kahden edellisvuoden myyntitulojen ja maataloustukien yhteenlasketusta keskiarvosta, kuitenkin enintään 110 000 euroa ja vähintään 30 000 euroa. Valtiontakaus voi koskea enintään 70:tä prosenttia takauksen kohteena olevan lainan määrästä. Ja laina-aika on enintään 7 vuotta, siihen voi sisältyä enintään kaksi lyhennysvapavuotta.

On tärkeää, että pidämme huolta niistä ihmisistä, jotka ovat uskoneet ja investoineet kotimaiseen ruuantuotantoon, sillä he tuottavat meidän lapsillemmekin tulevaisuudessa ruokaa.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 180/2016 vp sisältyvien 1.—3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

23. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kiinteistöverolain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 174/2016 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 12/2016 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 26.10.2016 pidettävään täysistuntoon.

24. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi arvonlisäverolain ja verotusmenettelystä annetun lain 15 c §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 110/2016 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 13/2016 vp

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 26.10.2016 pidettävään täysistuntoon.

25. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtiokonttorista annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 141/2016 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 14/2016 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 26.10.2016 pidettävään täysistuntoon.

26. Hallituksen esitys eduskunnalle poroaitojen rakentamisesta ja kunnossapidosta sekä muista toimenpiteistä porojen estämiseksi pääsemästä toisen valtakunnan alueelle Norjan kanssa tehdyn sopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta sekä poronhoitolain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 143/2016 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 11/2016 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 26.10.2016 pidettävään täysistuntoon.

27. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 170/2016 vp

Valiokunnan mietintö StVM 20/2016 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 26.10.2016 pidettävään täysistuntoon.

28. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sähkö- ja maakaasuverkkomaksuista annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 148/2016 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 22/2016 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 26.10.2016 pidettävään täysistuntoon.

29. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 26.10.2016 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 20.39.

Pöytäkirja PTK 106/2016 vp

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen